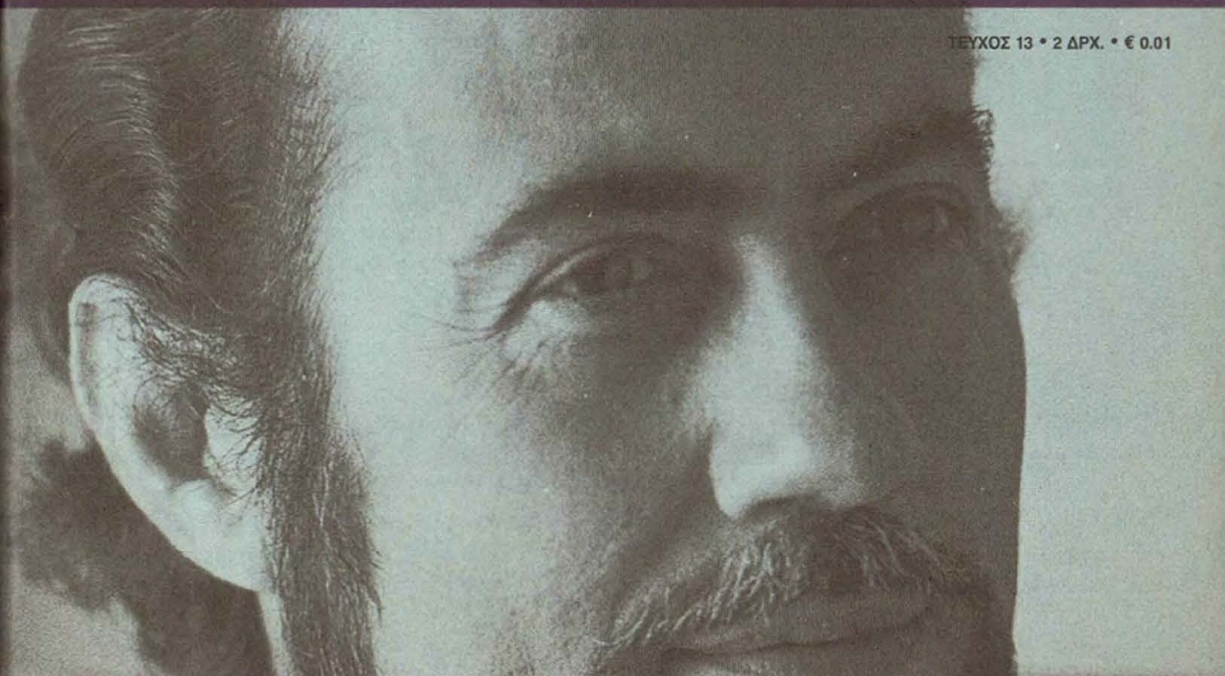

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ
ΕΚΔΟΣΗ
ΓΙΑ ΤΟΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

το

δόντι

ΤΕΥΧΟΣ 13 • 2 ΔΡΧ. • € 0.01

**Ο βαρύτονος Γιώργος Παππιάς
θυμάται και αποκαλύπτει...**

Χρίστος Γούδης
Συζήτηση για
τον πολιτισμό και την...
αστροφυσική

Σελίδες για
τον Ανδρέα Εμπειρικό

Καρναβάλι ή Απόκριες;
Μικρό αφιέρωμα
στα καρναβάλια
άλλων εποχών

Τρία ανέκδοτα
ποιήματα
του Χρίστου Λάσκαρη

Γιώργος Παππάς:
Από τις διάσημες σάλες
του παγκόσμιου λυρικού θεάτρου
στη δυσοίωνα
ελληνική πραγματικότητα

Ο Γιώργος Παππάς είναι ένας από τους πιο σημαντικούς λυρικούς ηθοποιούς της Ελλάδας. Με τη φωνή του και την ερμηνεία του, έχει φέρει στην Ελλάδα τον καλύτερο λυρικό θεατράκι. Η παρουσία του στο χώρο αυτό είναι αδιαμφισβήτητη. Η επιλογή του για την ανάλυση της ελληνικής πραγματικότητας είναι μια ενδιαφέρουσα προσπάθεια να συνδεθεί ο λυρικός θεατράκι με την κοινωνία.

Σελ. 14

Η προστασία
της πολιτιστικής μας
κληρονομιάς και η περίπτωση
του Δημοτικού Μεγάρου

Η προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς είναι ένα θέμα που αφορά όλους. Το Δημοτικό Μέγαρο είναι ένα από τα πιο σημαντικά κληρονομιάς της πόλης. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει είναι μια προτεραιότητα. Η συζήτηση για την προστασία της κληρονομιάς είναι μια διαδικασία που απαιτεί την ενεργή συμμετοχή όλων.

Σελ. 20

Καρναβάλι
και λαϊκό γέλιο

Το καρναβάλι είναι μια από τις πιο αγαπημένες εκδηλώσεις της πόλης. Είναι μια στιγμή που η πόλη γεμίζει με γέλιο και χαρά. Η συμμετοχή στο καρναβάλι είναι μια ευκαιρία να συναντηθούμε και να περάσουμε καλά. Η λαϊκή τέχνη είναι μια πλούσια κληρονομιά που αξίζει να διατηρηθεί.

Σελ. 28

Editorial 3

Οδόντα αντί Οδόντος 6

Γιώργος Παππάς:
Από τις διάσημες σάλες
του παγκόσμιου λυρικού
θεάτρου στη δυσοίωνα
ελληνική πραγματικότητα 14

Η προστασία
της πολιτιστικής μας
κληρονομιάς και
η περίπτωση του
Δημοτικού Μεγάρου 20

Χρίστος Γούδης:
Το καρναβάλι δεν εκφράζει
την αισθητική του Έλληνα 23

Καρναβάλι
Παλιές εικόνες μιας λαϊκής
γιορτής 27

Προσεχώς 39

Μουσική:
Ισιδωρος Παπαδάμου 45

Κινηματογράφος:
Συμμορφωθείτε! 50

Εκατό χρόνια από τη γέννηση
του Ανδρέα Εμπειρίκου ... 52

Βιβλιοπαρουσίαση 56

Ελάτε στην παρέα μας! ... 58

Υστερόγραφο 62

Εκδότης – Διευθυντής
Ανδρέας Γ. Τσιλίρας
Τ.Θ. 3008, 26222 Πάτρα
Τηλ. & fax (061) 623669
www.todonti.gr
info@todonti.gr

Αρχισυντάκτης
Γιάννης Μουγγολιάς

Νομικός Σύμβουλος
Βασίλης Λαδάς

Δημόσιες Σχέσεις
Ρούλα Κωστακοπούλου

Σε αυτό το τεύχος
συνεργάστηκαν

Χρίστος Λάσκαρης
Ελεάνα Μαγδαληνού
Αφέντρα Μουτζάλη
Ξενοφών Παπαευθυμίου
Βίκυ Σπυριδωνος
Ευανθία Στιβανάκη
Παναγιώτης Φωτίου

Τεχνική Επιμέλεια
Τυπόγραμμα
www.typorama.gr

Εκτύπωση
Ταχύτυπο, Αγ. Ανδρέου 5,
τηλ. 279410, 278633

Φωτογραφία εξωφύλλου:
Ο τενόρος Γιώργος Παππάς

Μόνο τα καμμένα λάστιχα

Δεν ξέρω τι ακριβώς είναι αυτό που κάνει το Πατρινό Καρναβάλι ξεχωριστό και που δεν αφήνει κανέναν αδιάφορο. Ακόμα και οι πιο φανατικοί πολέμιοι, ακόμα και αυτοί που έχουν χιλιάδες επιχειρήματα εναντίον του, ουδέποτε έμειναν απέναντί του ουδέτεροι και αμέτοχοι. Ουδέποτε του γύρισαν επιδεικτικά την πλάτη παριστάνοντας τους αφ' υψηλού τιμητές, όπως πολύ συχνά βλέπουμε να γίνεται σε άλλες περιπτώσεις.

Νομίζω πως η αιτία βρίσκεται στη μαζική συμμετοχή που το καρναβάλι επιτυγχάνει κάθε χρόνο. Οχι μόνο στα πληρώματα που μετέχουν στον Κρυμμένο Θησαυρό ή/και στις παρελάσεις, αλλά γενικότερα στην πόλη. Στους δρόμους, στα σπίτια, στις εφημερίδες, αλλά και στις ιδιωτικές συζητήσεις το Καρναβάλι κάθε τέτοια εποχή είναι το βασικό θέμα, ανεξάρτητα με την πλευρά που υποστηρίζει ο καθένας.

Ε, και; Δεν είναι δα και τωρινό το φαινόμενο να αποτελεί το καρναβάλι υπόθεση όλης της πόλης και βέβαια περισσότερο των νέων. Ούτε είναι πρωτότυπη η διαπίστωση ότι τις μέρες αυτές η Πάτρα μοιάζει να μην έχει με τίποτα άλλο να ασχοληθεί.

Όμως αυτή η μαζική και ενεργός συμμετοχή που εξασφαλίζει το καρναβάλι, είναι αυτό που λείπει κάθε μέρα και πιο πολύ από τις υπόλοιπες μικρές ή μεγάλες στιγμές της Πάτρας. Μια πόλη που, πέρα από τις υπερβολές και τις ιδιοτελείς γκρίνιες, έχει τόσα προβλήματα, δείχνει να θυμάται τη συλλογικότητα μόνο κάθε Φεβρουάριο και να την ξεχνάει αμέσως μετά την Καθαρά Δευτέρα.

Από τις απλές δυσκολίες της καθημερινής ζωής μέχρι τα μεγάλα και χρονίζοντα («καυτά» που θα έλεγαν και στην τηλεόραση) θέματα της επικαιρότητας, στην Πάτρα μοιάζουμε να είμαστε ο καθένας μόνο με τον εαυτό του, στην καλύτερη περίπτωση και με την οικογένειά του.

Κόμματα με σχεδόν επαγγελματικά στελέχη χωρίς ίχνος ιδεολογικών αναζητήσεων, συνδικαλιστικές οργανώσεις που τους έχει μείνει μόνο η σφραγίδα και η γιορτή της Πρωτομαγιάς, κινήσεις πολιτών που αναζητούν εναγωνίως μέλη κάτω των τριάντα, ελάχιστη εθελοντική δράση... Φαινόμενα που βέβαια δεν είναι μόνο τοπικά αλλά εκτείνονται σε ολόκληρη την Ελλάδα, μπορεί και στην Ευρώπη.

Αναρωτιέμαι, όμως, αν υπάρχει και σε άλλες πόλεις αυτή η σχεδόν απόλυτη τάση απόρριψης της ομαδικής δουλειάς και – ακόμα περισσότερο – της ομαδικής διαμαρτυρίας. Θυμηθείτε απλώς πόσες φορές (εκτός προεκλογικών περιόδων) σηκώθηκαν οι Πατρινοί από τον καναπέ και τις καφετέριες ή πόσες φορές παράτησαν τους δουλειές τους για να διαμαρτυρηθούν για κάτι που αποδεδειγμένα τους «καίει»... Αδίκος κόπος. Κάτι καμμένα λάστιχα υπέρ της Παναχαϊκής στη δεκαετία του 1980 μας έρχονται στο νου ή μερικές δεκάδες ατόμων στην πλ. Γεωργίου την ίδια περίοδο να «φωνασκούν» για το πρόβλημα του νερού.

Να γιατί το καρναβάλι δεν αφήνει κανέναν αδιάφορο. Γιατί είναι το μόνο γεγονός που μας κάνει να κατεβαίνουμε στο δρόμο. Γι' αυτό και δεν μπορούμε να το αγνοούμε...

Ανδρέας Γ. Τσιλίρας

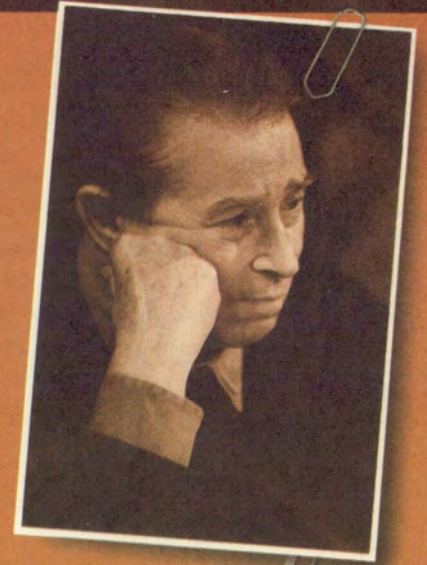
Σχεδιασμός
έντυπης διαφήμισης & συσκευασία

Μαιζώνος 231 (Α' όροφος) / 262 22 Πάτρα / τηλ/fax.: (061) 311.623, 320.018 / κιν.: 0977 66 32 86
e-mail: arte@otenet.gr

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΑΤΡΑΣ
MUNICIPAL AND REGIONAL THEATRE OF PATRAS

Καλλιτεχνικός Διευθυντής: ΘΕΜΗΣ ΜΟΥΜΟΥΛΙΔΗΣ

Αφιέρωμα στον
Ιάκωβο Καμπανέλλη

Το παραμύθι χωρίς όνομα

Παραγωγή
ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ ΠΑΤΡΑΣ
ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ ΒΟΛΟΥ

Σκηνοθεσία
ΘΕΜΗΣ ΜΟΥΜΟΥΛΙΔΗΣ

Μουσική
ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

Κοστούμια
ΚΩΣΤΑΣ ΒΕΛΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Φωτισμοί
ΚΩΣΤΑΣ ΤΑΤΑΚΟΣ

Παίζουν
ΕΙΡΗΝΗ ΙΓΓΛΕΣΗ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΜΠΕΡΙΔΗΣ
ΘΟΔΩΡΗΣ ΣΚΟΥΡΤΑΣ
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΑΝΤΖΙΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΜΠΥΡΑΚΗΣ
ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΦΟΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ
κ.ά.

Σάββατο 24 Μαρτίου 2001 έως Κυριακή 8 Απριλίου 2001

Θ Ε Α Τ Ρ Ο Α Π Ο Λ Λ Ω Ν

Να «κρυφτεί» μια και καλή. Περί καρναβαλιού ο λόγος. Και πιο συγκεκριμένα γύρω από το παιχνίδι που σαραντάρισε και μάλλον περνάει τα πρώτα συμπτώματα βεβαιωμένης γήρανσης. Για τον Κρυμμένο Θησαυρό που μπορεί να «θρυλείται» ότι αποτελεί τον πυρήνα του Πατρινού Καρναβαλιού, αλλά μόνο έτσι δεν είναι.

Μια ματιά στους δρόμους της πόλης τις μέρες και τις ώρες των διαφόρων φάσεων του Θησαυρού μπορεί να πείσει τον καθένα για την απήχηση και το ενδιαφέρον που παρουσιάζει. Και μια ακόμα ματιά στον πίνακα των πληρωμάτων που συμμετέχουν είναι τρανή απόδειξη ότι οι νέοι καρναβαλιστές δεν ασχολούνται πια με το παιχνίδι. Μια μικρή ομάδα μελών από λίγα σχετικά πληρώματα «τρέχουν» με ενθουσιασμό για να βρουν το «Θησαυρό» που φαίνεται να έχει οριστικά κρυφτεί για το Καρναβάλι.

Δεν υπάρχει λόγος να παρακμάσει οριστικά το παιχνίδι για να καταργηθεί. Μπορούμε να του περισώσουμε την αξιοπρέπεια και την υστεροφημία καταργώντας το όσο γρηγορότερα γίνεται, αφού όμως πρώτα μεριμνήσουμε για την «αντικατάστασή» του με κάτι άλλο που θα δώσει στο καρναβάλι την απαραίτητη τόνωση, ή αφού αφήσουμε τη νέα γενιά των καρναβαλιστών να προτείνουν, εφόσον ενδιαφέρονται, κάτι νέο.

Έμποροι. Και ξαφνικά στο Δήμο ανακάλυψαν την εμπορευματοποίηση του Πατρινού Καρναβαλιού. Όχι, δεν την είδαν

ή τουλάχιστον κάνουν πως δεν την είδαν στις δεκάδες πατρινές επιχειρήσεις που κερδοσκοπούν συστηματικά και ασύστολα στην καρναβαλική περίοδο. Ούτε την είδαν στις ατέλειωτες αρπαχτές από κόσμο, Πατρινούς ή μη, που ασχολούνται ευκαιριακά με το καρναβάλι.

«Κόλλησαν» αντιθέτως στα πληρώματα που «διαφημίζουν» στα έντυπά τους τις καφετέριες ή τα μπαρ όπου κάνουν τις συγκεντρώσεις τους. Όπως «κόλλησαν» (άσχετο αυτό με την εμπορευματοποίηση) στο αν θα είναι ντυμένα όλα τα μέλη των πληρωμάτων με τη σωστή στολή. Έτσι απειλήσαν με αποκλεισμό όσα πληρώματα θα διαφημίζουν με «γκρίζο» τρόπο επιχειρήσεις της περιοχής.

Όμως γιατί επιμένουμε να «διυλίζουμε τον κώνωπα»; Με την... καμήλα που έχουμε καταπιεί τι γίνεται; Τους διάφορους τυγχάρπαστους που πληρώνονται αδρά ως «αρχηγοί» ή «υπεύθυνοι» πληρωμάτων πώς πρέπει να τους αντιμετωπίσουμε; Δε χρειάζεται βέβαια να τους «κρεμάσουμε». Είναι τόσο απλό να τους υποχρεώσουμε να μετατρέψουν τα πληρώματα σε σωματεία με νομική υπόσταση ώστε να αποδίδουν πλήρη λογαριασμό, ακόμα και με ελκυστικότητα φορολογικά κίνητρα;

Τότε θα δούμε ποιοι είναι αυτοί που σ' αλήθεια ενδιαφέρονται για να μη χαθεί το Πατρικό Καρναβάλι. Πιστέψτε μας, είναι αρκετοί. Μόνο που είναι πολύ απογοητευμένοι...

Και τα καλά... Να αναφέρουμε όμως και τα καλά στο φετινό Πατρικό Καρναβάλι. Πρώτο πρώτο, όσο «μικρό» κι αν φαίνεται, η κατάργηση του εθίμου της αναβίωσης των γάμων της Γιαννούλας της Κουλουρού. Δεν είναι η πρώτη φορά που αποφασίζεται, αρκεί να μονιμοποιηθεί καθώς δε δικαιολογούμαστε να σατιρίζουμε τόσο άκομψα, ακόμα και μέσα στο Καρναβάλι.

Μια στροφή, όχι και τόσο αποφασιστική όμως, είναι και αυτή που σιγά σιγά επιχειρείται στον τομέα της μουσικής. Η επιλογή της Μάρθας Μορελεόν στην τελετή έναρξης (όσο κι αν δεν έτυχε – δικαιολογημένα σε μεγάλο βαθμό – της επιβράβευσης του κοινού), η διοργάνωση του διήμερου φεστιβάλ μουσικής για τους νέους, τα παραδοσιακά μουσικά ακούσματα της Τσικνοπέμπτης, αλλά και η εμμονή στις «Μπάντες εν δράσει» μπορούν, με αρκετή επιμονή και με πρόσθετα βήματα, να καλύψουν το κενό που υπάρχει στον τομέα της μουσικής κάλυψης του Πατρινού Καρναβαλιού. Αφού δεν έχουμε αποδεδειγμένα πρωτότυπη καρναβαλική μουσική, ας επιλέγουμε τουλάχιστον ήχους και μελωδίες που έχουν κάτι να προσφέρουν πέρα από ένα πρόσκαιρο ξεσάκωμα. Γιατί η επιλογή της μουσικής – για οποιοδήποτε χώρο ή γεγονός κι αν γίνεται – είναι εκτός από «επιστήμη» και ένδειξη παιδείας.

Μπράβο! Μπορεί να μοιάζει ελαφρώς φουσκωμένο το νούμερο των 25000 εισι-

τηρίων που δίνει το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο ως «απολογισμό» της πρώτης περιόδου της φετινής σεζόν. Μπορεί – και δικαίως – να συμπεριλαμβάνει και τα περίπου 10000 παιδιά που παρακολούθησαν με τα σχολεία τους τις παραστάσεις του «Οδυσσεβάχ». Όμως και πάλι ο αριθμός είναι μεγάλος και άκρως ικανοποιητικός.

Τρεις παράλληλες παραγωγές θα διαδεχθούν τις ισάριθμες παραστάσεις που ήδη παρακολούθησαμε. Κι αν έχουν κι αυτές την ίδια τύχη, τότε θα μπορούμε άνετα να μιλάμε για την πιο πετυχημένη χρονιά του ΔΗΠΕΘΕ στην ιστορία του.

Οι κινήσεις που κατά τη γνώμη μας έφεραν αυτή την επιτυχία, πέρα από την αναμφισβήτητη καλλιτεχνική δυναμική των παραστάσεων, ήταν η σωστή διαφημιστική προβολή και η μετά από πολλά χρόνια οργανωμένη προβολή στα μέσα ενημέρωσης και τους θεατρικούς κύκλους της Αθήνας. Όσο για τον αν πρέπει να γίνει Κρατικό Θέατρο Νότιας Ελλάδας ή κάτι ευρύτερο από αυτό που είναι, ας μη βιαζόμαστε. Χρειάζεται πρώτα να αποδείξει ότι συναντά ανάλογη απήχηση και στην υπόλοιπη περιφέρεια εκτός της Πάτρας. Κι αυτό δε θα είναι το ίδιο εύκολο...

Μπάλα... «Μπήκε στο γήπεδο καλά προπονημένος, βρήκε άδειο τέρμα και σκόραρε με χαρακτηριστική άνεση...». Αυτή την ποδοσφαιρική μεν, αλλά απόλυτα ταιριαστή έκφραση, χρησιμοποίησε

ΑΘΛΗΣΗ Για ΟΛΟΥΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΝΕΟΛΑΙΑΣ & ΑΘΛΗΣΗΣ
ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΝΕΟΛΑΙΑΣ
&
ΑΘΛΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΜΑΖΙΚΟΥ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΝΕΩΝ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΠΑΝΤΑΝΑΣΣΗΣ 20
&
ΡΗΓΑ ΦΕΡΡΑΙΟΥ
ΤΗΛ: 061 - 966.289
FAX: 061 - 275.457
e-mail: ona-p@hol.gr

- Αθλητισμός και Γυναίκα
- Αθλητισμός και παιδί
- Προετοιμασία μαθητών
για εισαγωγή σε ΤΕΦΑΑ
- Εφηβοι και ποδήλατο
- Αθλητισμός και Τρίτη ηλικία
- Αθλητισμός και εργαζόμενοι

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Γυμναστική σε όλα τα νηπιαγωγεία της Πάτρας
- Άσκηση στην προσχολική ηλικία
- Ειδικά προγράμματα άθλησης για παιδιά με κινητικά προβλήματα, νοσική στέρηση, παραπληγικοί, κωφοί και βαρήκοοι, άτομα με προβλήματα ψυχικής υγιεινής, άθληση σε ανεξαρτημένα άτομα.

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΤΣΑΚΝΗΣ ΠΑΙΖΟΝΤΑΣ ΜΕ ΔΥΟ ΟΡΧΗΣΤΡΕΣ

Μιά Μοναδική Μουσική Συνάντηση!

ΔΙΑΝΟΜΗ:
nitromusic

www.musical.gr

οδόντααντίοδόντος

τοπικούς παράγοντας που παραβρέθηκε στη σύσκεψη φορέων που διοργανώθηκε, όταν μας επισκέφθηκε ο υπουργός Πολιτισμού Ευάγγελος Βενιζέλος. Αν τώρα βάλετε όπου γήπεδο τη συζήτηση για το ποιος θα έχει το πραγματικό «πάνω χέρι» στην προετοιμασία για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα, όπου τέρμα την υπεράσπιση των αιτημάτων και του ρόλου του Δήμου Πάτρας από τους υπευθύνους του, και όπου σκοράρισμα τις βολές του υπουργού αλλά και την εμφανή διάθεση να τονίσει το ρόλο του υπουργείου και των λοιπών κυβερνητικών παραγόντων στο όλο θέμα, τότε μπορείτε να καταλάβετε τι περίπου έγινε στη σύσκεψη.

Μπορεί, όντως, όπως υποστηρίζουν στο Δήμο, ο υπουργός να ήρθε προκατειλημμένος και έτοιμος να αμφισβητήσει ανοιχτά το ρόλο και τις μέχρι τώρα κινήσεις τους. Όμως τι έκαναν για να τον διαψεύσουν; Πόσο προετοιμασμένοι φάνηκαν; Πόσο διεκδικητικοί; Με πόσα επιχειρήματα απέναντι στις προτάσεις του; Με πόσα λεπτομερή οικονομικά αιτήματα;

Δυστυχώς ήταν πολλοί που, ανεξάρτητα με τον κομματικό τους χώρο, συμφώνησαν ότι η εκπροσώπηση της πόλης στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν ατυχής και ανεπαρκέστατη. Χωρίς να σημαίνει ότι υπάρχει απεριόριστος χρόνος, με πολλή δουλειά και διάθεση να ακούσουν αυτούς που πραγματικά μπορούν να τους βοηθήσουν, προλαβαίνουν να αναστρέψουν εν μέρει τις εντυπώσεις. Θα το κάνουν;

Λειψυδρία. Στην αρχή πιστεύαμε ότι ήταν μόνο δική μας εντύπωση, όμως όταν τη διασταυρώναμε διαρκώς και με περισσότερο κόσμο, τότε πειστήκαμε. Ο φετινός

χειμώνας δεν παρουσίαζε μόνο ανεξήγητα καιρικά φαινόμενα, αλλά και παρατεταμένη... λειψυδρία στο τομέα των καλλιτεχνικών εκδηλώσεων. Αν δεν είσαι φανατικός φίλος του θεάτρου ή του κινηματογράφου, τότε ελάχιστα πράγματα είχες να κάνεις στην Πάτρα, ίσως τα λιγότερα – αριθμητικά τουλάχιστον – τα τελευταία χρόνια.

Οι αιτίες (έλλειψη χώρων, μηδενική συνεργασία φορέων, γενικότερη οικονομική δυσπραγία κ.τ.λ.) είναι χλιοειπωμένες. Οι προτεινόμενες λύσεις επίσης. Τότε; Να είμαστε άραγε αισιόδοξοι ενόψει Πολιτιστικής Πρωτεύουσας; Θα δούμε...

Μια ακόμα... Δεν έχουμε κάτι καινούριο να πούμε γύρω από την περιβόητη συνταγματική αναθεώρηση και ειδικά γύρω από το σημείο που αφορά το άρθρο 24 και την περιβαλλοντική ευαισθησία του προτεινόμενου νέου Συντάγματος. Ίσως μάλιστα να μην είναι και ο «τομέας ευθύνης» μας, αν σκεφτούμε ότι αυτοχαρακτηρίζομαστε ως «έκδοση για τον πολιτισμό».

Όμως επειδή θεωρούμε περιττό να θυμήσουμε ότι πολιτισμός είναι και η προστασία του περιβάλλοντος, όπως και η δυνατότητα να δημιουργούνται ακόμα κινήματα διαμαρτυρίας, ας προσθέσουμε απλώς τη φωνή μας σε όσες (κι είναι ευτυχώς πολλές, σοβαρές και έγκυρες) διαμαρτύρονται για την επιμονή της Βουλής μας στην ελλιπή προστασία των δασών. Μια ακόμα φωνή σε ένα αγώνα που όσο κι αν μοιάζει χαμένος, είναι τουλάχιστον δίκαιος...

Διάλογος. Λέει πολλά και ενδιαφέροντα ο βαρύτονος Γιώργος Παππάς στη συνέ-

ντευξή του που ακολουθεί στις επόμενες σελίδες του περιοδικού. Μπορεί να συμφωνείτε ή να διαφωνείτε με κάποιες αποστροφές του λόγου του. Μπορεί να τον βρίσκειτε απόλυτο ή υπερβολικό. Μπορείτε να θεωρείτε την απτία της κουβέντας μας ως ευκαιρία να προκαλέσουμε. Το μόνο που δεν μπορείτε να καταλογίσετε όμως στον κ. Παππα, είναι ιδιοτέλεια ή ασχετοσύνη. Και χωρίς αυτά τα δύο χαρακτηριστικά, οι απόψεις του έχουν πολύ μεγαλύτερο βάρος και μπορούν να προκαλέσουν έναν σοβαρότατο διάλογο. Δεν έχουμε παρά να περιμένουμε...

Σχέδιο. Αν ρωτήσει κάποιος τους ιθύνοντες του Δήμου Πάτρας (συμπολιτευόμενους και αντιπολιτευόμενους), τους αρχιτέκτονες, τους πολιτιστικούς παράγοντες, όποιους τέλος πάντων θελήσει, βάσει ποιου σχεδίου διαμορφώνεται η Ακτή Δυμαίων τότε θα εισπράξει μια ηχηρότατη σωπή. Γιατί αν εξαιρέσει κανείς το Λιμενικό Ταμείο που έχει κατά καιρούς εκφράσει ενδιαφέρουσες απόψεις, τότε ο δρόμος προς τον οποίο φαίνεται να «ακουμπά» η ανάπτυξη της Πάτρας για τα επόμενα χρόνια μοιάζει αφημένος στην τύχη του και στα ευκαιριακά ή συμπτωματικά πλάνα επιχειρηματικών που κάνουν επενδύσεις χωρίς κανένα συγκεκριμένο «μπούσουλα».

Ενα κέντρο ψυχαγωγίας στη μια πλευρά, μια μπυραρία λίγο πιο πέρα, ένα γραφείο σύνδεσης με το Πανεπιστήμιο και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις από κει, ένας πολυκινηματογράφος κάπου ανάμεσα, μερικά από τα γραφεία της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας απέναντι, κάποιες δημόσιες υπηρεσίες στην ίδια γειτονιά και πάει λέγοντας...

Κι όλος αυτό ο χαμός, ενώ μιλάμε για το δρόμο που θα αντικρύζει το νέο λιμάνι με το οποίο θα μεγαλώσουν οι επόμενες γενιές και από το οποίο θα εξαρτηθεί η ανάπτυξη της Πάτρας για τα επόμενα χρόνια.

Παράλληλα με τα παραπάνω σχέδια που έχουν ανακοινωθεί και υποτίθεται πως θα υλοποιηθούν σταδιακά από τους προσεχείς μήνες, στο συρτάρι περιμένουν ακόμα δεκάδες προτάσεις, σκέψεις και ιδέες για χώρους αναξιοποίητους ή για κτίρια υπό κατασκευή.

Άγνωστο πότε, αλλά κάποτε, όλα αυτά πρέπει να ενταχθούν σε έναν κοινό άξονα. Που θα καθορίζει εκ των προτέρων τι θέλουμε ως πόλη από την Ακτή Δυμαίων, πώς φανταζόμαστε την Πάτρα της επόμενης (τουλάχιστον) εικοσαετίας και πώς θα αποφύγουμε τα λάθη του παρελθόντος που μας έφεραν στην ανατολή του 21ου αιώνα να ψάχνουμε τη νέα ταυτότητα της πόλης και να μην μπορούμε να συμφωνήσουμε.

Η χάραξη αυτού του άξονα, όμως, προϋποθέτει ειλικρινή ανταλλαγή απόψεων. Η οποία είναι και το τωρινό ζητούμενο.

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ - ΤΕΧΝΕΣ

Web Site? Creator

Φτιάξτο Μόνος σου!

Ο Creator:

▶ Επιτρέπει στον καθένα να δημιουργεί, να δημοσιεύει, να τροποποιεί και να ενημερώνει ένα Web Site εύκολα και γρήγορα.

▶ Αποτελεί μια άμεση και ολοκληρωμένη λύση εταιρικής παρουσίας στο Internet, χωρίς κόστος κατασκευής ιστοσελίδων.

Ενημερωθείτε για τις Υπηρεσίες και τα Προϊόντα της West Net

Πρόσβαση στο Internet

Μόνιμες Συνδέσεις

Υπηρεσίες WWW

Ανάπτυξη εφαρμογών στο Internet

Υπηρεσίες On-line

Κινητή Τηλεφωνία

Γιώργος Παππιάς: Από τις διάσημες σάλες του παγκόσμιου λυρικού θεάτρου στη δυσοίωνα ελληνική πραγματικότητα

Στη μακροσκελή λίστα των Ελλήνων, που διέπρεψαν στο εξωτερικό ακολουθώντας μια χειμαρρώδη και γεμάτη λαμπρές καλλιτεχνικές διαδρομές πορεία, ανήκει ο βαθύφωνος Γιώργος Παππιάς.

Του Γιάννη Μουγγολιά

Μια ιδιαίτερη περίπτωση, που εκπροσώπησε επάξια το Λυρικό Θέατρο σε διεθνές επίπεδο για σειρά δεκαετιών και που έκανε τους απαιτητικούς ξένους κριτικούς να μείνουν άφωνοι μπροστά στο εύρος, τη μελωδικότητα, την ευαισθησία, το συναισθηματικό πλούτο, τη δεξιοτεχνία και την εκφραστικότητα της φωνής του.

Πριν κάμποσα χρόνια η τυχαία περιπλάνησή μου στο κλασικό τμήμα ενός δισκοπωλείου με έφερε ενώπιον ενός δισκογραφικού αριστουργήματος της μοναδικής αμιγώς ηχογράφησης έως σήμερα του καλλιτέχνη στην Ελλάδα – που έφερε τον τίτλο «Γιώργος Παππιάς – 40 χρόνια Λυρικό Τραγούδι». Ένας θρύλος σιγά – σιγά αποκαλυπτόταν μέσα από το διπλό αυτό cd, μια σπάνια ηχητική εμπειρία κατακτιόταν από ερμηνείες ιδιαίτερου βάρους. Μια χαρισματική φωνή που με τόση άνεση άγγιζε την τελειότητα.

Η πληροφορία ότι ο Γιώργος Παππιάς καταγόταν από το γειτονικό Αίγιο είχε έρθει να ολοκληρώσει την ευχάριστη έκπληξη.

Ο Γιώργος Παππιάς (Παπαγιαννακόπουλος) σήμερα μοιράζει το χρόνο του στη γενέτειρά του και στην πρωτεύουσα, όπου συνεχίζει την ενεργή συμμετοχή του στο λυρικό θέατρο, αλλά και τον εκπαιδευτικό του ρόλο.

Η συγκεκριμένη συνέντευξη μου δόθηκε το περασμένο φθινόπωρο στο σπίτι του κοντά στα Ψηλά Αλώνια του Αιγίου, ένα σπίτι γεμάτο μνήμες, που έχει αιχμαλωτίσει τους μεγάλους σταθμούς της ένδοξης καριέρας του. Με φόντο τα πολυάριθμα βραβεία, αλλά και πλήθος φωτογραφιών από τα πέρασμά του στις μεγάλες σάλες του κόσμου, όπου τον βαθύφωνο αναγνώρισαν διακεκριμένες μουσικές και πολιτικές προσωπικότητες του κόσμου, άρχισε η συζήτησή μας.

Μια συζήτηση ποταμός από ένα μεγάλο καλλιτέχνη, έναν επιφανή διανοούμενο, αλλά κυρίως ένα δυναμικό συνομιλητή που δε διστάζει να μιλήσει με θάρρος και παρηγορία για ένα χώρο που λάτρευε και διαπιστώνει ότι σήμερα είναι εγκλωβισμένος.

Η επαφή σας με τη μουσική πώς ξεκίνησε; Υπήρχε κάποια ανάλογη ατμόσφαιρα στο σπίτι; Πείτε μου δυο λόγια για τις μουσικές σπουδές σας τον πρώτο καιρό στην Ελλάδα.

Μικρός δεν ήμουν και πολύ καλός μαθητής. Είχα φτιάξει μια κιθάρα κι έπαιρνα τα αυτιά του πατέρα μου εδώ στο Αίγιο, οπότε αγανακτισμένος μου λέει: «Δεν πας να γίνεις ψάλτης ή παπάς να μη μου παίρνεις τα αυτιά;» Τότε κατά σύμπτωση υπήρχε στο Αίγιο το παράρτημα του Πατραϊκού Ωδείου με τον Ντρέκη, ο οποίος με άκουσε και έτσι άρχισα βυζαντινή. Όμως μετά από ένα χρόνο, σε ηλικία 14 ετών, πήγα στην Αθήνα και συνέχισα βυ-

ζαντινή με τον Σπύρο Περιστέρη στο Εθνικό Ωδείο και έψελνα στη Μητρόπολη για να βγάλω το χαρτζιλίκι.

Αργότερα είχα την τύχη να συνδεθώ με τη μεγάλη τότε δασκάλα, τη Μαρίκα Καλφοπούλου και έκανα κλασικό τραγούδι περίπου 2 χρόνια. Η Καλφοπούλου ήταν καθηγήτρια στο Mozarteum στο Σάλτσμπουργκ και το καλοκαίρι έπαιρνε τους μαθητές της και πήγαινε στη Αυστρία. Ηθελε να με πάρει μαζί της, αλλά τότε χρήματα δεν είχα. Κάθε καλοκαίρι πριν φύγει θυμάμαι έκανε το μεγάλο της κοντσέρτο στον Παρνασσό, όπου εμφανίζονταν τότε οι μαθητές της. Ήσαν όλοι οι μεγάλοι της Εθνικής Λυρικής Σκηνής: η Γκάγκα, ο Χατζηνικολάου κ.ά. Και τότε έβγαλε και μένα. Το ακροατήριο ήταν κατενθουσιασμένο, θυμάμαι χειροκροτούσαν ασταμάτητα. Η εικόνα αυτή λειτουργεί σε θετικά και στον πατέρα μου, που κατάφερα να τον πείσω να στείλει και μένα μαζί της στο Σάλτσμπουργκ.

Οπότε είναι η πρώτη φορά που φεύγετε στο εξωτερικό;

Ναι σε ηλικία 18 ετών, είχα τελειώσει το σχολείο και πάω με τη Μαρίκα στο Mozarteum όπου έμαθα πάρα πολλά σε αυτή τη μεγάλη ακαδημία και εντυπωσιάστηκα τόσο που της λέω: «Εγώ Μαρίκα δε θα γυρίσω στην Ελλάδα, θα πάω στη Βιέννη να συνεχίσω τις σπουδές». Ήταν έκπληκτη γιατί ήξερε ότι δεν είχα χρήματα και δεν ήξερα καλά τη γλώσσα. Τέλος πάντων, μου έδωσε ένα συστατικό γράμμα για το δεσπότη τότε της Βιέννης, έναν καταπληκτικό άνθρωπο — όλοι οι Έλληνες τότε δεν πήγαιναν στο προξενείο αλλά στο δεσπότη της Βιέννης για να τους βοηθήσει — και αυτός είχε ψώνιο με τη φωνή γιατί ο ίδιος δεν είχε καλή φωνή. Έτσι με πήρε στη χορωδία της εκκλησίας τις Κυριακές και μου έδινε ένα χαρτζιλίκι.

Έδωσα λοιπόν εξετάσεις στην Ακαδημία της Βιέννης και με πήραν κατευθείαν στο 4ο έτος δίνοντάς μου μια υποτροφία. Εκεί έμεινα ένα χρόνο και μετά πήγα στο Μόναχο και πήρα άλλη μια υποτροφία συνεχίζοντας τις σπουδές μου στην Ακαδημία του Μονάχου. Από κει έκανα οντισιόν για θέατρο και ο ιμπρεσάριος με έστειλε στο Μυνστ, όπου έκανα το πρώτο μου συμβόλαιο το 1959. Τότε με άκουσε ο διάσημος μάεστρος και συμφοιτητής μου στην Ακαδημία της Βιέννης R. De Burgos, ο οποίος πήγαινε να δουλέψει στο Μπιλμπάο και με πήρε μαζί του. Έκανα τα πρώτα μου κοντσέρτα πάνω σε τρία μεγάλα ορατόρια την «Ενάτη Συμφωνία» του Μπετόβεν, τη «Δημιουργία» του Χάυνδν, και τα «Κατά Ματθαίον Πάθη» του Μπαχ.

Επιστρέφοντας στο Μυνστ άρχισα με το ρόλο του Raimondo

στην όπερα «Lucia di Lammermoor».

Αυτός ήταν δηλαδή ο πρώτος ουσιαστικός ρόλος στην όπερα που σας άνοιξε τη διεθνή καριέρα;

Ναι αλλά μετά από ένα χρόνο άρχισε μια σειρά μετακινήσεων σε διάφορες σκηνές μεγάλων πόλεων: Λουκέρνη, Βασιλεία, Νυρεμβέργη, Ντύσελτορφ, Κολωνία. Έτσι έμεινα 9 χρόνια με φιξ συμβόλαιο στο θέατρο. Και κατόπιν αποφασίζω να κάνω το μεγάλο άλμα και να γίνω ελεύθερος σκοπευτής. Κάτι που άρχισε από την Κυανή Ακτή της Γαλλίας, συνεχίστηκε στην Τεχεράνη με «Μαγικό Αυλό», «Τροβατόρε» «Φάουστ» «Κουρέα της Σεβίλλης». Επιστρέφοντας, τα πράγματα είχαν πάρει την πορεία τους και δούλεψα καλά στην Ευρώπη, σε Ιταλία, Ισπανία, Γαλλία, και κατόρθωσα όλα αυτά τα χρόνια να δουλέψω σε 80 περίπου λυρικά θέατρα στον κόσμο. Κατόπιν αρχίζουν τα ταξίδια μου στην Αμερική, στο Καρακάς, στο Σάο Πάολο, στο Ρίο, στην Ιαπωνία και στη Σεούλ.

Όλα αυτά τα χρόνια εκτός από τους μεγάλους ρόλους του λυρικού διεθνούς ρεπερτορίου, ερμηνεύσατε ρόλους Ελλήνων συνθετών;

Τραγουδήσα το Ρέκβιεμ του Θεοδωράκη πρόπερσι στο Ηρώδειο και ερμήνευσα πέρυσι έναν υπέροχο ρόλο, τον Οιδίποδα Τύραννο στην «Αντιγόνη» του Θεοδωράκη στη μεγάλη πρεμιέρα στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Φέτος είχα στόχο να τραγουδήσω στην όπερά του «Καρυωτάκης» στη Λυρική Σκηνή, αλλά για λόγους μη επαγγελματικούς δε το έκανα το έργο αυτό.

Ποια η εντύπωσή σας από τα μεγάλα φεστιβάλ του Λυρικού Θεάτρου που περιοδεύσατε;

Είχα την τύχη να τραγουδήσω στο μεγάλο φεστιβάλ του Λας Πάλμας στις Καναρίους Νήσους, που είχε δημιουργηθεί από τις αρχές του περασμένου αιώνα όταν όλοι οι μεγάλοι του είδους — ο Καρούζο, ο Τζίλι — πριν φύγουν για την Αμερική, έκαναν μια στάση στο Λας Πάλμας. Στο μέρος αυτό πήγαιναν οι ζάμπλουτοι της Ευρώπης για τουρισμό και ήθελαν να ακούν και όπερα. Έτσι φτιάχτηκε ένα θέατρο όπου πριν ταξιδέψουν με το πλοίο για την Αμερική οι σπουδαίοι της όπερας έκαναν τις παραστάσεις τους και γέμιζαν χρήματα. Στο γυρισμό μάλιστα από την Αμερική έκαναν άλλη μια παράσταση. Ήσαν οι... αρπαχτές της εποχής. Με αυτό τον τρόπο δημιουργήθηκε ένα μεγάλο φεστιβάλ στο οποίο είχα τη χαρά να τραγουδήσω με μεγάλους τραγουδιστές της εποχής. Έπαιξα στην πρώτη μου «Semiramis» του Ροσίνι με τη Μονσερά Καμπαγιέ, τη Βαλεντίνη Τεράνι, και στα «Faust» και «Trovatore».

Μια επίσης αξέχαστη εμπειρία μου είναι η επί τρία χρόνια συμμετοχή μου στο Φεστιβάλ της Σαβολνίνας στη Φιλανδία. Πρόκειται για το μεγαλύτερο φεστιβάλ της Βόρειας Ευρώπης σε ένα νησί όπου βρίσκεται το πιο παλιό κάστρο της Βόρειας Ευρώπης, 400 χιλιόμετρα από το Ελσίνκι. Το σπουδαίο αυτό φεστιβάλ δημιουργήσε ο διάσημος βαθύφωνος Μάρτι Ταβέλα της Φιλανδίας. Είχα τη μεγάλη τιμή να ερμηνεύσω το ρόλο του Φίλιππο στο «Ντον Κάρλος» υπό τη σκηνοθεσία του μεγαλύτερου Ρώσου σκηνοθέτη του Θεάτρου Γκεόργκι Τεστονόγκοφ.

Ήταν ένα φεστιβάλ 2 μηνών που συμμετείχαν τα μεγαλύτερα ονόματα της σκηνής, ένα φεστιβάλ που γινόταν σε έναν θαυμάσια διαμορφωμένο χώρο στο φυσικό περιβάλλον του νησιού που περικλειόταν από το Κάστρο. Θυμάμαι όμως χαρακτηριστικά πως, ενώ όλες οι πρεσβείες στο Ελσίνκι διοργάνωναν δεξιώσεις για τους καλλιτέχνες των χωρών τους που συμμετείχαν, δεν είχε έρθει ούτε ένας Έλληνας, δεν είχα λάβει ούτε μια ανθοδέσμη από την ελληνική πρεσβεία.

Μπορεί να μη σας έστειλαν μια ανθοδέσμη οι Έλληνες, αλλά οι σημαντικές διακρίσεις που αποσπάσατε νομίζω ότι έχουν μεγαλύτερη αξία. Θα ήθελα να μου πείτε δυο λόγια για τα σπουδαία βραβεία που πήρατε στους διαγωνισμούς που συμμετείχατε;

Έχω πάρει 8 διεθνή βραβεία. Το πρώτο μου βραβείο το πήρα το 1963. Ήταν το Β' βραβείο στο Μόναχο και ακολούθησαν τα πρώτα βραβεία της Γενεύης, του Βερβιέ, της Πράγας, το δεύτερο της Βαρκελώνης. Το μεγάλο μου πάντως καμάρι είναι το Α' βραβείο Verdi στην Πάρμα και το Α' βραβείο στην Τουλούζη. Αυτά μου έδωσαν το

διαβατήριο για σημαντικά κοντσέρτα αλλά και για τις ηχογραφήσεις στη ραδιοφωνία (Δυτικής Γερμανίας, Βιέννης, RAI σε Ρώμη, Μιλάνο, Τορίνο κ.λπ.).

Εκτός από την όπερα ένα μεγάλο μέρος της καριέρας σας σχετίζεται με σπουδαία ορατήρια.

Έχω ερμηνεύσει μεγάλο αριθμό ορατορίων όπου συνεργάστηκα με κορυφαίους μαέστρους, όπως ο Karl Richter, ο Nino Sanzogno, ο Sawalisch, ο L.V. Matatic, ο De Burgos, ο Kurt Masur, ο Cilario, ο F. Molinari κ.ά.

Ποιες ήταν οι σχέσεις σας με την αφρόρεμα των καλλιτεχνών του λυρικού θεάτρου που συνεργαστήκατε;

Η συνεργασία μου με μεγάλους καλλιτέχνες ήταν πάντα ευχάριστη. Όλους μιάς ενδιέφερε να βρούμε μια καλή παρέα και να περάσουμε όσο πιο καλά μπορούσαμε αυτή τη μοναχική, καλογερική ζωή που είχαμε στα ξενοδοχεία. Λέγαμε θεατρικά καλαμπούρια και περνούσαμε υπέροχα. Πολύ μικρές αντιζηλίες, που είχαν σχέση με ευγενή ανταγωνισμό, υπήρχαν.

Έπαιρνα πολλά απ' αυτούς τους σπουδαίους καλλιτέχνες, και αναγκαζόμουν να τους δώσω τον καλύτερο εαυτό μου. Μην ξεχνάτε ότι το επάγγελμά μας είναι απάνθρωπο. Δεν έχει σημασία αν κάνεις 20 πολύ καλές παραστάσεις, αν κάνεις μία άσχημη θα τη θυμούνται.

Πάντως για να επανέλθω, οι σχέσεις με τους φθασμένους της όπερας ήταν άριστες. Τα πράγματα μικραίνουν στα μέτρα ή μικρά θέατρα γιατί φοβούνται οι καλλιτέχνες για τη θέση τους και αρχίζουν οι μεγάλες ζηλίες και τα προβλήματα.

Όλα αυτά τα χρόνια της λαμπρής διεθνούς καριέρας είχατε σχέση με την Ελλάδα;

Όχι, στην πατρίδα ήρθα μετά τη δικτατορία αφού πριν είχα πολιτικό άσυλο. Πρώτη φορά ήρθα όταν βρισκόμουν στη Γιουγκοσλαβία για διακοπές και πληροφορήθηκα ότι έπεσε η χούντα. Πήρα κατευθείαν το αεροπλάνο και επέστρεψα στο Ντύσελντορφ και από εκεί ήρθα για πρώτη φορά στην Ελλάδα.

Και η πρώτη σας επαφή με το χώρο του λυρικού θεάτρου στην Ελλάδα;

Ήμουν στο Στρασβούργο και τραγουδούσα το «Μαγικό Αυλό» και συναντήθηκα για πρώτη φορά τυχαία με το διευθυντή της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, τον αείμνηστο Δημήτρη Χωραφά, που είχε έρθει στην πρεμιέρα μου. Ήταν αμέσως μετά τη δικτατορία και κάναμε σχέδια για παραστάσεις στην Ελλάδα.

Η πρώτη μεγάλη παράστασή μου ήταν στο Ηρώδειο στα πλαίσια του Φεστιβάλ Αθηνών. Ήταν ο «Ντον Κάρλος» όπου είχα συμμετάσχει με εξαιρετικούς ερμηνευτές όπως η Ζανέτ Πηλού, ο Σώτος Παπούλκας, ο συγχωρεμένος Φραγκίσκος Βουτσίνος, ο Πασχάλης, στο ρόλο του Ντον Τζιοβάνι. Τότε εγώ είχα ερμηνεύσει Λεπορέλο. Ήταν μια θαυμάσια παράσταση το 1976, που τη θυμούνται ακόμα οι Έλληνες. Σκηνοθεσία έκανε ο καταπληκτικός Γιαννόπουλος της Metropolitan — σε ηλικία τότε 25 ετών — και η διεύθυνση ήταν του μεγάλου Χωραφά. Επί Χωραφά ήταν η λαμπρή περίοδος της Λυρικής. Ήταν αυστηρός, αλλά και φίλος, είχε την ευρωπαϊκή στόφα του μεγάλου διευθυντή. Συνεχίσαμε έκτοτε με τη Λυρική με αξέχαστες παραστάσεις: «Σταχτοπούτα», «Ελληνίδα στο Αλγέρι». Αλλά και στο Φεστιβάλ Αθηνών δώσαμε υπέροχες παραστάσεις: «Aida» κ.λπ. Ήταν η χρυσή εποχή του Χωραφά. Αλλά δυστυχώς τον φάγανε τον άνθρωπο.

Μετά από αυτόν η Λυρική πήρε την κατιούσα. Από τότε οι διευθυντές της για να κρατήσουν τη δουλειά τους έκαναν υποχωρήσεις. Και να είχαν ταλέντο, χανόταν τα τελευταία χρόνια μέσα στις επιθυμίες... άλλων. Εκείνη την περίοδο της μεταπολίτευσης στη Λυρική, οι περίφημοι διαπλεκόμενοι δεν είχαν βρει τα νερά τους και δεν μπορούσαν να κάνουν τη μεγάλη ζημιά. Ήταν ντροπαλοί ακόμα (γέλια...) και δεν μπορούσαν να επέμβουν τόσο δυναμικά. Τώρα δεν μπορεί να μιλήσει κανείς. Μίλησε, πάει, τον έθαψαν...

Εσάς πώς σας υποδέχτηκαν τότε στη Λυρική;

Μη νομίζετε. Και τότε είχα αντιδράσεις από τους ντόπιους καλλιτέχνες γιατί νόμιζαν ότι θα τους πάρω τη δουλειά τους, υπήρχαν οι γνωστές ζηλίες. Συνδικάτα στη μέση. Κάτι που δε με συνέφερε ούτε από καλλιτεχνικής, ούτε από οικονομικής πλευράς. Αλλωστε είχα τα συμβόλαιά μου στο εξωτερικό. Όμως δεν ήταν λίγοι αυτοί

που ήθελαν να σε δαγκώσουν στο σβέρκο. Και τότε πηγαινοερχόμουν στην Ελλάδα.

Τα τελευταία χρόνια που μένετε μόνιμα στην πατρίδα, πώς βλέπετε τα πολιτιστικά πράγματα και τι όνειρα είχατε;

Μόλις ήρθα οριστικά είχα όνειρα να κάνω πράγματα για την πατρίδα μου. Εδώ στο Αίγιο είχα όραμα να φτιάξω ένα μεγαλεπήβολο πολιτιστικό κέντρο. Όμως δυστυχώς έχει ριζώσει τόσο πολύ ο συντηρητισμός και πάνω απ' όλα αυτό το καταραμένο πολιτικό κόστος. Για να κάνουν την πιο μικρή κίνηση σκέφτονται το πολιτικό κόστος. Έτσι προτιμούν να καταστρέφουν ωραία πράγματα εν ονόματι του κόστους αυτού. Έχει εισχωρήσει η λογική της αρπαχτής. Όπως καταλαβαίνετε, δεν πάει έτσι μια χώρα μπροστά, πόσο μάλλον στα πολιτιστικά!

Τη σημερινή κατάσταση στη Λυρική Σκηνή πώς τη βλέπετε;

Δυστυχώς υπάρχει μια προσπάθεια να πέσει το επίπεδό της, προκειμένου να φανεί ο «άλλος» ο διαπλεκόμενος, που ετοιμάζει το δικό του θέατρο και να έρθει σαν ο Σαλβαντόρ ντε λα Πάτρια, ο σωτήρας της Τέχνης στην Ελλάδα. Έχει τοποθετήσει όλους τους δικούς του ανθρώπους στα πόστα, στη Θεσσαλονίκη σε ορχήστρα και θέατρο, στην επαρχία παντού! Έχει τον απόλυτο έλεγχο και αφήνει τους άλλους να αναπνέουν σύμφωνα με το οξυγόνο που τους δίνει αυτός.

Αξίζει να σημειωθεί ότι επί Χωραφά με το 1/3 των σημερινών χρημάτων κάναμε παραστάσεις με διεθνούς ακτινοβολίας καλλιτέχνες και πηγαίναμε και ενάμιση μήνα στη Θεσσαλονίκη με πέντε έργα. Σήμερα τα χρήματα είναι πολύ περισσότερα και το έργο μηδαμινό. Τα χρήματα που δαπανώνται είναι υπέρογκα. Σκεφθείτε ότι σήμερα γίνονται πρόβες σε τέσσερα διαφορετικά σημεία της Αθήνας, όπου οι χώροι νοικιάζονται. Με τα χρήματα που δαπανώνται για το νοίκι 30 χρόνια, στο χώρο της Λυρικής θα είχαμε χτίσει 3 Metropolitan. Υπάρχουν τρομερά συμφέροντα. Στη Λυρική φεύγουν πολλά δισεκατομμύρια ανεξέλεγκτα.

Και από την πείρα σας πώς νομίζετε ότι μπορεί να διορθωθεί η κατάσταση;

Κοιτάξτε, η τέχνη είναι δύσκολο να μπει σε ένα καλούπι, αλλά έτσι πρέπει να γίνει. Και έξω υπάρχουν μεγάλα προβλήματα που αφορούν σε ίντριγκες, σε ανθρώπους που προωθούνται χωρίς να το αξίζουν. Εκεί υπάρχουν οι ιμπρεσάριοι, μια ολόκληρη κλίκα ανθρώπων που δουλεύει μόνο για το συμφέρον και πριμοδοτεί τους καλλιτέχνες αναλόγως.

Όμως εδώ υπάρχει τρομερή ασοδοσία. Αυτό που πρέπει να ιδρυ-

θεί στην Ελλάδα είναι μια ακαδημία λυρικού θεάτρου που να στελεχωθεί και με ξένους καθηγητές για να κοντρολάρουν τα πράγματα. Έχει γεμίσει ο τόπος από ωδεία αμφιβόλου ποιότητας και τσαρλάνους και πρέπει να υπάρξει μια κεντρική ακαδημία που να ελέγξει την κατάσταση. Πάντως εγώ είμαι πολύ απαισιόδοξος για το μέλλον.

Με την Πάτρα είχατε κάποια επαφή όλα αυτά τα χρόνια που ζείτε στο Αίγιο για κάποια συνεργασία;

Είχα τραγουδήσει στο Δημοτικό Θέατρο «Απόλλων» πριν 3 περίπου χρόνια και είχε έρθει ο πρώην Δήμαρχός σας, ο κ. Καραβόλας και με συνεχάρηκε. Όμως όλα αυτά τα χρόνια κανείς ποτέ από την Πάτρα δεν με ρώτησε κάτι.

Φαίνεται πως έχουν πληροφορηθεί τις απόψεις μου και τις θεωρούν επικίνδυνες. Έτσι ουδέποτε είχαν κάποια επαφή μαζί μου. Πάντως δεν το εκφράζω σαν παράπονο, αλλά σαν απλό δεδομένο.

Για τη φετινή χρονιά κ. Παππά τα καλλιτεχνικά σας σχέδια σε τι πλαίσιο θα κινηθούν;

Θα συμμετάσχω σε τρεις παραγωγές στην Ελλάδα: «Ναμπούκο», «Μαγικός Αυλός» και το καλοκαίρι στο Φεστιβάλ Αθηνών, «Ριγκολέτος». Κατά πάσα πιθανότητα θα πάω με την ιστορική παραγωγή «Ντον Κάρλος» στη Γαλλία. Είναι σημαντικές δουλειές και θέλω ν' αφοσιωθώ σε αυτές. Επίσης ίσως παραχωρήσω στη δισκογραφία μια σειρά από άριες του Μότσαρτ. Ήδη πριν λίγο καιρό κυκλοφόρησε ο δίσκος «Φροσύνη» με τη διεύθυνση του Βύρωνα Φιδετζή, στον οποίο συμμετέχω.

Η προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και η περίπτωση του Δημοτικού Μεγάρου

Η διατήρηση, η αποκατάσταση και η ανάδειξη των μνημείων και έργων τέχνης της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, αποτελούν αναγκαίες ενέργειες και χρέος για όλους μας, καθώς έχουμε συνειδητοποιήσει ότι είναι οι αξίες διαχρονικές και αναντικατάστατες, αξίες που κινδυνεύουν από την επίδραση του χρόνου, της φύσης και των ανθρώπινων επεμβάσεων.

του Ξενοφώντα Αργ. Παπαευθυμίου

Η σύγχρονη τεχνολογία, η τεχνογνωσία και η εμπειρία που έχει αποκτηθεί από την μακροχρόνια έρευνα, αλλά και από τα λάθη του παρελθόντος, είναι πολύτιμα όπλα στα χέρια των ειδικών — αρχιτεκτόνων, συντηρητών, μουσικολόγων, αρχαιολόγων — που εμπλέκονται στην προστασία των μνημείων, με στόχο πάντα την παράταση της ζωής τους και την παράδοσή τους στις επόμενες γενιές χωρίς ανεπιθύμητες αλλοιώσεις και στρεβλώσεις της αισθητικής και ιστορικής τους ταυτότητας.

Δυστυχώς, όμως ακόμα και σήμερα με όλη αυτή τη συσσωρευμένη γνώση και εμπειρία που υπάρχει, παρουσιάζονται πολλά προβλήματα, λάθη και παραλείψεις στον τομέα αυτό που θα τολμούσαμε να πούμε ότι είναι αδικαιολόγητες λόγω της συχνότητας και της έκτασης που παρουσιάζουν.

Αφορμή για τις σκέψεις και τους προβληματισμούς που κατατίθενται σ' αυτό το άρθρο μας δίνει ο πρόσφατος θόρυβος που δημιουργήθηκε γύρω από την μορφή που έλαβε το Δημοτικό Μέγαρο της πόλης μας μετά από τις εργασίες αποκατάστασης, οι οποίες ακολούθησαν το σεισμό του 1993.

Οι αντιρρήσεις πολλές. Άλλες εύστοχες και ουσιαστικές και άλλες άστοχες και ανούσιες.

Φωνές άκαιρες και αργοπορημένες καθώς, είτε δίκαια είτε άδικα, έθιγαν για μια ακόμα φορά ένα πρόβλημα κατόπιν εορτής.

Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι η αποκατάσταση ενός μνημείου όπως το Δημοτικό Μέγαρο της Πάτρας (πρώην οικία Μακρυγιάννη, κτίριο του τέλους του 19ου αιώνα) είναι μια ειδική περίπτωση και δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί σαν μία απλή ανακαίνιση ενός οποιουδήποτε κτιρίου.

Είναι απαραίτητη λοιπόν μία ολοκληρωμένη μελέτη αποκατάστασης, η οποία να συνυπολογίζει και να σέβεται όλους τους παράγοντες και τα στοιχεία που καθορίζουν την αισθητική — μορφολογική και ιστορική πορεία του κτιρίου μέσα στο χρόνο.

Είναι επίσης απαραίτητο να γίνει αυστηρή εφαρμογή της μελέτης αυτής από τον ανάδοχο του έργου, γεγονός το οποίο απαιτεί σωστή επίβλεψη του έργου από το μελετητή, τον ιδιοκτήτη αλλά και τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού.

Πρέπει λοιπόν να υπάρχει μέριμνα, όχι μόνο για την στατική ενίσχυση του κτιρίου, αλλά και για την αποκατάσταση των μορφολογικών στοιχείων, φορητών και μη, που συνοδεύουν το διατηρητέο μνημείο και να υπάρχει πρόβλεψη για την επαναφορά στην αρχική μορφή και θέση τους.

Στο Δημοτικό Μέγαρο ένα χαρακτηριστικό στοιχείο της εσωτερικής διακόσμησης είναι οι ζωγραφικές συνθέσεις (πίνακες σε μουσαμά με τελάρο) του Επ. Θωμόπουλου που κάλυψαν από τα μέσα της δεκαετίας του '30 τους τοίχους του γραφείου του Δημάρχου και της μεγάλης αίθουσας του Δημοτικού Συμβουλίου.

Οι πίνακες αυτοί ήταν τοποθετημένοι περιμετρικά από τοίχο σε τοίχο και από κάσωμα σε κάσωμα, με συγκεκριμένη σειρά, γεγονός που σημαίνει ότι μετά την απομάκρυνσή τους για τις εργασίες του κτιρίου και τη συντήρησή τους από τον γράφοντα, θα έπρεπε να επανατοποθετηθούν στις αρχικές τους θέσεις.

Γι' αυτό το σκοπό ο γράφων παρέδωσε στις τεχνικές υπηρεσίες του Δήμου δύο σχεδιαγράμματα με τις ακριβείς θέσεις των πι-

νάκων, όπως δηλαδή αυτοί ήταν τοποθετημένοι πριν απομακρυνθούν από το κτίριο, προκειμένου να επανατοποθετηθούν από ειδικό τεχνίτη. Η τοποθέτηση των πινάκων στο γραφείο του Δημάρχου έγινε με το σωστό τρόπο, μαζί με το συντηρημένο ξυλόγλυπτο πάνω από το μαντεμένο τζάκι.

Τα μεγάλα έργα όμως στην αίθουσα όπου λειτουργούσε το Δημοτικό Συμβούλιο, τα οποία πλαισιώνονταν από ενιαίες κορνίζες που χωρίστηκαν προκειμένου να απομακρυνθούν από το κτίριο μετά το σεισμό, διαπιστώθηκε ότι δεν ήταν δυνατόν να «χωρέσουν» πια στις αρχικές τους θέσεις, καθώς οι αποστάσεις των τοίχων από τα κασώματα — πλαίσια των ανοιγμάτων είχαν μικρύνει κατά 4-5 εκατοστά, λόγω της κάλυψης των τοίχων με γκαναίτ (για τη στατική ενίσχυση του κτιρίου).

Έτσι από τις τεχνικές υπηρεσίες αποφασίστηκε ότι τέσσερα έργα με διακοσμητικά φυτικά μοτίβα θα τοποθετούνταν σε μια διπλανή αίθουσα ενώ τα υπόλοιπα θα έμπαιναν στις αρχικές τους θέσεις.

Δυστυχώς για άλλη μια φορά η καταφυγή σε μια όχι και τόσο σωστή λύση είναι αναπόφευκτη, καθώς η «ανακαίνιση» περιορίστηκε σε ενισχύσεις και καλλωπισμούς χωρίς να λάβει σοβαρά υπόψη λεπτομέρειες και στοιχεία με σημαντικό ρόλο στη μορφολογία και την ιστορία του κτιρίου.

Δυστυχώς το ενδιαφέρον μερικών περιορίστηκε στο γιατί δεν ξανατοποθετήθηκε η ξύλινη επένδυση του κάτω μέρους του τοίχου των δύο αιθουσών, που αποτελούσαν στοιχείο αδιάφορο για τη μορφολογία του κτιρίου, καθώς ήταν απλή κατασκευή από απλούς πήχεις και καπλαμάδες, για την προστασία των τοίχων από τη μεγάλη χρήση των χώρων.

Δεν ακούστηκαν όμως αντιρρήσεις για εξόφθαλμα λανθασμένες επεμβάσεις, όπως το βάψιμο με γκρι πλαστικό της πέτρινης επένδυσης που περιτρέπει τους εξωτερικούς τοίχους του Δημαρχείου σε ύψος 1,5 μέτρου και την πέτρινη πλαισίωση των ανοιγμάτων, που θα έπρεπε να παραμείνει στο φυσικό της γκρι χρώμα, αφού πρώτα καθαριζόταν και συμπληρωνόταν με το σωστό τρόπο και υλικά.

Με αφορμή λοιπόν τα όψιμα κροκοδείλια δάκρια που χύθηκαν για το Δημοτικό Μέγαρο, θα αναρωτηθούμε για διάφορες αμαρτίες του παρελθόντος που έχουν ξεχαστεί, όπως η κακοποίηση του Παλαιού Δημοτικού Νοσοκομείου ή αυτή της σταφιδιοθήκης του Μπάρι, για την οποία δεν έχουν παραδόξως ακουστεί ανάλογες αντιδράσεις.

Αναφερόμαστε λοιπόν στο κτίριο Μπάρι, που ατυχώς μετονομάστηκε σε κτίριο Αλκη Στέα, ενώ θα έπρεπε να αποκατασταθεί για λόγους ιστορικής μνήμης και αλήθειας το όνομα του αρχικού του ιδιοκτήτη, του Καραμανδάνη. Με μία καταστροφική προσπάθεια ανακαίνισης και όχι αποκατάστασης, απογυμνώθηκε από όλα τα στοιχεία που μαρτυρούσαν την αρχική του λειτουργία και που αποτελούσαν στοιχεία βιομηχανικής αρχαιολογίας, (ξύλινα πατάρια, μηχανήματα επεξεργασίας και συσκευασίας σταφίδας) για να μετατραπεί σε ένα κέλυφος κενό περιεχομένου, παίζοντας απλά ένα σκηνογραφικό ρόλο.

Καμία αντίδραση δεν υπήρξε όλα αυτά τα χρόνια από όλους αυτούς που όψιμα βγαίνουν και φωνάζουν σήμερα για άλλα θέματα.

Ποιες είναι οι αντιδράσεις, των Δημοτικών παραγόντων, του συλλόγου Αρχιτεκτόνων, του Υπουργείου Πολιτισμού, και όσων παριστάνουν τους ευαίσθητους;

Ποιοι ενέκριναν αυτή την επέμβαση και πώς δικαιολογήθηκε αυτή η μη αναστρέψιμη καταστροφή που αποστέρησε την πόλη από ένα μνημείο βιομηχανικής αρχαιολογίας στο οποίο θα μπορούσαν κάλλιστα να φιλοξενοούνται και να συνυπάρχουν πολιτιστικές δραστηριότητες μαζί με τις μνήμες του χώρου, όπως άλλωστε συνέβη κατά τα πρώτα χρόνια του Διεθνούς Φεστιβάλ;

Διαπιστώνουμε λοιπόν μία έλλειψη ευαισθησίας που συνοδεύεται συχνά και από έλλειψη ειδικών γνώσεων, με συνέπεια την αδυναμία ύπαρξης ενός πλαισίου για τη σωστή διαχείριση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Η κατάσταση αυτή όμως επικρατεί σε μεγαλύτερη έκταση και στον ιδιωτικό τομέα, καθώς στην πλειοψηφία των αποκαταστάσεων επικρατεί η άγνοια, οι ανεξέλεγκτες συνθήκες εκμετάλλευσης των κτιρίων και διάφοροι άλλοι παράγοντες που οδηγούν σε τραγικά αποτελέσματα παραμόρφωσης ή και απώλειας πολύτιμων στοιχείων.

Δυστυχώς συμφέροντα ατομικά και πιέσεις που προφανώς βρίσκουν ανταπόκριση ακόμα και στα ανώτερα κλιμάκια του υπουργείου Πολιτισμού, οδήγησαν σε αποχαρκτηρισμούς και κατεδαφίσεις σημαντικών κτιρίων με ιστορική και αισθητική αξία, όπως της πρώην οικίας Ζαΐμη και μετέπειτα Ντόντη στην οδό Αγίου Ανδρέου και πολλών άλλων κτιρίων της Πάτρας ενώ σε αρκετά χάθηκε μέρος των εξωτερικών μορφολογικών στοιχείων (π.χ. οικία Αργυρόπουλου στην οδό Κορίνθου) ή των εσωτερικών τους διακοσμητικών στοιχείων οροφωγραφίες, τοιχογραφίες κ.λπ. (π.χ. πρώην ξενοδοχείο Άγιος Γεώργιος με όψεις στις οδούς Αγ. Ανδρέου και Οθωνος Αμαλίας).

Δεν μπορούμε επομένως να είμαστε υπερήφανοι για τον τρόπο με τον οποίο μεταχειριζόμαστε τα μνημεία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, τα οποία τα αντιμετωπίζουμε σαν αναλώσιμα αντικείμενα που εξυπηρετούν τα όποια συμφέροντα και σκοπιμότητές μας, ενώ περιοριζόμαστε σε ανούσιες και φλύαρες αντιδράσεις που δεν προσφέρουν καμιά βοήθεια.

Η πολιτιστική μας κληρονομιά έχει ανάγκη από βαθιά γνώση, κατανόηση και αγάπη, από ανθρώπους και παράγοντες ευαίσθητους, με ειδικές γνώσεις και διάθεση για ουσιαστική συνεργασία.

Χ Ρ Ι Σ Τ Ο Σ Γ Ο Υ Δ Η Σ

«Το καρναβάλι δεν εκφράζει την αισθητική του Έλληνα»

Καθηγητής αστροφυσικής, συγγραφέας, αλλά και «ανήσυχος» περί τον πολιτισμό, ο Χρίστος Γούδης απορρίπτει την αντίφαση μεταξύ των ιδιοτήτων του, εκφράζει τη γνώμη του για το Δήμαρχο Πάτρας, αισιοδοξεί για τη δημιουργικότητα της πόλης και αφήνει διπλωματικά αιχμές για παράγοντες με τους οποίους δεν καταφέρνει να συνεννοηθεί.

Γράφει ο Ανδρέας Τσιλίρας
Φωτογραφίες: Βίκυ Σπυριδωνος

«Μια διάσταση της προσωπικότητάς μου είναι η αστροφυσική και γι' αυτό τη θεωρώ τελείως συμβατή με την ενασχόληση με τον πολιτισμό». Η πρώτη ερώτηση στον καθηγητή του Τμήματος Φυσικής του Πανεπιστημίου Πάτρας Χρίστο Γούδη δεν μπορούσε εκ των πραγμάτων να έχει συνέχεια, με δεδομένο ότι αυτό που στον υπογράφοινα αλλά και σε αρκετό κόσμο μοιάζει ελαφρώς ιδιότυπο, για τον ίδιο είναι απόλυτα φυσιολογικό.

Θεωρείται από τους σημαντικότερους αστροφυσικούς στην Ελλάδα, γι' αυτό και η συζήτησή μας ξεκινά από εκεί. Τόσο από τη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα που επιμένει να περιπλέκει την ενασχόληση με τα... άστρα («οι αστρολόγοι ευημερούν και οι αστρονόμοι πένονται», λέει χωρίς πάντως να δείχνει απογοητευμένος), όσο και από την αιώνια αναζήτηση της γνώσης. «Πολύς κόσμος θεωρεί ότι ο επιστήμονας είναι κάτι εξωπραγματικό, ότι έχει λύσει πάρα πολλά προβλήματα. Δεν είναι έτσι. Μπορεί οι γνώσεις στις μέρες μας να αυξάνονται εκθετικά, θα υπάρχει όμως πάντα μια εξωτερική σφαίρα, η "γνώστη άγνοια", που θα μας κάνει να ρωτάμε και θα μας οδηγεί σε περαιτέρω έρευνα. Γι' αυτό και δεν μπορεί να μπει φραγμός στην επιστήμη, παρά μόνο μέσα από τους κόλπους της...».

Δεν κάνει επίδειξη γνώσης πάνω στην αστροφυσική, ούτε και θέλει να την εμφανίσει ως κάτι μαγικό. Αντιθέτως, την απομυθοποιεί πολύ εύκολα επιστημαίνοντας ότι τα λεγόμενα «παιδικά ερωτήματα» (αν υπάρχει Θεός, πού είναι η πηγή της ζωής κ.τ.λ.) δεν πρόκειται να τα απαντήσει. «Η έννοια της επιστήμης είναι περιορισμένη. Μπορεί και να είμαστε μαθητευόμενοι μάγοι όταν προσπαθούμε να διασπάσουμε την ύλη. Αυτό που ονομάζουμε σύ-

μπαν, μπορεί απλώς να είναι μια μικρή γειτονιά μέσα σε κάτι άλλο πολύ ευρύτερο. Αλλά και πάλι όλ' αυτά είναι απλώς εικτολογίες...».

Ολοκληρώνουμε τη συζήτηση περί επιστήμης με τη διαπίστωση ότι ακόμα κι εκεί υπάρχει το στοιχείο του μάρκετινγκ. «Ο τομέας της επιστημονικής δημοσιογραφίας μπορεί να έχει και παραπλανητικό ρόλο στην κατανόηση των πραγμάτων, αφού αξιοποιείται και για δημόσιες σχέσεις, αλλά και για το κυνήγι των χρηματοδοτήσεων. Σχεδόν κάθε μέρα, για παράδειγμα, ακούμε στις ειδήσεις ότι ανακαλύπτονται συνεχώς καινούρια φάρμακα. Ολ' αυτά έχουν και το στοιχείο της εμπορευματοποίησης... Οι πραγματικοί επιστήμονες, πάντως, δεν κυνηγούν τη δημοσιότητα. Αν η επιστήμη σε διαπεράσει σαν άτομο, τότε βιώνεις τη σημαντότητά σου και έχεις άλλου επιπέδου αξίες. Διαφορετικά μιλάμε για δευτεροκλασάτους επιστήμονες, που δεν είναι αυτοί που οδηγούν τα πράγματα...».

Αν υποθέσουμε ότι ο πολιτισμός ακολουθεί την κοινωνική πραγματικότητα, άρα και την επιστημονική, τότε θα έπρεπε να έχουμε μια έκρηξη δημιουργίας, ανάλογη με αυτή που συμβαίνει στην επιστήμη. Όμως κάτι τέτοιο δε φαίνεται να συμβαίνει... «Σε διάφορες περιόδους της ανθρωπότητας, όταν υπήρχε μια τεχνολογική ή επιστημονική επανάσταση, ο πολιτισμός ακολουθούσε με μικρή χρονική διαφορά. Κάτι ανάλογο πρέπει να περιμένουμε και τώρα. Ο πρωτοπόρος καλλιτέχνης ακολουθεί τον πρωτοπόρο επιστήμονα. Μόνο που ο καλλιτέχνης προσροφάται πιο δύσκολα από την κοινωνία...».

Το ίδιο ισχύει και για την Ελλάδα; «Έχουμε τέτοιο ανθρώπινο δυναμικό που θα μπορούσαμε να γίνουμε παραγωγοί παιδείας. Θα μπορούσαμε να έχουμε δύο Πανεπιστήμια με υψηλότερο επίπεδο. Όμως η δομή του ελληνικού κράτους είναι τέτοια, που σα να λέει ότι δε μας χρειάζεται η επιστήμη. Μας χρειάζεται κάτι άλλο. Ίσως ο καρνάβαλος...».

Αφορμή αυτή η τελευταία λέξη, για να περάσουμε από το γενικό στο ειδικό, τουτέστιν στην Πάτρα. Όχι ακόμα στον καρνάβαλό της, αλλά στην αναζήτηση της ταυτότητας της πόλης. «Η Πάτρα έχει επηρεαστεί πάρα πολύ από το γεγονός ότι στην ευρύτερη περιοχή της Αχαΐας ξεκίνησε η Ελληνική Επανάσταση. Μπορεί να μην το προβάλλουμε ιδιαίτερα αυτό το στοιχείο, όμως υφέρπει. Η Πάτρα έχει μνήμες από αυτά τα γεγονότα. Είναι μια πόλη που ακόμα κι αν δεν είσαι από δω όπως εγώ, σε προσροφά η ζωή της, η ιστορία της, η ατμόσφαιρά της... Έχει όμως και μια θρησκευτική διάσταση, λόγω του Απόστολου Ανδρέα που έφερε το χριστιανισμό στους Έλληνες. Θα μπορούσε εξαιτίας αυτού,

να έχει η Πάτρα μια άλλη παρουσία στο θρησκευτικό χώρο, είτε της ορθοδοξίας είτε πιο γενικά... Υπάρχουν κι άλλα χαρακτηριστικά της πόλης. Ο Καραγκιόζης, το θέατρο σκιών, από δω ξεκίνησαν. Υπάρχουν σημαντικοί πυρήνες που σηκώνουν ένα κομμάτι της δυναμικής της πόλης, όμως δε συμβαίνουν τα απλά, δηλαδή ο συντονισμός όλων αυτών...».

Τι φταίει γι' αυτή την έλλειψη συντονισμού; «Εν μέρει και η κακή ποιότητα όσων ασχολούνται με αυτά τα θέματα, είτε στην κεντρική πολιτική σκηνή είτε στην τοπική αυτοδιοίκηση. Υπάρχουν βέβαια φωτεινά παραδείγματα κι ο Δήμαρχος της Πάτρας είναι ένα από αυτά. Όμως ένας άνθρωπος δεν μπορεί να φέρει την άνοιξη...».

Ο κ. Γούδης είχε αναλάβει το γραφείο επικοινωνίας του Ευάγγελου Φλωράτου τον πρώτο χρόνο της θητείας του κι ως εκ τούτου έχει μια παραπάνω εμπειρία. «Είχα κάνει διάφορες προτάσεις στο Δήμαρχο για τις οποίες ο ίδιος ήταν θετικός, δεν προχώρησαν όμως λόγω της περιρέουσας ατμόσφαιρας. Είχαμε ξεκινήσει μια διαδικασία ενεργοποίησης όλων των πυρήνων δράσης και παρέμβασης στον πολιτισμό της πόλης. Τόσοι άνθρωποι δρουν και δημιουργούν και ποτέ κανείς δεν τους έσφιξε το χέρι, δεν τους ζήτησε να συνυπάρξουν. Όμως, δυστυχώς, αυτή η προσπάθεια διακόπηκε...».

Μήπως, όμως, υπάρχει από τους καλλιτέχνες ή άλλους φορείς και μια τάση δυσπιστίας απέναντι σε τέτοιες κινήσεις; Μήπως κάποιοι αισθάνονται ότι θα «καπελωθούν»; «Αν κληθούν όλοι με το σωστό τρόπο δε θα υπάρχει κανένα πρόβλημα. Όμως εδώ φαίνεται να δυσκολευόμαστε στα πολύ απλά ζητήματα... Όπως εξίσου απλό είναι και το αίτημα να διακοσμηθεί η Πάτρα με γλυπτά

και έργα τέχνης. Κι όμως, δεν έχει γίνει τίποτα. Η Καλαμάτα έκανε το καλοκαίρι ένα συμπόσιο γλυπτικής, με την ευθύνη του Διονύση Γερολυμάτου, που τον έχουμε στην Πάτρα και που το Μάρτιο φεύγει στο Μεξικό προσκεκλημένος σε Διεθνές Συμπόσιο Γλυπτικής, ενώ εμείς εδώ δεν κάνουμε τίποτα. Αν η πόλη δεν τιμήσει και δε δώσει το βήμα στους δικούς της ανθρώπους, ποιος θα το κάνει;».

Ίσως να φταίει και το γεγονός ότι ο πολιτισμός δε βρίσκεται στην κουλτούρα ή στις προσωπικές προτεραιότητες του Δημάρχου, όπως πολλοί του προσάπτουν. «Αυτό είναι λάθος. Είναι ένας ευφυέστατος άνθρωπος και ξέρει τη σημασία του πολιτισμού. Μπορεί να μην έχει ρητορική δεινότητα, όμως είναι χαμηλών τόνων και μπορεί να επικοινωνήσει και να προσφέρει έργο. Οι κινήσεις, όμως, που μπορεί να κάνει περιορίζονται από τη δυναμική και την ποιότητα των συνεργατών του...».

Είναι όμως και ζήτημα προσώπων με τους οποίους κάθε ένας που έχει την εξουσία συνεργάζεται. Στο Δήμο της Πάτρας υπάρχουν άτομα που να μπορούν να συ-

νεισφέρουν σε ζητήματα όπως τα παραπάνω; Αντί για απάντηση, ο κ. Γούδης κάνει τη σύγκριση με τον Πειραιά, όπου ήταν σύμβουλος του Δημάρχου Ανδρέα Ανδριανόπουλου, δημιουργώντας μάλιστα και το πρώτο εν Ελλάδι Ανοικτό Πανεπιστήμιο («Ελεύθερο Δημοτικό Πανεπιστήμιο», όπως λεγόταν).

«Τότε αντιδήμαρχος Πολιτισμού στον Πειραιά ήταν ο Δημήτρης Παπαμιχαήλ. Καταλαβαίνετε ότι εκεί υπήρχε κάποιος άνθρωπος επιπέδου που αντιλαμβάνονταν τα πράγματα και με τον οποίο μπορούσα να συνηνοηθώ. Δεν ήταν απλώς οπαδός του πολιτισμού, αλλά ήξερε τον κόσμο του πνεύματος. Δεν αρκεί να είναι κανείς οπαδός του πολιτισμού. Ο πολιτιστικός τομέας ενός Δήμου πρέπει να διοικείται από τα κατάλληλα πρόσωπα...».

Πάντως υπάρχουν όμως και φωτεινές εξαιρέσεις. Ο λόγος φυσικά για το ΔΗΠΕΘΕ, το οποίο θεωρεί ότι είναι πηγή πρωτογενούς δημιουργίας, καθώς διοικείται, όπως λέει, από έναν ταλαντούχο επαγγελματία, τον κ. Μουμουλίδη, που ξέρει να κάνει σωστά τη δουλειά του. Ο κ. Γούδης είναι μέλος του Δ.Σ. του ΔΗΠΕΘΕ, θεωρεί την επιτυχία του Θεάτρου ως ένα από τα θετικά της Δημοτικής Αρχής, ενώ από αυτή τη θέση έζησε και την περίοδο της διεύθυνσης Κιμούλη, για την οποία πολλά ακούστηκαν.

«Νομίζω πως ήταν μια πολύ καλή περίοδος. Ο Κιμούλης ήταν ένας έντιμος και ταλαντούχος άνθρωπος που είχε εναλλακτικές λύσεις και θα μπορούσε να είναι οπουδήποτε αλλού. Έφυγε γιατί συνάντησε προβλήματα επικοινωνίας και αντίληψης για το μέλλον του Θεάτρου. Όσο για τα οικονομικά εκείνης της περιόδου, είχαμε ζητήσει από την πρώτη στιγμή μαζί με τον κ. Λογαρά και τον κ. Δάσιο στο Δ.Σ. του Θεάτρου να γίνει μια ενδελεχής έρευνα. Ακόμα δεν έχουμε πάρει κανένα έγγραφο...».

Φωτεινός πολιτιστικός θεσμός το ΔΗΠΕΘΕ, όμως τώρα είμαστε σε καρναβαλική περίοδο κι επομένως κάθε άλλη δραστηριότητα σχεδόν σταματά. «Δε διαφωνώ με το καρναβάλι, διαφωνώ, όμως με την προβολή του ως πολιτιστικό δρώμενο. Το καρναβάλι είναι ένα είδος εκτόνωσης, χρήσιμο για την πόλη και τίποτα παραπάνω. Δεν εκφράζει καν την αισθητική του Έλληνα...».

Αν, λοιπόν, το καρναβάλι δεν μπορεί να μας εκπροσωπήσει ως πόλη, τότε πρέπει να αναζητήσουμε κάτι άλλο στο δρόμο για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα. «Πρώτα θα πρέπει να ενισχύσουμε τους ήδη υπάρχοντες πυρήνες. Από κει και πέρα πρέπει να διαλέξουμε τον τρόπο που θα προβληθούμε. Μια ιδέα που συναντάται συχνά στο εξωτερικό είναι η δημιουργία σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους μιας πόλης επιστήμης και κουλτούρας, όπου προβάλλεται ο πολιτισμός και τα χαρακτηριστικά μιας περιοχής, σε συνδυασμό με στοιχεία της τεχνολογίας και της κουλτούρας άλλων περιοχών ή εποχών. Εδώ όμως δε διανέμουμε στους τουρίστες ούτε ένα απλό φυλλάδιο για την Πάτρα... Θέματα όπως η Πολιτιστική Πρωτεύουσα πρέπει να αντιμετωπίζονται με μεγαλύτερο επαγγελματισμό κι όχι να περιμένουμε να πέσουν σαν ώριμα φρούτα στα χέρια μας».

Καρναβάλι

Παλιές εικόνες μιας λαϊκής γιορτής

Καρναβάλι και λαϊκό γέλιο

Γράφει η Αφέντρα Γ. Μουτζάλη

Το Καρναβάλι παραπέμπει στην ομώνυμη κινητή γιορτή της Δυτικής Χριστιανοσύνης, ή στις δικές μας Απόκριες, αλλά και σε κάθε παραδοσιακή γιορτή που περιλαμβάνει στο τελετουργικό της, μεταμφιέσεις, μάσκες, δρώμενα όπως το κάψιμο ενός ανδρείκελου ή ενθρόνιση και εκθρόνιση ενός πλασματικού βασιλιά, ο θάνατος και η επανάσταση, συνήθειες που αντιστρέφουν την κανονική τάξη των πραγμάτων. Τέτοια έθιμα χαρακτηρίζουν πολλές γιορτές της αρχαιότητας, του Μεσαίωνα και των νεώτερων χρόνων, όπως: Διονύσια, Ανθеспήρια, Λήναια, Θεσμοφορία, Κρόνια, γιορτές του Ερμή στην Κρήτη, Βακχανάλια, Σατουρνάλια, Λιμπεράλια και Λουπερκάλια των Ρωμαίων, βυζαντινές Καλένδες και γιορτή των Τρελών στη μεσαιωνική Δύση. Επίσης, διαβατήρια αγροτικά έθιμα του Δωδεκαημέρου και της άνοιξης σε ολόκληρο τον ευρωπαϊκό μεσογειακό και βαλκανικό χώρο. Ακόμα το Πουρίμ των Εβραίων και τις γιορτές του χειμώνα στην αρχαία Κίνα, όπου οι άνδρες πάλευαν με τις γυναίκες για να αρπάξουν οι μεν τα ρούχα των δε.

Το καρναβάλι είναι μια λαϊκή γιορτή, όπου όλοι γελούν με όλα και με όλους. Το καρναβάλι που στον Χριστιανικό κόσμο σημαίνει επανάληψη της κρεοφαγίας και της σεξουαλικής δραστηριότητας, χειραφετεί τους ανθρώπους, που εκδηλώνονται με τη σάτιρα, την αθυροστομία και το γέλιο. Το γέλιο είχε αρχικά έναν ιερό ή τελετουργικό χαρακτήρα, όπως φαίνεται από αρκετούς μύθους και εορταστικά έθιμα της αρχαιότητας. Ας θυμηθούμε τις άσεμνες χειρονομίες και τις υβριστικές αισχρολογίες που αντάλλασσαν —

εντελώς νόμιμα — οι γυναίκες στα Θεσμοφορία ή τα περίφημα ρωμαϊκά Λουπερκάλια, όπου ο ιερέας άγγιζε με το ματωμένο μαχαίρι της θυσίας το μέτωπο δύο νέων αγοριών που έπρεπε την ίδια στιγμή να σκάσουν στα γέλια. Τον Μεσαίωνα το γέλιο είναι καθολικό, γελοιοποιεί δηλαδή όλες τις πλευρές της ζωής και του κόσμου. Το μεσαιωνικό γέλιο οικοδομεί τον δικό του κόσμο απέναντι στον επίσημο κόσμο, τη δική του εκκλησία απέναντι στην επίσημη εκκλησία, το δικό του κράτος απέναντι στο επίσημο κράτος. Το λαϊκό γέλιο είναι αμφίσημο, δεν είναι δηλαδή μόνο χλευασμός και σάτιρα, αλλά εκφράζει ταυτοχρόνως κάτι θετικό, που εμπνέει αγάλλιαση και αισιοδοξία. Το λαϊκό γέλιο, εκθρονίζει αλλά και ενθρονίζει, καταλύει αλλά και οικοδομεί, υποβιβάζει αλλά και ανυψώνει, σκοτώνει αλλά και ανασταίνει. Στη λαϊκή γιορτή, στο γενικό ξεφάντωμα, όπου όλοι γελούν με όλα και με όλους, ακόμα και με τον εαυτό τους, κυριαρχεί το γέλιο. Η εορταστική φύση ενός τέτοιου γέλιου ερμηνεύει και τον αδιάρρηκτο δεσμό του με την ελευθερία. Σε όλες τις εποχές το γέλιο παρέμενε πάντα το όπλο της ελευθερίας στα χέρια του λαού. Το καρναβάλι αντικαθιστά τη σοβαρότητα με το γέλιο, τον ασκητισμό με τον ηδονισμό και την κραιπάλη, και την άκαμπτη επιστημότητα με την άκρα οικειότητα.

Στο καρναβάλι ο καθένας ξαναγίνεται αυτός που ήταν πριν από χιλιάδες χρόνια και ξεχνά αυτό που θα είναι αύριο. Το καρναβάλι στον χριστιανικό κόσμο, συμπίπτει με την ελληνική Αποκριά, και είναι μια κινητή γιορτή που τελείται σε ολόκληρη την προβιομηχανική Ευρώπη, πριν από τη μεγάλη Σαρακοστή, σηματοδοτώντας το τέλος του χειμώνα μ' ένα οργιαστικό ξέσπασμα, το οποίο προετοιμάζει τον ερχομό της άνοιξης, την ευφορία της γης, τη γονιμό-

τητα ζώων και ανθρώπων. Γιορτή που στοιχειοθετείται από ποικίλες τελετουργικές πράξεις, όπως διάφοροι καθαρμοί, έξωση των δαιμόνων, άναμμα πυράς, δρώμενα όπως η στέψη και η καθαίρεση ενός πλασματικού βασιλιά, ο πόλεμος Καρναβάλου και Σαρακοστής, το κάψιμο ενός ανδρείκελου, που αναπαριστά τον χειμώνα, τον παλιό χρόνο ή τον απερχόμενο Καρνάβαλο. Επίσης αναπαραστάσεις της γενετήσιας πράξης, του θανάτου και της νεκρανάστασης, παρωδίες του γάμου και της κηδείας, γλέντια και πλουσιοπάροχα συμπόσια, όπου κυριαρχούν η μέθη, η αθυροστομία, και οι ξέφρενοι χοροί και — φυσικά — μεταμφιέσεις και πομπές προσωπιδοφόρων. Ο πόλεμος του Καρναβάλου εναντίον της Σαρακοστής, της Κρεοφαγίας εναντίον της νηστείας, της αφθονίας εναντίον της λιτότητας, του αισθησιασμού εναντίον της εγκράτειας, της ελευθεριότητας του γέλιου εναντίον της θρησκοληψίας, συμβολίζει τον ανταγωνισμό ανάμεσα στην Εκκλησία και το λαό.

Η βλοσυρή, στεγνή και αποστεωμένη μορφή της Σαρακοστής, ενσαρκώνει

το πρόσωπο της Εκκλησίας, ενώ το πρόσωπο του λαού ταυτίζεται με την ανέμελη, πληθωρική και παχύσαρκη μορφή του Καρναβάλου.

Οι Καλένδες, μια γιορτή του Δωδεκαημέρου, είναι ουσιαστικά το καρναβάλι των βυζαντινών. Τόσο στις βυζαντινές καλένδες, όσο και στη Ρωμαϊκή Σατουρλάγια υπάρχουν τα κοινά σημεία της εξίσωσης δούλων και αφεντάδων, όπως και της εκλογής κάποιου βασιλιά. Κατά τους μέσους χρόνους, τόσο στη Δύση όσο και στο βαλκανικό χώρο, τα καρναβάλια του Δωδεκαημέρου εξακολουθούν να τελούνται με διάφορες ονομασίες, περισσότερο ή λιγότερο μεταλλαγμένες.

Το μεσαιωνικό καρναβάλι και η Γιορτή των Τρελών συνδέονται τόσο στενά με το θέατρο ώστε οι θίασοι των ηθοποιών θα ονομαστούν εταιρείες ή συντροφίες τρελών (Societes ή Compagnies des fous, des sots). Ο τρελός είτε εμφανίζεται στα τρίστρατα των πόλεων, είτε στις αυλές των μεγιστάνων, είτε προσέρχεται από την κατηγορία των «σαλών» αγίων, είναι ένας από τους πιο αντιπροσωπευτικούς τύπους του Μεσαίωνα, όσο και ο κληρικός, ο μοναχός και ο ιππότης.

Η μορφή του εξαιρετικά οικεία χάρη στην παραδοσιακή του φορεσιά, που αποτελείται από μια κουκούλα με γαϊδουρινά αυτιά, το σκήπτρο ή ποιμαντικό ραβδί (marotte) και το παρδαλό ρούχο από το οποίο κρέμονται κουδούνια. Η μορφή του τρελού προσέρχεται από την παράδοση των σαλών αγίων της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, οι οποίοι έφθαναν ως το σημείο να παριστάνουν τους μίμους και τους αμαρτωλούς διασύροντας την εκκλησιαστική τάξη, ή από τους joculariores τους γελωτοποιούς μαθητές του Αγίου Φραγκίσκου της Ασίζης, οι οποίοι κατέκριναν με χοντρά αστεία τις αρτηριοσκληρωτικές συμβάσεις της επίσημης εκκλησιαστικής ιεραρχίας και τις καταχρήσεις της άρχουσας τάξης. Η μορφή του τρελού είναι αμφίσημη. Από τη μια ενσαρκώνει τη μωρία και από

την άλλη, αποκαλύπτεται ένας τολμηρός σοφός που ξεμασκαρεύει το ψέμα, την υποκρισία και την απάτη των ισχυρών, λέγοντας μεγαλοφώνως όσα ο λαός ψιθυρίζει μέσα του.

Στα νεότερα καρναβάλια ο ίδιος ο βασιλιάς Καρνάβλος δεν είναι παρά ένας ανώνυμος ή επώνυμος γελωτοποιός όπως ο Pulcinella ή ο Γαργαντούας ή ακόμα ο Καραγκιόζης. Οι καρναβαλικοί τύποι έχουν συχνά ένα σώμα διπλό, «δισωματικός» (corps bicorporel), που αφομοιώνει τον κόσμο και αφομοιώνεται απ' αυτόν.

Γ' αυτό ακριβώς το γκροτέσκο υπογραμμίζει πάντοτε με υπερβολή τα μέρη εκείνα όπου το σώμα ξεπερνάει τον εαυτό του και αρχίζει να διαμορφώνει ένα δεύτερο σώμα, την κοιλιά και το φαλλό ή τα συμβολικά τους υποκατάστατα, την καμπούρα και τη μύτη, καθώς και εκείνα με τα οποία καταβροχθίζει τον κόσμο ή καταβροχθίζεται απ' αυτόν, το στόμα και τον πισινό.

Αυτό το συμβολικό σώμα, το πάντα γόνιμο και συνεχώς αναγεννώμενο ενσαρκώνουν οι τυπικότερες μορφές του γκροτέσκου όλων των λαών. Μάσκες με ορθάνοικτο στόμα, φιγούρες με τεράστιο φαλλό κι άλλες με διογκωμένη κοιλιά, αναπαραστάσεις της ερωτικής πράξης και της γέννας, απεικονίσεις ανθρώπων τη στιγμή που τρώνε το καταπέτασμα ή ικανοποιούν τις σωματικές τους ανάγκες. Φουσκωμένες γαστέρες, μεγάλες μύτες και καμπούρες των μασκαράδων του καρναβαλιού και των γελωτοποιών του λαϊκού θεάτρου. Στο καρναβάλι τα πάντα μεταφράζονται σε σάρκα, τροφή και χώμα. Οι άγιοι γίνονται λαχταριστά λουκάνικα και χοιρομέρια και οι πτλούχοι της αυλής κουκιά, φασόλια και ρεβίθια, όπως στον Πωρικόλογο. Οι πιστοί προσεύχονται στο Θεό να τους δώσει πέρδικες, περιστέρια, καλοθερμμένα γουρουνόπουλα και άφθονο κρασί. Οι «ερείς» χαιρετίζουν την Υπεραγία πουλάδα στη θέση της Θεοτόκου και ευλογούν το εκκλησιασάσμα στο όνομα του Καπονιού, του πιτσουιού και της μακαρονάδας. Το υψηλό γίνεται χαμηλό, το «πάνω» έρχεται στη θέση του «κάτω» και ο υποβιβασμός αυτός σκάβει το σω-

ματικό τάφο για μια καινούργια γέννηση. Το καρναβάλι είναι μια γιορτή του σώματος και της υλικής αφθονίας, του φαγοποτιού, του γάμου και του θανάτου της κοιλιάς και του πρωκτού. Ο κωμικός υποβιβασμός του «πάνω» συνεπάγεται μοιραία έναν αντίστοιχο, «προβιβασμό» του σωματικού και κοινωνικού «κάτω» που εμμένει κατ' ανάγκη στην παράδοση του χοντρού, καρναβαλικού λαϊκού γέλιου. Η ανάπτυξη και η παρακμή της φύσης, η άνθηση και ο μαρασμός συνδέονται στενά με τη ζωή και το θάνατο του ανθρώπου. Όλες οι μεγάλες τελετές της βλάστησης σπρίζονται στο αίσθημα αυτής της συμβίωσης, που το εκφράζουν αναπαριστώντας την αποσύνθεση και την αναγέννηση του φυσικού κόσμου σ' ένα δράμα, ένα δρώμενο.

Πολλά νεοελληνικά δρώμενα έχουν ως κεντρικό άξονα το δίδυμο γάμος — θάνατος όπως στο θρακικό Χούχουτο, ο οποίος συνουσιάζεται συμβολικά πάνω στην οργωμένη και σπαρμένη γη με την Κουκερίνα. Στο λαϊκό παραδοσιακό θέατρο του Πόντου, στους Μωμόγερους¹ υπάρχει ένα σταθερό πρόσωπο του θιάσου το «Δίκωλον» που κουβαλάει μονίμως στη ράχη του το σώμα του νεκρού αδελφού του, σχηματίζοντας έτσι μια διπλή φιγούρα με δύο οπίσθια, ένα του ζωντανού κι ένα του πεθαμένου. Αυτό το δίκωλον συμβόλιζε τη διαλεκτική σχέση του θανάτου με τη ζωή, της νεκρής φύσης του χειμώνα με τη ζωντανή της άνοιξης, του παλιού χρόνου με τον καινούργιο. Αυτό το τυπικό καρναβαλικό μοτίβο όπου το νέο σώμα βγαίνει μέσα από το παλιό το ξαναβρίσκουμε στα αγροτικά καρναβάλια της Σλοβενίας, όπου ένας μασκαράς, μεταμφιεσμένος σε πανάσχημη, ξεδοντιασμένη και καμπούρα γριά — τη χρονιά που φεύγει — κουβαλάει στη ράχη του ένα καλάθι από το οποίο ξεπροβάλλει ένα νέο και γελαστό αγόρι, που συμβολίζει τον καινούργιο χρόνο. Θάνατος και ζωή, γεράματα και νιάτα, θνητότητα και αθανασία ταυτίζονται σε μια ουτοπική εξίσωση που είναι κωμική και χαρούμενη.

Η πολυφαγία του Καρναβαλιού προσφέρει την εικόνα της καλοζωίας σε αντίθεση με τη νηστεία και την εγκράτεια της Σαρακοστής. Το θέμα της βρώσης συνδέεται με τη γονιμότητα, είναι στην ουσία μια πράξη,

συν-ουσίας του σώματος με τη φύση. Η τροφή συνδέεται ακόμα με το θάνατο και την ανάσταση με την αδιάκοπη ανακύκλωση της ζωής. Η κοπρολογία δεν είναι μόνον αποκρουστική, υποτιμητική και χλευαστική έχει επίσης και μία καταφατική σημασία που σχετίζεται άμεσα με το σωματικό «κάτω», αυτήν την πηγή ζωής και ανανέωσης. Η κοπρολογία συσχετίζεται με τη γενετήσια ζωή, την ερωτική πράξη και τη γονιμότητα, με το γάμο. Χαρακτηριστικό είναι προκοσούμφωνο παρωδιακού γάμου από τα Φιλιατρά, που τάζει στους νιόπαντρους.

«Κι ένα κατρουλοκάνατο, με πόδι και με χέρι να χέζει η νύφη κι ο γαμπρός, να τρων οι συμπεθέροι».

Τα περιπτώματα ευλογούν και ευλογούνται κατά τη διάρκεια του καρναβαλιού, καθαγιάζονται μέσα στο συνολικό σωματικό δράμα, όπου συγχωνεύονται με την τροφή, τη συνουσία και τη γονιμότητα. Τα περιπτώματα γονιμοποιούν τη γη και με το λίπασμά τους την μεταμορφώνουν σε εύφορη. Στο καρναβάλι υπάρχει βία — πραγματική ή συμβολική — επιθετικές χειρονομίες, Ξυλοδαρμοί.

Ξυλοδαρμός υπάρχει και στο Πουρίμ των Εβραίων όπου οι μεταμφιεσμένοι χτυπούσαν ο ένας τον άλλο με μαγκούρες στο κεφάλι ώσπου να τρέξει αίμα. Στα καρναβάλια των χριστιανικών λαών οι μασκαράδες κρατούν ρόπαλα, ραβδιά, μαγκούρες, μπαστούνια ή λουριά κι έχουν το δικαίωμα να χτυπούν όποιον βρίσκουν μπροστά τους ή να εκτοξεύουν καρπούς, λουλούδια, στάχτη, σκουπίδια και — στην εποχή μας — χαρτοπόλεμο. Ο Ξυλοδαρμός στο καρναβάλι είναι χαρούμενος. Αρχίζει και τελειώνει με γέλια. Εδώ ο δαρμός φανερώνει όλη την εξαγιστική καθαρτήρια και γονιμοποιό λειτουργία του. Ο δαρμός εμμένει σε πολλά καρναβάλια του τόπου μας, όπου οπλισμένοι μασκαράδες χτυπούν κατά προτίμηση τις νύφες και τις στείρες γυναίκες για να τις κάνουν γόνιμες.

Στο καρναβάλι έπαινοι και βρισιές είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Στο λεξιλόγιο της αγοράς οι έπαινοι είναι ειρωνικοί και αμφίσημοι. Το ίδιο ισχύει και για τις βρισιές. Η αμφίπλευρα τονισμένη έκφραση που ενώνει τους επαίνους και τις βρισιές, προσπαθεί να συλλάβει τη στιγμή ακριβώς της αλλαγής, το

πέραςμα από το παλιό στο καινούργιο, από το θάνατο στη γέννηση.

Στη γλώσσα του καρναβαλιού βασιλεύει το παράλογο, η συνεχής μετάθεση των συναφών και η συμπίκνωση των ανομοίων. Το καρναβαλικό δρώμενον, που εκθρονίζει το «παλιό» και ενθρονίζει το «καινούργιο», με την ίδια αμφίδρομη κίνηση αντιπαράθετε το «πάνω» και το «κάτω» και αντιστρέφει την κανονική τους σχέση τόσο στην τοπογραφία του σώματος, όσο και στις αξιολογικές ιεραρχίες της κοινωνίας.

Στην κατηγορία του «κάτω» ανήκει ο λαός σε σχέση με τις ανώτερες τάξεις, η χυδαιολογία σε σχέση με την καθιερωμένη γλωσσική ευπρέπεια, η ασκήμια του γκροτέσκου σε σχέση με την κλασική ομορφιά, η ανομία, σε σχέση με το νόμο, η κουταμάρα σε σχέση με την εξυπνάδα, η τρέλα σε σχέση με τη σοφία.

Στις τελετές αντιστροφής των πρωτογόνων, όπως και στο καρναβάλι, οι γυναίκες προστάζουν τους άνδρες, οι δούλοι παίρνουν τη θέση των αφεντάδων ή — όπως στο σημερινό καρναβάλι του Ρίο — οι φτωχοί ντύνονται ευγενείς και βασιλιάδες, η γυναίκα παρθένα — μητέρα παραχωρεί τη θέση τους στη γυναίκα — πόρνη και η σάμπα, ο χορός του κοινωνικού «κάτω» που γεννήθηκε στα αμπάρια των караβιών και στα τενεκεδόσπιτα — στις faveiras — κατακτά τη θέση του «πάνω».

Στη μεσαιωνική Γιορτή των Τρελών, ύπατος άρχοντας είναι ένας τρελός, που μη νιώθοντας τίποτε από τις τρέχουσες έγνοιες της κοινωνίας, παραβιάζει όλους τους νόμους της. Κι όμως αυτός ο τρελός είναι ο σοφός της γιορτής, γιατί η μωρία είναι η άλλη όψη της σοφίας, η άλλη όψη της αλήθειας. Η μωρία είναι η άλλη όψη της γνώσης, ο τρελός είναι σοφός. Η τρέλα γυρίζει παντού στον κόσμο και φωτίζει τα πάντα όπως «ο ήλιος»².

Πίσω από κάθε τούμπα του γελωτοποιού, όπου ο πισινός πασχίζει επίμονα να καταλάβει τη θέση του κεφαλιού και το κεφάλι τη θέση του πισινού, υπάρχει μια σκηνοθεσία των τριών βασικών πράξεων του γκροτέσκου σώματος: της σαρκικής πράξης, της επιθανάτιας αγωνίας και της γέννας.

Το πλήθος του καρναβαλιού είναι ένα λαϊκό «όλον» όπου το άτομο αισθάνεται αναπόσπαστο μέρος της ομάδας, μέλος του μεγάλου λαϊκού σώματος. Μέσα σ' αυτό το όλον, οι άνθρωποι μπορούν, κατά κάποιον τρόπο, να ανταλλάξουν αμοιβαία τα σώματά τους, να ανανεωθούν χάρη στις μεταμφιέσεις και στις μάσκες³.

Το καρναβαλικό γέλιο φέρνει τον κόσμο πιο κοντά μας, τον κάνει οικείο και μας βοηθάει έτσι να τον αντικρίσουμε χωρίς δέος, να τον εξερευνήσουμε ελεύθερα και να τον απομυθοποιήσουμε.

Το Καρναβάλι είναι κυρίως η πανηγυρική λειτουργία του σώματος, ενός σώματος που γεννιέται από τον κόσμο, ομιλεί με τον κόσμο και ξαναγυρίζει στον κόσμο, τον γονιμοποιεί και γονιμοποιείται από αυτόν. Στο Καρναβάλι ο κόσμος ξεπηδάει από την ανάποδη, όχι μόνο με τα δρώμενα και τα σύμβολά του, αλλά — κυρίως — με τη μεταμφίεση και τη μάσκα, αλλά και με την ιλαρή του ατμόσφαιρα, την ευωχία, το συμπόσιο, την αφθονία, τη σπατάλη και την τρέλα της γιορτής.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Χρήστος Σαμουηλίδης, Οι Μωμόγεροι του Πόντου, Θέατρο, τχ. 33 (1973), 36-40.

2. Σαιξπηρ, Δωδεκάτη Νύχτα, Πράξη 3, Σκηνή Α' (μτφρ. Βασίλη Ρώτα).

3. Οι μάσκες ενσαρκώνουν πρωταρχικά τους προγόνους, τις ψυχές των νεκρών που επισκέπτονται τελετουργικά τους ζωντανούς σε ορισμένες περιόδους του χρόνου.

Απόκριες ή Καρναβάλι;

Γράφει: η Ευανθία Ε. Στιβανάκη

«Βακχικές» ήταν οι πρώτες Απόκριες στην Πάτρα αμέσως μετά την απελευθέρωση της πόλης — στα 1829 — τουλάχιστον κατά την περιγραφή του γάλλου αξιωματικού και ιστορικού Ζώρζ Μανζάρ: Μασκαρεμένοι που τριγύριζαν στα λασπωμένα στενά της ερειπωμένης από τον πόλεμο πόλης με συνοδεία μιας «βαρβαρης» μουσικής που εκτελείτο από πλανόδιους οργανοπαίχτες. Πίσω τους χοροπηδούσε ένα πλήθος από ξυπόλητα παιδιά και ναύτες. Ενώ «οι φωνές τους ιό! ιό! ιό!, έφερναν στο νου τις κραυγές των Βακχίδων [...]»¹.

Στα χρόνια που ακολούθησαν η Πάτρα εξελίχθηκε, μεγάλωσε, μπολιάστηκε από άλλα ήθη και παραδόσεις — επανησιακές και δυτικές. Το διττό πρόσωπο της πόλης, μια αληθινή κεφαλή Ιανού με δυο πρόσωπα — το μοραϊτικό και το δυτικότερο — αποτελεί πάντοτε και μέχρι τώρα πηγή μιας μόνιμης αμηχανίας των κοινωνικών και πολιτισμικών εκφράσεών της. Πάντοτε κατά βάθος εκκρεμούσε το ερώτημα: Απόκριες ή Καρναβάλι; Ποτέ δεν κατεγράφη μια συγκεκριμένη απάντηση. Εξ άλλου σε τι θα ωφελούσε; θα μπορούσε να αντερωτήσει κάποιος. Μια εθιμική εορτή έχει δικαίωμα να εξελιχθεί, να διευρυνθεί, να ενσωματώσει νέα στοιχεία, να αφομοιώσει, να δανεισθεί, να παραμορφωθεί ή ακόμα και να εξαλειφθεί. Βαθύτερες διεργασίες τα ορίζουν αυτά, επιρροές φανερές αλλά και αφανείς, ανάγκες πραγματικές, αλλά και ευκαιριακοί «εξαγκασμοί». Η ημερολογιακή αυτή γιορτή στην πόλη μας από νωρίς χαρακτηρίστηκε από αισθητικές εκφάνσεις ποικίλες, ρευστές και αισθητικά ακατάτακτες.

Η πραγματικότητα νοηματοδοτημένη μέσω της ανατροπής της

Οφείλουμε όμως να τονίσουμε — σύμφωνα με την ισχύ των ντοκουμέντων — τον κοινό παράγοντα της αποκριάτικης έκφρασης για 170 χρόνια στην Πάτρα: Η πεμπτουσία, η

καρδιά της γιορτής αυτής υπήρξε η ανατροπή του καθημερινού, του κανονιστικού, του τυπικού, του σοβαρού, μέσα σε ένα πλαίσιο αποδεκτής εθιμικής διάχυσης. Πάντοτε λοιπόν αναδυόταν η ευκαιρία μιας ευρείας, «εκτονωτικής αταξίας» όσο και «νομιμοποιημένης» σάπρας. Και στην Πάτρα για πολλές δεκαετίες η διάθεση για ανατροπή, για σάπρα, για ολική διακωμώδηση (του ατόμου και του όλου, του προσώπου και της κοινωνίας, των σχέσεων, της πολιτικής, της επικαιρότητας κ.ά.) έδινε το στίγμα της διατήρησης του πατρινού καρναβαλιού και μέσω αυτού επέζησε. Το καρναβάλι μας υπήρξε για πάμπολλες δεκαετίες μια «στάση» για να ιδωθούν τα πράγματα αναποδογυρισμένα, θραυσμένα, άτακτα, γκροτέσκα, υπερτονισμένα στις αρνητικές τους πλευρές ή και συνειδητά και ευχάριστα παραμορφωμένα: *Η πραγματικότητα νοηματοδοτημένη μέσα από την*

διακωμώδησή της. Αυτός ήταν ο πυρήνας της εθιμικής γιορτής. Εξ άλλου η ίδια η πραγματικότητα προσφερόταν πάντοτε στον τόπο μας ως υλικό για τον ανατρεπτικό σχολιασμό της, ήδη από τον Αριστοφάνη.

Μια παράσταση «βαδίζουσα». Η πρώτη αποκριάτικη παρέλαση

Ας παρακολουθήσουμε ορισμένα από τα πιο χαρακτηριστικά βήματα του πατρινού καρναβαλιού σε μια πορεία αναζήτησης της «ταυτότητάς» του ως προς τη μορφή αλλά και το περιεχόμενό του.

Ήδη στην δεκαετία του 1850–60, οι Απόκριες αποκτούσαν μορφή λαϊκού θεάματος. Πέραν των μεταμφιέσεων («μάσκαρες») και των ιδιωτικών χορών (σε λέσχες και οικίες), που ήταν εθιμικό προνόμιο των υψηλότερων κοινωνικών στρωμάτων της πόλης, το πλήθος είχε πάντοτε την ευκαιρία της δικής του εθιμικής έκφρασης. Το καρναβάλι στην Πάτρα από νωρίς έγινε μια δημόσια «παράσταση» βαδίζουσα, με στοιχεία επικαιρικά, λαϊκά, σατιρικά:

[...] Εφέτος το Καρναβάλι, έκαμαν πολλά περίεργα πράγματα. Εκατασκεύασαν ένα καράβι πολύ ωραίο. Το είχαν στολισμένο με σημαίες ελληνικές, με μυρτιές, το ετραβούσαν 4 άλογα. Ήταν 25 άνθρωποι μέσα που επαρίσταναν το καρναβάλι. Επαρέστησαν και τον πόλεμο του Μαρκαπάσταρι(;) Ήταν έως 100 άνθρωποι. Οι μισοί επαράσταναν τους τούρκους και οι άλλοι μισοί τους έλληνας. Αυτός ο Αρυστείδης που έχει τις μαούνες, εφόρεσεν μια κρινολίνα που έπιανε όλον τον δρόμον. Την καύμενη την κρινολίνα την έκαμαν σεργιάνι. Την εφορούσαν και κάτι άλλοι με γαϊδαροκεφάλας[...]².

«Προσωπιδοφόροι σατιρίζοντες», διότι ο άνθρωπος «ποθεί πάντοτε ελευθερίαν πληρεστέραν».

Προϊόντος του χρόνου, τη δεκαετία 1870–80, όλο και περισσότερες αυτοσχέδιες ομάδες «παρωδούντων», «σατιριζόντων» εμφανίζονται κατά τις απόκριες στους δρόμους της πόλης, συχνά με οικτρή κατάληξη, αφού γίνονταν στόχος των «αγυιοπαίδων» που τους έπαιρναν με τις πέτρες. Παρά ταύτα φαίνεται ότι η συνήθεια των «προσωπιδοφορούντων» και μεταμφιεσμένων ομάδων επέμενε και διευρυνόταν, έτσι ώστε οι θίασοι που έπαιζαν εκείνη την εποχή στον «Απόλλωνα» διαφήμιζαν την ενοίκιαση των θεατρικών κοστουμιών τους «*δια παντοίας μεταμφιέσεις*».

Απέναντι στην αυξανόμενη ζωηρότητα της γιορτής των απόκρεω στην Πάτρα και ενώ το ζήτημα της «ταυτότητάς» τους ήταν πάντα ένα αμύχανο ζητούμενο, ο εξαιρετικός συντάκτης του «Φορολογούμενου», μέσω ενός μακροσκελούς και σημαντικότητας άρθρου, με τίτλο: «*Η απόκρεως και η προσωπιδοφορία*», επιχειρεί να διερευνήσει τον χαρακτήρα του εθίμου, να καταγράψει την ιστορική πορεία του και να προβεί σε βαρύνουσες παρατηρήσεις για την εντόπια έκφρασή του³. Αφού αναφερθεί διεξοδικά στις αρχαιότερες παραδόσεις που συνδέονται με τις αποκριές για όλους τους λαούς, αφού εντοπίσει τους αρχέγονους συμβολισμούς της μεταμφίεσης και τον αρχετυπικό, ιερό και τελετουργικό χαρακτήρα της προσωπιδοφορίας, αφού αναλύσει ιστορικά το φαινόμενο προβαίνει ακόμα και σε κοινωνιολογικές ή και ψυχολογικές προσεγγίσεις:

«[...] Η απόλαυσις των ημερών δεν είναι παράβασις, αφού η ανθρωπότης έλκει αυτό το δικαίωμα εξ αρχαιότερας εποχής[...]

»Ο άνθρωπος επόθει πάντοτε ελευθερίαν πληρεστέραν, το δε κοινωνικόν προσωπίειον τον κατεστεναχώρει και ήθελεν να αφεθεί εις την φύσιν του. Εδανείσθη την προσωπίδα, ίνα υπό αυτήν έχη το δικαίωμα να είπη το παν και να ακούσει το παν ανερυθριάστως [...] Είτε Απόκρεως, είτε Carnival ή Διονύσια, είτε Ανθεστήρια ή Οσχοφόρια ή Σατουρνάλια αποκαλούνται, προς απόλαυσιν των γήινων αγαθών είναι όμοια παντού. Η πολυφαγία, η οινοποσία, ο χορός, το άσμα και ο μετεμφιεσμός είναι τα κυριώτερα αυτών χαρακτηριστικά [...]».

Ο συντάκτης στη συνέχεια αφού αναφερθεί τις σύγχρονες εκφάνσεις των αποκριάτικων εκδηλώσεων ανά τον κόσμο, παρατηρεί τα καθ' ημάς και καταλήγει:

«[...]Αι απόκρεω εισίν ημέραι ουχί οργίων, αλλ' ευθυμίας ηρέμου, ην χαρακτηρίζουσι κοιναί μεταξύ συγγενών και φίλων αφελείς εστιάσεις, συντελούσαι μάλλον εις την σύσφιξιν παρά εις την χαλάρωσιν των οικογενειακών και κοινωνικών δεσμών».

Βρίσκει λοιπόν ο συντάκτης ότι στην Πάτρα της ακμής του 19ου αιώνα, οι αποκριές εγγίζουν περισσότερο την εγχώρια παραδοσιακή μορφή τους και λιγότερο τις δυτικότερες φόρμες που οι «ξένες» κοινωνότητες της πόλης αναμφίβολα είχαν εμφανίσει και μπολιάσει.

«[...]Είναι αλήθεια ότι τα αφελή έθιμα των ελληνικών απόκρεω εκλείπουσι οσημέραι και ότι πλείστοι προσπάθειαι καταβάλλονται παρ' ημίν όπως αναπληρώσωμεν αυτά δια των οργίων της Mardi gras⁴ της γεγυρακίας Ευρώπης, αλλ' ευτυχώς πολύ απέχομεν εκ του σημείου εκείνου [...]».

1957

**Πάτρα, 101 χρόνια πριν.
Οργανωμένες Απόκριες με σάτιρα,
απαγορεύσεις και λογοκρισία**

Στα 1900 οι αποκριάτικες εκδηλώσεις στην Πάτρα πήραν «εκρηκτική» μορφή. Προετοιμαζόμενοι οι πατρινοί για το πρώτο καρναβάλι του νέου, του 20ού αι., αποφάσισαν να το θέσουν υπό μια «πολιτισμένη», «ευπρεπισμένη» και επομένως ελεγχόμενη διοργάνωση, την ευθύνη της οποίας θα είχε επιτροπή με την επωνυμία: «Κομιτάτον των Απόκρεω». Αυτή περιλάμβανε ως μέλη νέους εύρωστων οικονομικά οικογενειών και ορισμένους δημοτικούς παράγοντες. Η δικαιοδοσία του «Κομιτάτου» με σκοπό την ευρυθμία και την κοσμιότητα της τελικής πομπής, έφτανε ακόμα και στην λογοκρισία, όταν η σάτιρα πολιτική ή κοινωνική υπερέβαινε τα όρια της νομιζόμενης «ευπρέπειας». Πράγματι το «Κομιτάτον» στα 1900, εξάντλησε τις λογοκριτικές και απαγορευτικές του δικαιοδοσίες: Στην κεφαλή της καρναβαλικής παρέλασης του 1900 εισέφρυσαν απρόσκλητα τα πολυάριθμα «μελαμψά τέκνα της αγίας Αικατερίνης», αφηφώντας τους κανόνες της οργανωμένης πομπής. Ντυμένοι παρδαλά, πάνω στα κάρτα τους, με τα κρουστά τους όργανα και τους ζωηρούς χορούς τους να δίνουν «άτακτο» χαρακτήρα στη γιορτή, τίναν στον αέρα την καρναβαλική κοσμιότητα του νέου αιώνα. Η αστυνομία που εκλήθη να μαζέψει «τα αντιαισθητικά» αυτά δρώμενα, φαίνεται να μη τα κατάφερε τελικά και φαντάζομαι ότι αυτή θα ήταν η όντως «ανατροπή», μια κραυγαλέα εκδίκηση της πανάρχαιης αταξίας έναντι της βαρύγδουπα επιχειρούμενης αποκριάτικης «τάξης».

1900: Το «πνεύμα σκωπικόν»

Η καρναβαλική πομπή του 1900, κατάφε-

ρε εν τέλει να γίνει «μεγαλοπρεπής» αλλά και «διασκεδαστικωτάτη». Η «Πελοπόννησος»⁵ αποτυπώνει με ενάργεια το πνεύμα εκείνου του καρναβαλιού, που παρέμεινε σατιρικά ανατρεπτικό και ευτράπελα «άτακτο», παραμερίζοντας χωρίς κόπο τους διακηρυγμένους κανόνες:

«[...] Δεν απουσίαζε το πνεύμα το σκωπικόν, το ειρωνικόν, ούτε το άλας της σατίρας από τας παραστάσεις... Τόσαι χιλιάδες λαού ηστειεύθησαν, επειράχθησαν, διεσκεδάσαν άνευ παρεξηγήσεων[...] Ρεύματα γυναικών, παιδων, γερόντων, αφιμαχία χαρτοπολέμου μετά πάσης ελευθεριότητος και άνευ παρεξηγήσεων[...] Η μουσική ανακρούουσα εμβατήρια. Κύματα περιδινούντα και σάλος ανθρωποπλημύρας [...] Αρχεται αληθές πανδαιμόνιον».

Τα άρματα ήταν η πραγματική αποθέωση της σάτιρας, εμπνευσμένης από τα οικονομικά αδιέξοδα της πόλης, την τρέχουσα πολιτική και την κοινωνική υποκρισία. Μαζί με αυτά και οι ελληνικοί μύθοι –συνειδητή μνήμη της ελληνικής ρίζας του αποκριάτικου εθίμου. Τα άρματα, κατασκευασμένα από ομίλους και ιδιώτες είχαν κάτι οδυνηρό να διακωμωδήσουν, κάτι σοβαρό να αναποδογυρίσουν:

«Το άρμα των δυστρόπων οφειλετών», όπου άγριοι σκύλοι απειλούν να ξεσχίσουν τους χρεοκοπημένους οφειλέτες.

«Το άρμα του Εμπορίου», όπου οι χρεοκοπημένοι έμποροι «βαρούν κανόνια». Τα τηλεβόλα των εμπόρων χτυπούν τους θεατές με πυκνές βολές χαρτοπολέμου.

«Το άρμα της Δημοσιογραφίας», όπου η επικαιρική σάτιρα του τότε, θα μπορούσε μάλλον να προσδιορίζει και το σήμερα.

«Το άρμα του Κοινοβουλίου», φανερό το ότι από το σατιρικό στόχαστρο, δεν γλυ-

Επιμέλεια: Ελεάνα Μαγδαληνού

τώνουν ούτε οι νεοπαγείς θεσμοί.

«**Το άρμα των σημερινών ερώτων**», όπου προικισμένες νεαρές, πουλάνε αισθήματα σε ανυποψίαστα και αφελή κορίτσια.

«**Το άρμα του Φειδίου, το άρμα του Αχιλλεύς, το άρμα της Ηούς**», όπου υπομιμνήσκονται στιγμές της ιστορίας και της μυθολογίας.

Αλλά υπήρξε και ένα άρμα, «η διακωμώδης κοινωνικής διακρίσεως, η οποία άριστα και μετά μεγαλοπρεπείας εκτελεσθείσα, δεν επιτρέπεται υπό της επιτροπής να εξέλθῃ εἰς συναγωνισμόν». Φαίνεται ότι το άρμα αυτό είχε τόσο δηκτικό θέμα ώστε επιστρατεύεται και πάλι η αστυνομία όχι μόνο για να απαγορεύσει τη συμμετοχή του στην παρέλαση, αλλά και ο εμπνευστής και εκτελεστής του «να λάβῃ την άγουσαν δια το κρατητήριον».

Ας σταματήσουμε εδώ, έχοντας την πεποίθηση ότι η γνώση του παρελθόντος, βοηθά να ξεδιαλύνουμε ερωτήματα του παρόντος ή τουλάχιστον βοηθά στη σύγχρονη διερεύνηση και την αισθητική αποτίμηση του πατρινού καρναβαλιού, όπως αυτό βάδισε βήμα-βήμα, τελώντας πάντοτε υπό διαμόρφωση, **αλλά με ασφαλή πυξίδα ευχίας: τη σάπρά του.**

ΥΓ. Ας μη λησμονούμε ότι η μόνη συγκροτημένη και εμπειριστατωμένη αποτίμηση της ιστορίας του Πατρινού Καρναβαλιού αποτελεί ένα και μόνο βιβλίο: «**Το Πατρινό καρναβάλι**» του χαλκέντερου Νικολάου Πολίτη («Αχαϊκές Εκδόσεις»- Πάτρα 1988). Το βιβλίο αυτό, που παραμένει αξεπέραστο και για το πλήθος των ντοκουμέντων που περιέχει, σώζει την τιμή της πόλεως ως προς τη συστηματική καταγραφή ενός κατά τα άλλα κορυφαίου, εντόπιου ψυχαγωγικού φαινομένου.

¹ Ζ. Μανζάρ: «Αναμνήσεις από τον Μοριά». Μετ. Γ. Τσουκαλά, εκδ. «Βιβλιοθήκη». Αθήνα 1957. Κεφ. 25, σελ. 183.

² Επιστολή του αρχείου Κόλλα με ημερομηνία 7.5.1859. Η επιστολή στέλνεται από την Μ. Ακρατοπούλου, θυγατέρα του Μ. Κόλλα, προς τον αδελφό της Δημήτριο στην Τεργέστη και τον πληροφορεί για τις διασκεδάσεις της αποκριάς στην Πάτρα. (Το αδημοσίευτο αρχείο Κόλλα, ανήκει σε ιδιώτη, που ευγενικά μας διέθεσε σχετικό πολιτισμικό υλικό προς μελέτη).

³ «Φορολογούμενος» 2 Φεβρουαρίου 1879. Έτος Ε' αρ.229. Η ίδια εφημερίδα και την επομένη δεκαετία: 4 Μαρτίου 1888 έτος ΙΔ' αρ. 681 και 682. Συντάκτης του αναλυτικού και βαρυσήμαντου αυτού άρθρου είναι κατά πάσα πιθανότητα ο ευρυμαθής εκδότης της εφημερίδας Κ. Φιλόπουλος. Το άρθρο θέλει να πληροφορήσει ευρύτατα τους αναγνώστες για την ιστορία του εθίμου, τον πανανθρώπινο και διαχρονικό χαρακτήρα αυτής της γιορτής των «ανατροπών». Στην παράγραφο που ακολουθεί όλα τα αποσπάσματα αφορούν σε αυτό το άρθρο.

⁴ Η παρισινή «Τρίτη του λίπους», η αντίστοιχη με την δική μας «Τσικνοπέμπτη».

⁵ Πελοπόννησος: 22.2.1900. Έτος ΙΔ', αρ. 3089. Το φύλλο αυτό της εφημερίδας, καλύπτεται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τις εντυπώσεις και τις λεπτομερείς περιγραφές της «μεγαλοπρεπούς, έξοχου και διασκεδαστικωτάτης εορτής των απόκρεω» στα 1900.

Οι φωτογραφίες του κειμένου είναι από το λεύκωμα: ΤΟ ΠΑΤΡΙΝΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ στις δεκαετίες '50 και '60 - «Μια φωτογραφική περιτλάνηση», ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ - ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, Πάτρα 2000

1957

προσεχώς... στην Πάτρα

Θεατρικός «οργασμός» επικρατεί το Μάρτιο στο ΔΗΠΕΘΕ Πάτρας τόσο με δικές του παραγωγές όσο και με μετακλήσεις. Στις 8/3 στο Δημοτικό Θέατρο «Απόλλων» θα ξανανέβει το έργο του Κάρλο Γκολντόνι «Υπέρτης δύο αφεντάδων» με πρωταγωνιστές την Κατερίνα Λέχου και το Γεράσιμο Γεννατά ενώ την ίδια ημέρα στο θέατρο «Επίκεντρο» θα «ανέβει» ο «Εχθρός του ποιητή» του Γιώργου Χειμωνά, σε σκηνοθεσία Μάγιας Λυμπεροπούλου με πρωταγωνιστές τους: Βίκυ Βολιώτη, Λεωνίδα Κακούρη, Δημοσθένη Παπαδόπουλο κ.ά. Η μουσική ανήκει στο Θάνο Μικρούτσικο.

«Το παραμύθι χωρίς όνομα» του Ιάκωβου Καμπανέλλη, που ανεβαίνει σε συνεργασία των ΔΗΠΕΘΕ Πάτρας και Βόλου θα κάνει πρεμιέρα στις 15/3 στο Βόλο και στα τέλη Μαρτίου θα «ανέβει» στη σκηνή του Δημοτικού Θεάτρου «Απόλλων», σε σκηνοθεσία Θ. Μουμουλίδη.

Στις 25/3 ένα έργο αθηναϊκής σκηνής το «Αψού, Αντίθετη Ψυχολογία» θα παρουσιαστεί στο θέατρο «Επίκεντρο» προσκεκλημένο από το ΔΗΠΕΘΕ, ενώ στις 17/4 θα ξεκινήσει μια ακόμα παραγωγή του Θεάτρου, το «Καρακορούμι» του Ανδρέα Στάικου, σε σκηνοθεσία Πλάτωνα Ανδριτσάκη. Θα παίξουν και θα τραγουδήσουν οι: Γιάννης Μαυριτσάκης, Μάνια Παπαδημητρίου και Μαριάνθη Σοντάκι.

Πλήθος εκδηλώσεων αλλά και σεμιναρίων έχει προγραμματίσει το Δημοτικό Ωδείο Πατρών για τους μήνες Μάρτιο - Απρίλιο.

Στις 6/3 στο θέατρο «Επίκεντρο» θα δώσει ρεσιτάλ κιθάρας ο Μ. Κονταξάκης που κέρδισε το 1ο βραβείο στον 4ο Πανελλήνιο Διαγωνισμό Κιθάρας ενώ στις 29/4 θα δοθούν στην αίθουσα του Επιμελητη-

ρίου Αχαΐας κοντσέρτα πιάνου, από την τάξη του Αν. Πάππας, με τίτλο «Από τον J. Haydn στον B. Bartok».

Το διάστημα 26 Φεβρουαρίου - 3 Μαρτίου στο Δημοτικό Ωδείο θα πραγματοποιηθεί σεμινάριο τρομπέτας με τον Βο Nilsson και στις 10 και 11/3 τη «σκυτάλη» παίρνει ο Σπύρος Ψάχος με σεμινάρια πάνω στη «Θεωρία και πράξη της Βυζαντινής

ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.
Πάτρας

Δημοτικό
Ωδείο
Πατρών

Φιλαρμονική Εταιρεία Ωδείο Πατρών

Αίθουσα Τέχνης Ζέρβας

Πρωτοπορία

Μουσικής». Τέλος στις 6, 7 και 8/4 η Κλάρα Νέμες θα πραγματοποιήσει στο Δημοτικό Ωδείο παιδαγωγικό σεμινάριο.

Συνεχίζεται τους μήνες Μάρτιο και Απρίλιο, ο 3ος κύκλος συναυλιών του Πόντιουμ Νέων Καλλιτεχνών. Στις 3/3 ο Νίκος Νεζερίτης θα δώσει ρεσιτάλ πιάνου και στις 10/3 το πρόγραμμα των: Αθηνά Μπρίφα και Ελευθερίας Προκοπίου θα περιλαμβάνει έργα για πιάνο για 4 χέρια. Ακολουθεί στις 16/3 ρεσιτάλ πιάνου του Ευστάθιου Παπαχρήστου και στις 17/3 ρεσιτάλ κιθάρας με την Ελενα Τζουφέτα.

Ρεσιτάλ κλαρινέτου θα δώσει στις 22/3 ο Γιώργος Καζίκος και στις 2/4 ρεσιτάλ πιάνου θα δώσει η Ελίνα Μαυρίδη.

Ο 3ος κύκλος του Πόντιουμ Νέων Καλλιτεχνών συνεχίζεται στις 4/4 με ρεσιτάλ πιάνου της Αδαμαντίας Πανούτσου και στις 6/4 με τη Βασίλική Νάσση να δίνει και αυτή ρεσιτάλ πιάνου.

Στις 2 Μαρτίου πρόκειται να ολοκληρωθεί στην αίθουσα Τέχνης «Ζέρβας» η έκθεση των Ρουμάνων καλλιτεχνών Ράντου Μακαβέι, Μαρσέλ Μουντεάν και Ντανιέλα Πέντσου που πραγματοποιείται στο πλαίσιο τού κύκλου εκθέσεων με θέμα «Μια χώρα... Μια ιστορία».

Η επόμενη χώρα που θα παρουσιαστεί στο πλαίσιο αυτού του κύκλου, είναι η Αλβανία και τα εγκαίνια έχουν προγραμματιστεί για τις 19/3. Στόχος του κύκλου εκθέσεων «Μια χώρα... Μια ιστορία» είναι να γνωρίσουν οι φιλότεχνοι της ευρύτερης περιοχής της Πάτρας, την τέχνη των γειτονικών χωρών της Ελλάδας.

Δύο ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις έχει προγραμματίσει για το Μάρτιο το βιβλιοπωλείο «Πρωτοπορία».

Στην πρώτη, που θα πραγματοποιηθεί στις 9/3, θα παρουσιαστεί το βιβλίο του Γιάννη Κιουρτσάκη «Εμείς και οι Άλλοι» και στις 23 Μαρτίου το βιβλίο «Των Κεκοιμημένων» του Δ. Μίγγου. Και για τα δύο βιβλία θα μιλήσει ο φιλόλογος Παναγιώτης Φωτίου.

Ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις έχει προγραμματίσει για τους μήνες Μάρτιο και Απρίλιο η Πολυφωνική Χορωδία Πάτρας.

Συγκεκριμένα στις 4/3 στην αίθουσα του Ομίλου, θα δώσει ρεσιτάλ φωνητικής η Φωτεινή Σαμαρά με τη συνοδεία στο πιάνο της Μαρίας Μιχαλοπούλου ενώ για την 1/4 έχει προγραμματίσει ρεσιτάλ φλάουτου με τη Σόνια Μάγιερ Κορδού. Στο πιάνο θα συνοδεύει η Μαρίνα Μυλωνά. Στις 12/4 η Μικτή και η Παιδική Χορωδία του Ομίλου, όπως παραδοσιακά κάνουν εδώ και χρόνια, θα βρεθούν στο ναό του Αγίου Διονυσίου όπου και θα ψάλουν τον Ακάθιστο Ύμνο. Το διάστημα από 18 έως 22/4, μέλη της Πολυφωνικής Χορωδίας θα μεταβούν στο Λορέτο της Ιταλίας όπου και θα λάβουν μέρος σε διεθνή θρησκευτική συνάντηση.

Έθνικ εβδομάδες πρόκειται να πραγματοποιηθούν, το προσεχές διάστημα, στο «Millennium». Ωστόσο δεν θα λείψουν και οι εκθέσεις με εικαστικό περιεχόμενο.

Η αρχή γίνεται την εβδομάδα 7 με 14 Μαρτίου με τη Γερμανική Εβδομάδα που θα πραγματοποιηθεί με την συνεργασία του Ελληνογερμανικού Συνδέσμου.

Στα εγκαίνια της Γερμανικής εβδομάδας θα είναι παρών και ο πρεσβευτής της Γερμανίας ενώ όλες οι εκδηλώσεις που θα πραγματοποιηθούν (ομιλίες, συναυλίες, εκθέσεις κ.ά.) θα αντλούν τα

θέματά τους από τη χώρα της Γερμανίας. Στη συνέχεια του προγράμματος αναμένεται να πραγματοποιηθεί επίσης Κυπριακή και Ιταλική Εβδομάδα.

Στις 14/3 πρόκειται να εγκαινιαστεί ατομική έκθεση της κ. Σιδέρη και στις 31 Μαρτίου θα ακολουθήσει παρουσίαση του «Φωτογραφικού κύκλου» ενώ θα πραγματοποιηθεί και σεμινάριο φωτογραφίας από τον Πλάτωνα Ριββέλη. Επίσης, μέσα στον Απρίλιο θα παρουσιαστεί το «Κομπολόι» του Αρη Ευαγγελινού από το Μουσείο Ναυπλίου.

Μια βραδιά με ένα εκλεκτό προσκεκλημένο έχει προγραμματίσει το βιβλιοπωλείο «Μεθενίτης» για το Σάββατο 10 Μαρτίου.

Πιο συγκεκριμένα στην αίθουσα του Δικηγορικού Συλλόγου θα παρουσιαστεί το βιβλίο του Στέλιου Ράμφου «Ο καημός του ενός» που περιλαμβάνει κεφάλαια της «Ψυχικής ιστορίας» των Ελλήνων.

Για το βιβλίο του Στέλιου Ράμφου θα μιλήσει εκτός από το συγγραφέα και ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Πατρών Διονύσης Μπονίκος.

Πολυφωνική Χορωδία Πάτρας

Millennium

Μεθενίτης

Αποκριάτικες εκδηλώσεις

Η Πάτρα πρωτεύουσα του Καρναβαλιού, «ζει και κινείται» τις τελευταίες εβδομάδες στους «δικούς» της ρυθμούς και το Πατρινό Καρναβάλι έχει μπει πια στην τελική ευθεία. Το τελευταίο τριήμερο του Πατρινού Καρναβαλιού του 2001 είναι πλούσιο σε εκδηλώσεις που υπόσχονται κέφι και διασκέδαση και στοχεύει οι Πατρινοί αλλά και οι επισκέπτες να περάσουν όσο πιο καλά γίνεται.

Στις 23/2 θα γίνει η έναρξη του Διεθνούς Φεστιβάλ Θεάτρου Δρόμου με υπαίθριες παραστάσεις το απόγευμα στο κέντρο της πόλης. Στις 8 το βράδυ θα πραγματοποιηθεί παρέλαση των αρμάτων του Δήμου, ενώ μία ώρα αργότερα στο Δημοτικό Θέατρο θα ξεκινήσει το 8ο Μπουρμπούλι. Το βράδυ στο «up town» πραγματοποιεί το χορό της η Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας.

Στις 24/2 οι παραστάσεις του θεάτρου δρόμου θα είναι μεσημεριανές (12.00–14.00), ενώ στις 12 το μεσημέρι στην πλ. Γεωργίου θα γίνει ο τελικός διαγωνισμός στο «Ζωντανό Σκάκι». Το βράδυ (20.00) θα γίνει μια ακόμα

νυχτερινή παρέλαση των αρμάτων του Δήμου. Την ίδια μέρα στο Δημοτικό Θέατρο (21.30) θα πραγματοποιηθεί ο χορός «Bal Masque» της Περιηγητικής, ενώ λίγο νωρίτερα (21.00) θα έχει ξεκινήσει υπαίθριο πάρτι στο Μόλο της Αγίου Νικολάου.

Στις 25/2 στη 1 το μεσημέρι θα πραγματοποιηθεί η μεγάλη παρέλαση με τους χιλιάδες Καρναβαλιστές να πλημμυρίζουν τους δρόμους της Πάτρας. Στις 9.30 το βράδυ στο Μόλο της Αγίου Νικολάου θα πραγματοποιηθεί η τελετή λήξης και η καθιερωμένη καύση του καρναβάλου, ενώ θα δοθεί και συναυλία με latin μουσική. Από τις 9 το βράδυ στο Δημοτικό θέατρο θα έχει ξεκινήσει το τελευταίο Μπουρμπούλι ενώ στις 11 το βράδυ στο Οινοποιείο Νο 9 της Αχάια Κλάους θα πραγματοποιηθεί ο χορός του Καρναβαλικού Κομιτάτου της Πάτρας.

Τέλος στις 26/2 στις 7 το απόγευμα στο κλειστό Εθνικό Γυμναστήριο της Πάτρας (Κουκούλι) θα γίνει η τελετή της απονομής των βραβείων στα πληρώματα που διακρίθηκαν.

Στις 25 Φεβρουαρίου με το τέλος του Καρναβαλιού, ολοκληρώνεται στο εστιατόριο – χώρο τέχνης «Δροσερικό» η έκθεση με τίτλο «Μάσκα – Κατασκευές – Ζωγραφική» όπου παρουσιάζεται η δουλειά επτά Πατρινών καλλιτεχνών τελώντας υπό την αιγίδα της ΔΕΓΠΑΠ.

Μια ημέρα νωρίτερα, στις 24/3 στο «Δροσερικό» θα πραγματοποιηθεί το «Καρακόκκινο Πάρτυ» για λίγους καλούς και εκλεκτούς φίλους.

Δροσερικό

Έως τις 11 Μαρτίου θα διαρκέσει στο Πολιτιστικό Κέντρο Πατρών της Εθνικής Τράπεζας η έκθεση του Γιάννη Ψυχοπαίδη με τίτλο «Το γράμμα που δεν έφτασε».

Ο Γιάννης Ψυχοπαίδης συνδυάζει μ' ένα θαυμασίο τρόπο διαφορετικά υλικά τα οποία ναι μεν εναρμονίζονται στο πλαίσιο του πίνακα αλλά παραπέμπουν και σε μια άλλη πραγματικότητα αναγνωρίσιμη από το σύγχρονο Έλληνα.

«Το γράμμα που δεν έφτασε» είναι ένα είδος εικαστικού ημερολογίου που μέσα του εισχωρούν αυτούσια κομμάτια της πραγματικότητας, ένας ανοικτός διάυλος επικοινωνίας με τον έξω κόσμο μέσα από την ποίηση του

ευτελούς, του φαινομενικά ασήμαντου και του τυχαίου.

Τα έργα της έκθεσης «Το γράμμα που δεν έφτασε» έχουν αναδρομικό χαρακτήρα ορίζουν εποχές, ιστορικές στιγμές κ.ά. Τα τελευταία μάλιστα έργα έχουν σαν φυσικό πλαίσιο τα άμεσα βιώματα της πρόσφατης ιστορικής περιόδου.

Ωστόσο στην έκθεση δεν έχουν τοποθετηθεί με χρονολογική σειρά αλλά με στόχο την εικαστική και χρωματική ισορροπία.

Η έκθεση λειτουργεί καθημερινά 10 π.μ. – 2 μ.μ. και 6 μ.μ. – 9 μ.μ. ενώ τα Σαββατοκύριακα είναι ανοικτή για το κοινό από τις 10 το πρωί έως τη 1 το μεσημέρι.

«Ποιητικός» αναμένεται ο Μάρτιος και ο Απρίλιος στο «Πολύεδρο», αφού ο κύκλος εκδηλώσεων «Τα Σάββατα της Ποίησης» φαίνεται να έχει τον πρώτο λόγο. Στο πλαίσιο λοιπόν αυτού του κύκλου εκδηλώσεων, στις 3/3 θα παρουσιαστεί ο ποιητής Γιάννης Κοντός από το συγγραφέα Κώστα Μουρσελά.

Στις 17/3 η φιλόλογος Γιάννα Σιβροπούλου θα παρουσιάσει τον ποιητή Χριστόφορο Λιοντάκη και στις 31/3 ο ποιητής Παναγιώτης Κερασίδης θα παρουσιαστεί από τον Αντώνη Ελευθεριώτη, επίσης ποιητή.

Στις 8/4 τον Αργύρη Χιόνη θα παρουσιάσει ο Διονύσης Καρατζάς, ενώ στην εκδήλωση θα παίξει τούμπα ο Γιάννης Ζουγανέλης. Τέλος στις 21/4 ο φιλόλογος Άρης Δρουκόπουλος θα παρουσιάσει τον ποιητή Γιάννη Χρυσανθακόπουλο.

Στη μέση του προγράμματος προβολών του δεύτερου κύκλου της, η Κινηματογραφική Λέσχη απτόητη από τη συνήθως αντικινηματογραφική καρναβαλική περίοδο προβάλλει στο «Πάνθεον» την κωμωδία του Μελ Μπρουκς

«Φρανκενστάιν τζούνιορ» (22/2). Μια ταινία απ' τα παλιά (1974) σε ολοκαίνουρια κόπια που βλέπεται ακόμα ευχάριστα. Η πρώτη προβολή του Μαρτίου (1/3) μας μεταφέρει σε ένα ψυχρό, ρεαλιστικό αλλά βαθύ σχόλιο

Πολιτιστικό Κέντρο Εθνικής Τράπεζας

Πολύεδρο

Κινηματο- γραφική Λέσχη Πάτρας

της Γαλλίας του 1980 με την ταινία του Γκασπάρ Νοέ «Μόνος εναντίον όλων».

Η έκπληξη, όμως, έρχεται μια εβδομάδα μετά (8/3) από το Καζακστάν και το σκηνοθέτη με το πολύπλοκο όνομα, το χιούμορ και τη λυρική – ονειρική διάθεση. Λέγεται Μπακτιάρ Κουντοζαζάροφ και μας έδωσε το 1999 το «Λούνα Πάπα» με πρωταγωνίστρια μια πανέμορφη 17χρονη που αναζητά τον άνθρωπο που την έχει αφήσει έγκυο ισχυριζόμενος ότι είναι φίλος του... Τομ Κρουζ.

Στη συνέχεια του προγράμματος της Λέσχης, συναντάμε δύο ακόμα επανεκδόσεις παλιότερων ταινιών. Στις 15/3 προβάλλεται η ται-

νία του Μάικ Χότζες «Συλλάβετε τον Κάρτερ» (1971), ένα μοντέρνο – ακόμα και για τη σημερινή εποχή – φιλμ νουάρ με το Μάικλ Κέιν στο ρόλο ενός αδίστακτου τζαγαδόρου και «φιλοσοφημένου» δολοφόνου. Από τη δεκαετία του 1970 μας έρχεται και η επόμενη προβολή (22/3), που ανήκει όμως σε ένα πολύ διαφορετικό κλίμα. Πρόκειται για την «Ιστορία της Αντέλ Ουγκό» (1975) του Φρανσουά Τριφώ με την Ιζαμπέλ Αντζανί στον πρώτο μεγάλο ρόλο της καριέρας της ως κόρη του διάσημου συγγραφέα Βίκτορα Ουγκό.

Παραμένοντας στη Γαλλία, η Λέσχη προβάλλει στις 29/3 την ται-

νία του Κλοντ Μιλέρ «Εφιάλτης στο χιόνι» με ήρωα το Νικολά, έναν 11χρονο που βλέπει κάποια στιγμή τον περιπετειώδη κόσμο που είχε πλάσει στα όνειρά του να γίνεται πραγματικότητα.

Το φετινό πρόγραμμα ολοκληρώνεται στις 5/4 με την ελληνική ταινία που έφερε το 1999 έναν άλλο αέρα στο ελληνικό σινεμά. Πρόκειται για την «Εαρινή σύναξη των αγροφυλάκων» του Δήμου Αβδελιώδη. Ο άερας της Χίου και της ελληνικής επαρχίας συναντά το λυρισμό και την αγνότητα της ματιάς του Αβδελιώδη, δίνοντάς μας ένα τρίωρο αριστούργημα.

Κινηματογραφική Λέσχη Πανεπιστημίου Πατρών

Η Κινηματογραφική Λέσχη του Πανεπιστημίου Πατρών συνεχίζει τις προβολές της στις 11/3 με το «Staight Story» του Ντέιβιντ Λιντς ενώ αμέσως μετά έχει προγραμματίσει την προβολή της ταινίας «Λούνα Πάπα».

Η είσοδος στις προβολές της Κινηματογραφικής Λέσχης του Πανεπιστημίου Πατρών είναι ελεύθερη και οι προβολές πραγματοποιούνται στο Α1 Αμφιθέατρο (κτίριο Πρυτανείας).

Ιντεάλ

Μέχρι τα τέλη Μαρτίου θα προβάλλεται στο «Ιντεάλ» η ταινία του Ρόμπερτ Ζεμέκис «Ναυαγός» με πρωταγωνιστή το βραβευμένο και υποψήφιο για Οσκαρ το Μάρτιο Τομ Χανκς.

Ο «Ναυαγός» αποτελεί τη μοντέρνα εκδοχή του Ροβινσώνα Κρούσου. Ο ήρωας της ταινίας μετά από ένα αεροπορικό δυστύχημα καταφέρνει και επιβιώνει σ' ένα έρημο νησί μένοντας εκεί για τέσσερα ολόκληρα χρόνια.

Αργότερα θα επιστρέψει στον πολιτισμό, όμως αναπολεί την περίοδο της ζωής του στο νησί.

Αμέσως μετά το «Ναυαγό», το «Ιντεάλ» θα προβάλλει την ταινία «Hannibal» με πρωταγωνιστή τον Αντονι Χόπκινς. Δέκα χρόνια, μετά την απόδρασή του, ο Χάνιπαλ Λέκτερ βρίσκεται κυνηγημένος από ένα παρ' ολίγον θύμα του και στρέφεται στην Κλαρίς Στέρλινγκ για βοήθεια. Πρόκειται για τη συνέχεια της «Σιωπής των Αμινών» που είχε βρει την ενθουσιώδη ανταπόκριση του κοινού. Η σκηνοθεσία είναι του Ρίντλεϊ Σκοτ και εκτός από τον Αντονι Χόπκινς πρωταγωνιστούν η Τζούλια Μουρ και ο Γκάρι Ολτμαν.

προσεχώς... στην Αθήνα

Με τρεις μοναδικές μουσικές εκδηλώσεις «αποχαιρετά» το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών το Φεβρουάριο και «υποδέχεται» το Μάρτιο.

Αναλυτικά, στις 24 Φεβρουαρίου η Καμεράτα – Ορχήστρα των Φίλων της Μουσικής θα δώσει συναυλία υπό τη μουσική διεύθυνση του Αλέξανδρου Μυράτ με έργα των W. Mozart και F. Schubert και την Emile Naounoff στο πιάνο.

Η συναυλία αυτή θα πραγματοποιηθεί στην αίθουσα «Φίλων της Μουσικής» ενώ την ίδια μέρα στην αίθουσα «Δ. Μητρόπουλου» η Εθνική Ορχήστρα της Κινέζικης Όπερας και του Χοροδράματος θα παρουσιάσει έργα και μεταγραφές έργων από την παραδοσιακή κινέζικη ορχηστρική μουσική. «ζωντανεύοντας» εικόνες της Άπω Ανατολής.

Τη Δευτέρα 26 Φεβρουαρίου στην αίθουσα «Φίλων της Μου-

σικής» στο πλαίσιο του κύκλου εκδηλώσεων «Μεγάλοι ερμηνευτές – Μουσικές Συναντήσεις» θα εμφανιστεί το Κουαρτέτο Εγχόρδων Medici με το Γιώργο Λαζαρίδη στο πιάνο.

Το έργο «Μουσική» θα παρουσιάσει η Ομάδα Χορού «Χορικά» στις 3 και 4 Μαρτίου στην αίθουσα «Δ. Μητρόπουλου» ενώ στις 8/3 στην αίθουσα του Συνεδριακού Κέντρου ο Χάρης Ξανθουδάκης θα δώσει διάλεξη με θέμα: «Οι απαρχές της Νεοελληνικής μουσικής».

Στις 10 και 11/3 στην αίθουσα «Δ. Μητρόπουλου» θα εμφανιστούν Έλληνες χορογράφοι της Διασποράς (Ανδρομάχη Δημητριάδου – Lindahl, Παρασκευάς Τερεζάκης και Αντώνης Φωνιάδης) ενώ στις 11, 13, 14, 15 και 17/3 η Ορχήστρα και η Χορωδία της Εθνικής Λυρικής Σκηνής θα αποδώσει το έργο «Il Corsaro» του «Giuseppe Verdi», στην

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

αίθουσα «Φίλων της Μουσικής».

Στις 14/3 στην αίθουσα «Δ. Μητρόπουλου» στο πλαίσιο της σειράς «Rising Stars» θα εμφανιστεί το τρίο Windmann, Cantoreggi και Avenhaus και μία μέρα μετά (15/3) ο Βύρων Φιδετζής θα δώσει διάλεξη με θέμα «Γύρω από την Εθνική Σχολή: πλαίσιο, πρόσωπα και θεσμοί» στην αίθουσα του Συνεδριακού Κέντρου.

Η Καμεράτα - Ορχήστρα των Φίλων της Μουσικής υπό την διεύθυνση του Αλ. Μυράτ, θα πραγματοποιήσει αφιέρωμα στον Μπαχ στις 18/3 στην αίθουσα «Δ. Μητρόπουλου».

Το ίδιο αφιέρωμα θα επαναληφθεί στις 30 Μαρτίου στην αίθουσα «Φίλων της Μουσικής».

Η ίδια αίθουσα, στο πλαίσιο της σειράς «Μεγάλες Ορχήστρες της Ευρώπης», υποδέχεται στις 20 και 21/3 τη Φιλαρμονική Ορχήστρα της Βιέννης ενώ στις 21/3 στο φουαγιέ ισογείου θα δοθεί συναυλία με τίτλο «Από το Μπαρόκ στην τζαζ».

Στις 22/3 ο Γιώργος Λεωτσάκος θα δώσει διάλεξη με θέμα «Μουσική για πιάνο Επτανήσιων συνθετών» (αίθουσα Συνεδριακού Κέντρου), στις 25/3 θα πραγματοποιηθεί στην αίθουσα «Φίλων της Μουσικής» εκδήλωση με τίτλο «Η Ελλάδα του Ρήγα» και στις 26/3 ο Nicolas Kynastou θα δώσει ρεσιτάλ εκκλησιαστικού οργάνου στο πλαίσιο του αφιερώματος στον Μπαχ.

Στις 27/3 στην αίθουσα «Φίλων της Μουσικής» θα πραγματοποιηθεί Διεθνές Φεστιβάλ Κιθάρας όπου και θα εμφανιστεί η Συμφωνική Ορχήστρα Βόλου, ενώ στις 28/3 στον ίδιο χώρο θα εμφανιστεί ο Joaquín Rodrigo.

Στις 29/3 η Εφη Αγραφιώτη στην αίθουσα Συνεδριακού Κέντρου θα αναπτύξει το θέμα «Γυναίκες δημιουργοί της Νεοελληνικής Μουσικής», ενώ την ίδια μέρα στην αίθουσα «Δ. Μητρόπουλου» ολοκληρώνεται το Διεθνές Φεστιβάλ Κιθάρας με την εμφάνιση των Εγχόρδων της Ορχήστρας του Βόλου.

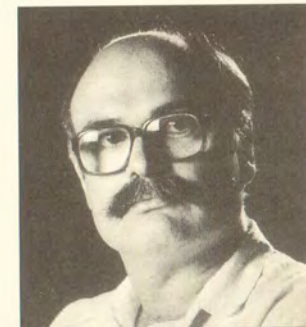
Το πρόσωπο: ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΠΑΠΑΔΑΜΟΥ

Χαρίζει τον τελευταίο του δίσκο, ερήμην κερδών στους διψώντες

Η ιδιάζουσα περίπτωση του Ισίδωρου Παπαδάμου στο χώρο του ελληνικού τραγουδιού είναι μια από αυτές τις σπάνιες που χαρακτηρίζεται από την αυστηρή συνέπεια της καλλιτεχνικής δημιουργίας και της καθημερινής στάσης ζωής.

Με άλλα λόγια ανήκει στις φωτισμένες εξαιρέσεις, κάτι που τον ξεχωρίζει και – δυστυχώς για μας – του προσδίδει τον επιθετικό προσδιορισμό «διάζων», ενώ το ζητούμενο που θα έπρεπε να ισχύει είναι αυτό ακριβώς που υπηρετεί. Όμως ο Ισίδωρος Παπαδάμου βεβαίως δε χωρά στη φτήνια και τη λογική των αριθμών και των εύκολων ρηχών λύσεων, που κυριαρχούν στο ελληνικό τραγούδι και γενικότερα στη νεοελληνική πραγματικότητα.

Ο συνθέτης, μπουζουξής, οργανοπαίκτης πλήθους λαϊκών εγχόρδων, κατασκευαστής παραδοσιακών οργάνων στο εργαστήρι – στίπι του στο Δρυμό Θεσσαλονίκης, πρώην δάσκαλος Ισίδωρος Παπαδάμου εδώ και πολλά χρόνια ακολουθεί μια πιστή μουσική πορεία στο λαϊκό τραγούδι. Η συνεργασία του και η φιλία του με τον Αργύρη Μπακιρτζή ήταν αυτή που έφερε σαν καρπό τους εξαιρετικούς Χειμερινούς Κολυμβητές, με τους οποίους ο Παπαδάμου γνώρισε ξεχωριστές στιγμές σε δισκογραφικό και συναυλιακό επίπεδο. Αποχώρησε όμως μετά την ηχογράφηση του τελευταίου ζωντανού δίσκου τους «Όχι λάθη – πάντα λάθη...».

Πολλές από τις σπουδαίες επιτυχίες του συγκροτήματος φέρουν τη δική του συνθετική σφραγίδα.

Το 1994 ξεκινά την προσωπική του δισκογραφική πορεία με το άλμπουμ «Δεν σ' έχει αρνηθεί» (ΑΝΟ ΚΑΤΟ RECORDS) και εντυπωσιάζει με το πλούσιο μουσικό του υλικό, έχοντας συμπαράστατες του τρεις εκ των Χειμερινών (Μιχάλη Σιγανίδη, Γιώργο Ταμκατζόγλου, Φλώρο Φλωρίδη) και την κόρη του Αναστασία. Από τότε σημείωνε ο συνθέτης στο εξώφυλλο του δίσκου: «Πολλές επιφυλάξεις με κρατούσαν μακριά από μια εποχή που αρνείται, κατά βάθος, να ακούσει και να διακρίνει κάτι πιο εσωτερικό. Ο δρόμος που ακολουθώ στη διχοτέυση του υλικού μου, μου δίνει την ευκαιρία να προχωρήσω με όρους που δεν προσβάλλουν την αξιοπρέπειά μου και παράλληλα μου εξασφαλίζει τη δυνατότητα μιας αθόρυβης ανακάλυψης, κάτι που ταιριάζει περισσότερο με τις δικές μου απόψεις και επιθυμίες».

Ο δεύτερος προσωπικός του δίσκος στην ίδια εταιρεία φέρει τον τίτλο «Μόλις βραδιάσει» και οι τυχεροί ακροατές του βρίσκονται ενόψει μιας σπουδαίας κα-

Χρήσιμα Τηλέφωνα

Καρναβαλικό Γραφείο: 222157

ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας: 623730

Πανεπιστήμιο Πάτρας: 991822

Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας: 990757

Κιν/φος «Ιντεάλ»: 270154

Πολύεδρο: 277342

Μεθενίτης: 274147

Πρωτοπορία: 278727

Πολυφωνική Χορωδία Πάτρας: 279679

Millennium: 240700-1

Ζέρβας: 994308

Δροσερικό: 223270

Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας: 990757

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών: (01) 7282333

τάθεσης ψυχής, μιας παλληκαρίας λαϊκής μουσικής που αντλεί τη δυναμική της από την καθαρότητα των προθέσεων. Αυθεντική δημιουργία, μια περιδιάβαση στο ρομαντισμό, το όνειρο, τον έρωτα, σε μια καθημερινότητα που λάμπει, στον κόσμο του Παπαδάμου.

Και έρχεται το 2000, το μεταίχμιο των χιλιετιών και βρίσκει το δημιουργό να μην έχει κάνει ούτε ένα βήμα από τις αρχικές προθέσεις και τις απόψεις του. Στέρεια πιστός στο όραμά του εκδίδει ολομόναχος και χωρίς τη σκέπη δισκογραφικής εταιρείας τον πιο πρόσφατο δίσκο του. Τίτλος του «Του διαβόλου τα λυχνάρια» και τίτλος της ομάδας παραγωγής «Σε δισκάδικα δεν μπαίνουν, ούτε κέρδη τα μαραίνουν». Ένα όνομα που βεβαίως δείχνει το ύφος και την άποψη του δημιουργού, ο οποίος μοιράζει το δίσκο αφιλοκερδώς στους διψώντες για καλή μουσική. Ας παρακολουθήσουμε το συλλογισμό του, όπως ο ίδιος τον εκφράζει: «Ίσως κάποιος να το πάρουν για ερασιτεχνισμό, όμως κατά βάθος αποτελεί πράξη αντίστασης απέναντι στο πνευματικό χάος που επικρατεί. Μέσα του προβάλλει μια άποψη για το πού θα μπορούσε να κυμαίνεται η ελληνική αισθητική στα τρα-

γούδια, αντί για το χυδαίο πρόσωπο που επέλεξε να την εκφράζει σήμερα. Ο τίτλος που δόθηκε είναι στίχος τραγουδιού και ενώ φαντάζει για προκλητικός ίσως και παρεξηγήσιμος, στην ουσία διαμαρτύρεται και καταγγέλλει την παγκόσμια δικτατορία του χρήματος που μας ελέγχει ασφυκτικά χωρίς να μας επιτρέπει να της αντισταθούμε, αφού άλλωστε φαντάζει τόσο απαράιτητη, ευχάριστη, μοντέρνα και ακαταμάχητη».

Ο τρίτος αυτός δίσκος συνεχίζει στο ύφος των προηγούμενων με θαυμάσια ταξίμια, ζεϊμπέκικα, χασάπικα, και δεξιοτεχνικά παιγμένους λαϊκούς ρυθμούς. Ένα κορυφαίο πορτρέτο του μπουζουκιού, που περιλαμβάνει σαν αναφορές όλους τους μέχρι σήμερα σταθμούς του οργάνου. Από το ρεμπέτικο στο λαϊκό πολιτισμό και με σαφείς επιρροές από τους βυζαντινούς δρόμους, ο Ισίδωρος Παπαδάμου μας ξεναιεί στο μαγευτικό ταξίδι των πιο ακριβών συναισθημάτων. Η φωνή του με πρωτόγνωρο πάθος και σαφώς συγγενής με την ψαλτική τέχνη, δίνει στους υπέροχους στίχους μια ακόμα συναρπαστική διάσταση. Αξίζει να αναφερθούμε και στη λυρική, σεμνή τραγουδιστική ερμηνεία και την πιανιστική παρουσία της κόρης του Αναστασίας, καθώς και στον έτερο της οικογένειας, γιο του Ανδρέα, που παίζει μπουζούκι και κάνει φωνητικά. Η παρέα των μουσικών, που ηχογράφησαν στο σπίτι του Ισίδωρου Παπαδάμου, περιείχε και τους Γιώργο Ταγκατζόγλου (κιθάρα), Μιχάλη Σιγανίδη (κοντραμπάσο), Κυριάκο Γκουβέντα (βιολί) και Νικολέτα Δημητρίου (φωνητικά).

Για όσους λοιπόν θέλουν ένα δώρο εκ βάθους καρδιάς, με σκοπό να ξεφύγουν από το άνυδρο σύγχρονο δισκογραφικό τοπίο, ας προσεγγίσουν τον ίδιο τον Ισίδωρο Παπαδάμου, μέσω του τηλεφώνου 0394-32153. Σίγουρα θα βρίσκεται στο Δρυσό και θα σκαρώνει τα νέα του τραγούδια.

TOMMASO / RAVA QUARTET LA DOLCE VITA (CAM)

Από την ομώνυμη ταινία του Φεντερίκο Φελίνι δανείζεται τον τίτλο του ο σπουδαίος αυτός δίσκος των τεσσάρων βιττουόζων τζάζμεν Enrico Rava, Giovanni Tommaso, Stefano Bollaini και Robert Gatto, για να μας διηγηθεί τη σύγχρονη εκδοχή τους σε αθάνατα μουσικά θέματα που έγραψαν για να επενδύσουν κινηματογραφικές ταινίες κορυφαίοι συνθέτες του είδους, όπως ο

Armando Trovaioli, ο Nino Rota, ο Luis Bagalov, ο Giovanni Fusco, ο Ennio Morricone, ο Riz Ortolani, κ.α. Το μουσικό υλικό συμπληρώνεται από 4 συνθέσεις των Tommaso και Rava — 2 έκαστος — που εναρμονίζονται πλήρως στη γενικότερη ατμόσφαιρα.

Εξαιρετική ευρωπαϊκή τζαζ, με το ζωογόνο άνεμο του αυτοσχεδιασμού που πυροδοτεί μια νέα ανάγνωση

στις αξέχαστες μελωδίες, διατηρώντας το λυρισμό, τη νοσταλγία, την ευαισθησία και συχνά τη μελαγχολία των πρωτότυπων συνθέσεων. Τρομπέτα, πιάνο, κοντραμπάσο και ντραμς από το κουαρτέτο των εμπειρών μουσικών και υπέροχα διαλείμματα χαλάρωσης και απόλαυσης από μας.

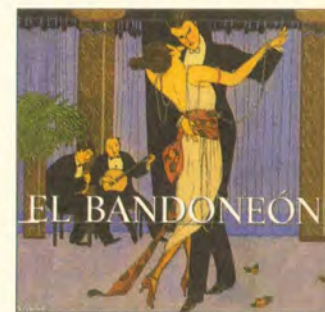
Ιστορικές ηχογραφήσεις του τανγκό, του μουσικού αυτού είδους που κέρδισε την ανταπόκριση του κοινού και καταξιώθηκε σαν μία από τις πιο γοητευτικές φόρμες του 20ού αιώνα.

Από τη δεύτερη δεκαετία ξεκινούν και διαπερνούν σιγά — σιγά και σταθερά τον αιώνα που έφυγε 20 υπέροχες μελωδίες, οι οποίες αποδίδονται από εξαιρετικούς τροβαδούρους της εποχής με πρωτόγνωρο λυρισμό, ερωτισμό και πάθος. Carlos Cardel, Mercedes Simone, Nelly Omar, Anibal Troilo και Orquesta Típica, Alda Falcon, Agustin Magaldi, G.M. Rodriguez και πολλοί άλλοι φωνητικοί και μουσικοί εκπρόσωποι της αισθαντικής

αυτής μουσικής μας ξεναιούν σε ένα γοητευτικό μελωδικό ταξίδι στο παρελθόν που ξεπήδησε από τα μπορντέλα και τις φτωχογειτονίες της Αργεντινής, αλλά με άνεση παρέδωσε τα διαπιστευτήριά της ακόμα και στα πλούσια σαλόνια της Γηραιάς Ηπείρου.

Όσο για τον τίτλο του δίσκου, δεν θα μπορούσε να είναι άλλος, από το πιο χαρακτηριστικό μουσικό όργανο που έπαιρνε φωτιά στα χέρια των δεξιοτεχνών σολίστ και το οποίο έδωσε το όνομά του και στην εταιρεία, που εξέδωσε μερικούς από τους σημαντικότερους δίσκους αλλά και την παρούσα συναρπαστική συλλογή.

EL BANDONEON VARIOUS (EL BANDONEON)

Το ντουέτο της εκφραστικής τραγουδίστριας Kim Waters και του Γερμανού τσελίστα — με κλασικές καταβολές — Hans Cristian είναι υπεύθυνο για τη δημιουργία του εξαιρετικού αυτού δίσκου, που αντλεί τη θεματολογία αλλά και τη μορφή του από τις λατρευτικές και θρησκευτικές παραδόσεις της αρχαίας Βεδικής ιστορίας της Ινδίας.

Μια πανάρχαια παράδοση, που σχετίζεται με τους σανσκριτικούς χορούς και τα θρησκευτικά τραγούδια αγάπης, γίνεται το όχημα ώστε οι Rasa να απελευθερώσουν ένα χείμαρρο αυτοσχεδιαστικής δεξιοτεχνίας, που κρατά λεπτές ισορροπίες ανάμεσα στην παραδοσιακή ινδική μουσική — συναντά-

με τα ινδικά παραδοσιακά έγχορδα και κρουστά — και στις δυτικές προέλευσης οργανικές προσθήκες (ακουστική κιθάρα, μπάσο, ηλεκτρονικά, αρμόνιο, ντραμς).

Το «Devotion» των Rasa είναι μια ξεχωριστή περίπτωση διαπολιτισμικής μίξης, που γίνεται σε στέρεες βάσεις και με γνώμονα την αισθητική απόλαυση του ακροατή, που επιτυγχάνεται πλήρως, χωρίς να προδοθούν οι ρίζες της μουσικής που παρουσιάζεται. Η φωνή της Kim Waters πραγματικά μαγεύει με τη λυρικήότητά της, ενώ το πλούσιο επιπέδιο των μουσικών μας φιλοδωρεί με 8 υπέροχα τραγούδια, που μας οδηγούν σε ψυχική ανάταση και ευφορία.

RASA DEVOTION (HEARTS OF SPACE)

Συμμορφωθείτε!

Η κινηματογραφική πραγματικότητα με τον τρόπο που διαμορφώνεται στην Πάτρα συμβάλλει τα μέγιστα στη δημιουργία ενός δυσοίωνα κλίματος όπου οι προβλέψεις για το μέλλον μάλλον αβέβαιες θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν.

Αρκετές παραδοσιακές κινηματογραφικές αίθουσες και κατόπιν πρωτοβουλίας των επιχειρηματιών τους προχώρησαν σε ανακαινίσεις — ορισμένες από αυτές εντυπωσιακές — εναρμονιζόμενες πλήρως στις σύγχρονες συνθήκες θέασης. Όμως το γεγονός αυτό μάλλον συμβάδισε με τη δυσάρεστη πραγματικότητα που τα τελευταία χρόνια υπάρχει και αφορά στα αποκλειστικά δεσμευτικά συμβόλαια που οι αίθουσες έχουν με συγκεκριμένες εταιρείες διανομής με αποτέλεσμα το περιθώριο επιλογής ταινιών να είναι ελάχιστο και αυτές που προβάλλονται να υπαγορεύονται από τις εταιρείες τους. Έτσι, όπως και τα προηγούμενα χρόνια, και η φετινή χρονιά παρουσίασε το φαινόμενο της διατήρησης και παράτασης συγκεκριμένων προβολών για πολλές εβδομάδες. Αυτό κυρίως αφορούσε τις υπερδιαφημισμένες χολιγουντιανές ταινίες που κέρδισαν το μαζικό ενδιαφέρον του κοινού.

Σε μια εποχή, που συνδέεται με την πτώση του επιπέδου του ποιοτικού κινηματογράφου σε παγκόσμια κλίμακα και την ταυτόχρονη γιγάντωση του χολιγουντιανού θεάματος, όπως γίνεται εμφανές, οι επιλογές του εμπορικού κυκλώματος διανομής συρρικνώνονται επικίνδυνα. Και η κατάσταση το επόμενο χρονικό διάστημα έως τη λήξη της φετινής

χειμερινής σεζόν, που προσδιορίζεται ουσιαστικά λίγο μετά το Πάσχα, δεν πρόκειται ν' αλλάξει αφού σύμφωνα με την τακτική που ακολουθείται, οι επιλογές των αιθουσών θα προσαρμοστούν πλήρως στα βραβευμένα φιλμ που θα προκύψουν από την απονομή των Όσκαρ το Μάρτιο.

Έτσι οι Πατρινοί εκ των πραγμάτων δεν θα έρθουν σε επαφή με σπουδαία φιλμ που φέτος προβλήθηκαν αλλού — ενδεικτικά αναφέρω την άνοιξη του ιρανικού σινεμά που έφερε πλήθως ταινιών στην προτίμηση του ελληνικού κοινού: «Μεθυσμένα άλογα», «Ο Κύκλος», «Τα παιδιά του παραδείσου»... — και όσοι δεν έχουν την πολυτέλεια της περιστασιακής ανόδου στην Αθήνα δεν πρόκειται να τις απολαύσουν.

Μια λύση βεβαίως προσφέρει εδώ η Κινηματογραφική Λέσχη με τις προβολές της Πέμπτης, αλλά αυτές αφορούν σε περσινές ή προπερσινές ταινίες — πλην των κλασικών — που δίνουν τη δυνατότητα της θέασης έστω και για μια μέρα, αλλά δεν μπορούν να καλύψουν τις σύγχρονες τάσεις με πληρότητα μέσα σε 24 προβολές. Κάτι τέτοιο προσφέρει και ο «Γυμνός οφθαλμός», αλλά δυστυχώς φέτος οι προβολές της αξιόλογης ομάδας έχουν γίνει σποραδικές και όχι σε βάθος χρόνου. Συν το γεγονός ότι οι αναγκαστικές μετραμεσονύχτιες προβολές του, λόγω της έλλειψης χώρου είναι φυσικό να μην του δίνουν το δικαίωμα για να απευθυνθεί στο ευρύ κοινό.

Από την άλλη πλευρά η Κινηματογραφική Λέσχη του Πανεπιστημίου προβάλλει κάποιες Κυριακές, ταινίες που βρέθηκαν στο πρόγραμμα της Κινηματογραφικής Λέσχης της Πάτρας και του «Γυμνού Οφθαλμού» παλαιότερα, αποδεικνύοντας για μια ακόμα φορά ότι οι διοργανωτές κάνουν προβολές για τον εαυτό τους, δείχνοντας και έλλειψη στοιχειώδους φαντασίας στις επιλογές τους, αφού το σύνολο των ταινιών τους έχει προβληθεί στην Πάτρα πριν πολύ μικρό χρονικό διάστημα. Έτσι συμβάλουν για μια ακόμα φορά στην άκαμπτη νοοτροπία που θέλει τη σύνδεση του Πανεπιστημίου με την πόλη — τόσος ντόρος γίνεται τελευταία γι' αυτή — μια υπόθεση ανέφικτη.

Το δυσμενές και ομιχλώδες τοπίο ολοκληρώνεται με την απουσία κάθε ενέργειας εκ μέρους της ΔΕΠΑΠ

και του Δήμου για δημιουργία χειμερινού Δημοτικού Κινηματογράφου, που δίνει στην Πάτρα μια από τις πιο αδικαιολόγητες και κραυγαλέες πρωτιές στη λίστα των «λειψών» ελληνικών πόλεων.

Πώς μπορεί άλλωστε η πόλη να περιμένει δημιουργία μια τέτοιας αίθουσας από μια δημοτική αρχή, που δεν έδειξε την ελάχιστη ευαισθησία πρόσφατα να διασώσει τον έναν εκ των δύο εν ενεργεία θερινών κινηματογράφων, το «Δαναό», πρώην «Αχιλλειον», με αποτέλεσμα να οδηγηθούμε σύντομα σε μια ακόμα τσιμεντοποίηση του πολιτισμού. Πέντε λεπτά γύρω στις 2 μετά τα μεσάνυχτα κατά τη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου στάθηκαν αρκετά για να έχουμε φέτος το καλοκαίρι στην Πάτρα μοναδική υπόμνηση ότι υπάρχει κινηματογράφος, το «Αελλώ».

Τους ήρωες της μεγάλης οθόνης φέτος θα τους απολαμβάνουμε στο Ρίο, στα Σελιανίτικα, στο Λόγγο, στη Ναύπακτο, στην Ερατεινή ή στα σπίτια μας με τις βιντεοκασέτες και τα DVD. Home cinema με τέντα στις κρεβατοκάμαρες προτείνει η βαθιά επικοινωνιακή πολιτική του Δήμου για τον πολιτισμό. Συμμορφωθείτε!

«Πάρε τη λέξη μου, δώσ' μου το χέρι σου»

Εκατό χρόνια από τη γέννηση του Ανδρέα Εμπειρικού (1901 - 2001)

Το Μανιφέστο του Υπερρεαλισμού στο Παρίσι το 1924, με κύριους υποστηρικτές τον Αντρέ Μπρετόν, τον Πωλ Ελυάρ και του Λουί Αραγκόν, δεν ήρθε τυχαία. Ήταν αποτέλεσμα διεργασιών και αναζητήσεων που άρχισαν με την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Ο πόλεμος αυτός έδειξε τη χρεωκοπία του ορθολογισμού και του θετικισμού του 19ου αιώνα. Η καταστροφή, ο θάνατος, η μακρόχρονη παραμονή στα χαρακώματα και η απογοήτευση κατέστρεψαν «την πίστη στην έλλογη πραγματικότητα». Έτσι αναδείχτηκαν άλλες εσωτερικές δυνάμεις που ήταν απωθημένες στο υποσυνείδητο και δόθηκε χώρος στη φαντασία. Ο καλλιτέχνης κινείται ελεύθερα χωρίς «αισθητικούς, αισθηματικούς και ηθικούς κανόνες».

Η ποίηση είναι ανάπτυξη σπλβοντος
Ποδηλάτων. Μέσα της όλοι μεγαλώ-
νομε. Οι δρόμοι είναι
λευκοί. Τα άνθη μιλούν.
Από τα πέταλά τους αναδύονται
συχνά μικρούτσικες παιδικές.
Η εκδρομή αυτή δεν
έχει τέλος

Το κίνημα αυτό, που πίστευε «στη μελλοντική συγχώνευση αυτών των δύο κατ' επίφαση τόσο αντιφαντικών στοιχείων, του ονείρου και της πραγματικότητας...» και διακήρυσε ότι «θα πρέπει να λύσουμε τα προβλήματά μας χωρίς καμία ενεργό συμπαράσταση του παρελθόντος», θα επηρεάσει όλες τις μορφές τέχνης και θα γονιμοποιήσει αποτελεσματικά την καλλιτεχνική δημιουργία και στις επόμενες δεκαετίες.

Για τους υπερρεαλιστές το «λογικό» και το «παράλογο» συμπορεύονται και μας επηρεάζουν. Το προσωπικό μας παρελθόν (βιώματα, εμπειρίες, απωθημένα) παίζανε καθοριστικό ρόλο στον ψυχισμό και τη συμπεριφορά.

Όλα αυτά έχουν διακηρυχθεί και από τον Φρόντ, τον πατέρα της Ψυχανάλυσης και της θεωρίας του «λίμπιντο». Ψυχανάλυση και υπερρεαλισμός θα βοηθήσουν στο να ανακαλύψουμε και να «μεταφράσουμε» τον εσωτερικό μας κόσμο.

Ο εσωτερικός μονόλογος είναι λυτρωτικός για τον καλλιτέχνη και για τον απλό άνθρωπο.

Στο μεσοπόλεμο θα βρεθούν στο Παρίσι ο Εμπειρικός, ο Ελύτης και θα γνωρίσουν από κοντά τους πρωτεργάτες του κινήματος. Ο Εμπειρικός θα είναι αυτός που θα θελήσει να μεταφέρει «ατόφιες» τις «θεωρίες» του υπερρεαλισμού στα ελληνικά δεδομένα.

Το 1935 θα κυκλοφορήσει την «Υψικάμινο» και γίνεται ο πρώτος Έλληνας ψυχαναλυτής. Επί δεκαπέντε χρόνια, από το 1936 μέχρι το 1951, θα ασκήσει το επάγγελμα αυτό ως μέλος της «Διεθνούς Ψυχαναλυτικής Εταιρείας».

Ο Έλληνας, λοιπόν, που γεννιέται στη Ρουμανία το 1901 από πατέρα Κυκλαδί-

τη (Ανδρος) και μητέρα με ρωσικές ρίζες θα σπουδάσει φιλολογία στην Αθήνα, έστω και με λίγο, οικονομικά στη Λοζάνη, φιλολογία στο Λονδίνο, και τέλος στο Παρίσι (1926-1931) θ' απασχοληθεί με την Ψυχανάλυση και θα συνδεθεί με τον κύκλο των Γάλλων υπερρεαλιστών που προαναφέραμε.

Γνώσεις, εμπειρίες και ενδιαφέροντα θα δοθούν και στα λογοτεχνικά του έργα, τα οποία θα προκαλέσουν ποικίλα σχόλια.

Πολλοί τον χλεύασαν και άλλοι τον λάτρεψαν. Η άνεση και ελεύθερη αναφορά του στον έρωτα και στα σύμβολά του σκανδάλισαν πολλούς.

Μπορεί δε λέω, μέσα στις γενικές κατευθύνσεις του Υπερρεαλισμού, η ανάδειξη της ερωτικής πράξης σε αυτόνομη αξία μ' όλες τις πιθανές της προεκτάσεις να υπήρχε ήδη σαν αίτημα. Το μέρος όμως της θαυματουργίας, όπου το ελάχιστο μόριο της ύλης καθοσιώνεται, είναι προσφορά του ποιητή μας, απότοκο καθαρό της ιδιοσυγκρασίας του. Δεν έχει κανείς παρά ν' αντιπαραβάλλει τον «Μέγα Ανατολικό» με τις «140 ημέρες των Σοδόμων» για ν' αντιληφθεί πώς είναι δυνατόν μια Κόλαση ακατανόμαστη να μετατραπεί με τα ίδια υλικά σ' έναν επί γης Παράδεισο. (Οδ. Ελύτης, «Αναφορά στον Αντρέα Εμπειρικό», β' έκδοση Υψίλον 1980)

Ο Έρωτας για τον Εμπειρικό, με ή χωρίς τη σεξουαλική του διάσταση, παραμένει κινητήρια δύναμη στη ζωή μας. Το αποτέλεσμα εξαρτάται από την αισθητική και την ποίηση του καθενός.

Παρά το διδακτικό και «διακηρυκτικό ύφος», τις ονειρικές εικόνες, τους απίθανους συνδυασμούς λέξεων και την αναζήτηση μιας ουτοπίας (αγάπη – απόλυτη δημοκρατία και ισότητα) ο Εμπειρικός θέτει και μια σειρά από ερωτήματα – προβλήματα:

- α) Τι είναι ποίηση;
- β) Τι είναι έρωτας;
- γ) Τι γνωρίζουμε για όλα αυτά;
- δ) Τι είναι ηθικό και τι ωραίο;
- ε) Τι ρόλο παίζουν τα μάτια στη ζωή μας, πώς μαθαίνουμε και πώς προσλαμβάνουμε τον κόσμο;

στ) Πώς θα γνωρίσουμε το σώμα και τη φύση και πώς θα νιώσουμε το μεγαλείο και την ομορφιά τους;

ΟΙ ΚΗΡΥΚΕΣ ΙΔΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ αποβλέπουν σε μια αλήθεια που, κατά κανόνα, την επομένη τους διαψεύδει, όπως η έννοια του ωραίου διαψεύδει, την μεθεπομένη, τους ωραιοπαθείς. Το «ωραίο» και η «αλήθεια» γίνεται να διαρκούν και να παραμένουν αναλλοίωτα μόνον μες από τη μαγεία, που είναι και η τέχνη του μεταμορφώσεσθαι.

Σ' αυτήν ανήκει ο Ανδρέας Εμπειρικός και απ' αυτήν απορρέει το συγκλονιστικό συνάμα και αγέραστο «κάτι» που αναδίδουν οι στίχοι του. (Οδ. Ελύτης, ό.π.).

Αιρετικός; Ίσως!

Προκλητικός; Ίσως!

Ποιητής; Ναι!

Ο Εμπειρικός σ'αρκάζει, ανατρέπει και μας παρασύρει σ' έναν ονειρικό κόσμο, όπου τον πρώτο λόγο έχουν «τα άλογα στοιχεία».

Η καθαρεύουσα που χρησιμοποιεί τον βοηθάει στην ανατροπή και την υπνό-

μευση του κοινωνικού και λογοτεχνικού κατεστημένου.

Πήραμε τη φύση για φύση και απαξιούμε να την ατενίσουμε μπας και μας εκλάβουν για τουρίστες, χωρίς να συλλογιστούμε ότι το μουρμουρητό μιας πηγής ακούγεται και στο σώμα του διπλανού μας, προ παντός εκεί. Κι ότι δεν είναι η ροδιά που ανθίζει όταν εν ονόματι της αποτάσσεται κανείς τη κακία, είναι η νεότητα του λογισμού του. Αν υπάρχει ένα θάρρος ανώτερο από του παλιού πολέμαρχου ή του σύγχρονου βομβιστή βεβαιότατα είναι του παιδιού που ξεπέρασε τα εξήντα. Για φαντάσου! Να έχουν ασπρίσει καποιανού τα μαλλιά κι εκείνος να κρυφακούει στον Παράδεισο! «Μα υπάρχει;» ρωτάνε μερικοί με αφέλεια. Στο αναμεταξύ μια μηλιά δίνει μήλα. Εσύ Κύριε Διευθυντά τι δίνεις; Τίποτα. Μόνον παίρνεις, παίρνεις αιτήσεις, και μάλιστα «επί χαρτοσήμου». (Οδ. Ελύτης, ό.π.).

Λίγοι διαβάσαμε ποίηση του Εμπειρικού. Οι περισσότεροι τον γνωρίσαμε, όσο τον γνωρίσαμε, από τον «ντόρο» που έγινε για τον «Μεγάλο Ανατολικό» το ερωτικό μυθιστόρημα που προκάλεσε και προβληματίσει.

Προτείνει ένα τρόπο ζωής ή υπονομεύει τις αντιλήψεις μιας εποχής, που έχει εμπορευματοποιήσει και εκφυλίζει τα πάντα;

Είναι ένα ταξίδι στον Έρωτα ή ένα ταξίδι με τον Έρωτα σε μια κοινωνία πιο ελεύθερη, πιο φυσική, πιο ανθρώπινη, αταξική και δίκαιη;

Εξάλλου πιο δίκαιο είναι, τελικά, και πιο ισχυρό το φυσικό ή το «θετό»;

Το «ΕΤΟΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ» και οι εκδηλώσεις που θα γίνουν ίσως μας βοηθήσουν να γνωρίσουμε καλύτερα το έργο του, το ποιητικό και το πεζογραφικό. Ίσως ανακαλύψουμε την πολυσημία της γλώσσας του της γλώσσας της επιθυμίας και του

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΠΡΕΤΟΝ

*Ασύγκριτο πουλί της οικουμένης
Στέκεις σαν κρύσταλλο στην κορυφή των υψηλών
Ιμαλαίων
Με στιλβηδόνα και με σθένος και με πάθος
Καταμεσίς στον βράχο της σποριάς σου.
Ηρωικό πουλί της οικουμένης
Που μοιάζεις σαν αρχάγγελος και λέων
Δεν ταξινόμησες ποτέ καμιά φενάκη
Μα την φωνή σου σήκωσες στην γαλανήν αιθρία.
Φανατικό πουλί της οικουμένης
Γερό στην πάλη και πολύκαρπο στην σημασία
Ορθιο μεσ' στα φτερά σου ανοιγοκλείνεις
Πάντα με βεβαιότητα το μάτι*

«ΕΝΔΟΧΩΡΑ»

ΣΚΟΠΙΑ

*Κρατάμε μεσ' στα χέρια μας τα πρόσωπά μας
Και βλέπουμε χρωματιστές εκτάσεις
Οι σκέψεις μας γίνονται γεννιούνται
Στην κάθε μας ματιά.
Δεν άνησαν ματαιώς τόσα θαύματα
Η χάρη τους είναι ψηλή περιτλοκάδα
Που σφίγγει τα μελλούμενα και την ζωή μας
Μέσα στ' αστέρια.*

«ΕΝΔΟΧΩΡΑ»

ΟΜΒΡΟΣ

*Φλοίσβος λεπτός σαν μια κλωστή βελόνας
Φιλεί τα δάχτυλα της οπτασίας
Ενός ανδρός που κατοικεί σε κήπο
Και δρέπει τα φιλιά και τα φυστίκια
Μιας προσφοράς ασύγκριτης
Μιας προσφοράς ερωτικής
Μιας προσφοράς δυο-τρεις φορές και πάσα μέρα
Πριν φθάσει το κομπόδεμα του χρόνου.*

«ΕΝΔΟΧΩΡΑ»

ασυνείδητου. Ίσως διαπιστώσουμε ότι ο Έρωτας είναι η μεγαλύτερη επανάσταση και ο μόνος τρόπος να υπάρξουμε και να ολοκληρωθούμε. Πάντως «σκοπός της ζωής μας δεν είναι η χαμέρπεια».

Βιβλιογραφία

- «Υψικάμινος», (ποίηση)
Κασταλία 1935
- «Ενδοχώρα (1934 – 1937)», (ποίηση)
Το τετράδιο, 1945
- «Γραπτά ή προσωπική μυθολογία (1936 – 1946)», (πεζό)
Δίφρος, 1960
- «Αργώ ή πλους αεροστάτου»
(1964–65), (πεζό)
Ύψιλον, 1980
- «Ο δρόμος»,
Τραμ, 1974
- «Οκτάνα», (ποίηση) Ίκαρος, 1980
- «Αι γεναί πάσαι ή η σήμερα ως αύριο
και ως χθες»,
Άγρα, 1984
- «Ο Μέγας Ανατολικός», (Μυθιστόρημα)
Άγρα, 1990 – 1992
- «ΕΣ – ΕΣ – ΕΣ – ΕΡ Ρωσσία»,
Άγρα, 1995

Τρία λευκώματα διαφορετικού ειδικού και πραγματικού βάρους... Τρεις εκδόσεις από αυτές που λέμε ότι «μένουν». Τρεις προσπάθειες καταγραφής, αξιολόγησης και εντέλει προστασίας της ιστορικής μνήμης και τους πρόσφατου ή όχι παρελθόντος. Από την Κύπρο ως την Πάτρα με ενδιάμεσο σταθμό την Ελλάδα της εκμηχάνισης και της ψυχολογικής και οικονομικής ανάτασης που έφεραν οι εφευρέσεις και οι ανακαλύψεις των πρώτων δεκαετιών του εικοστού αιώνα.

Επιτροπή για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου

Βουλή των Ελλήνων — Αθήνα 2000

«Κύπρος—η λεηλασία ενός πολιτισμού»

Ότι η πολύχρονη τουρκική κατοχή στην Κύπρο θα επέφερε και καταστροφές στα μνημεία των πολιτισμών που για αιώνες φιλοξένησε η Μεγαλόνησος είναι ασφαλώς αναμενόμενο. Όμως είναι τελείως διαφορετικό να υποπευόμαστε ή να ξέρουμε για μια τέτοια καταστροφή από το να γινόμαστε κοινωνικοί όλων των λεπτομερειών, των αποδεικτικών στοιχείων και των αγώνων που λαμβάνουν χώρα για την αποκατάσταση, στο βαθμό που είναι δυνατό, αυτών των καταστροφών.

Μια συγκλονιστική και επιστημονικά τεκμηριωμένη καταγραφή των ανυπολόγιστων καταστροφών που έχουν υποστεί τα μνημεία της τέχνης, της θρησκείας, αλλά και της καθημερινότητας άλλων εποχών στην Κύπρο, μας επιφύλαξε το λεύκωμα που εκδόθηκε πριν λίγους μήνες από την Επι-

τροπή για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου και τη Βουλή των Ελλήνων.

Η έκδοση, φροντισμένη αντάξια του πλούτου του κυπριακού πολιτισμού, δε στέκεται σε φωτογραφικά ντοκουμέντα της λεηλασίας του τίτλου της. Περιλαμβάνει δεκάδες σελίδες με κείμενα αρχαιολόγων, ιστορικών, ανθρώπων που έχουν ζήσει από κοντά την προσπάθεια επιστροφής ή αποκατάστασης των ανεκτίμητων θησαυρών.

Δεν ήταν η πρώτη φορά την περίοδο μετά το 1974 που οι Κύπριοι είδαν τους θησαυρούς τους να καταστρέφονται ή και να εξαφανίζονται προς άγνωστη κτεύθυνση. Όμως, όπως γράφει ο ακαδημαϊκός Βάσος Καραγιώργης «καμία πράξη λεηλασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού δε συγκρίνεται με την άγρια και ασύδοτη σύλληψη που υπέστη μετά την τουρκική εισβολή του 1974...». Μοναστήρια, εκκλησίες, νεκροταφεία, αρχαιολογικοί τόποι, βιβλιοθήκες, ιδιωτικές ή κρατικές συλλογές και μουσεία αποτελούν τις «ζωντανές» αποδείξεις της καταστροφής.

Μπορεί οι περίπου 250 σελίδες του βιβλίου να

μοιάζουν μελαγχολικές ή δυσάρεστες για όσους επιμένουν να αδιαφορούν, όμως τουλάχιστον το τελευταίο κείμενο, αυτό της Τασούλας Λ. Γεωργίου Χατζητοφή, επίτιμου προξένου της Κύπρου στη Χάγη δίνει ελπίδες και σημάδια αισιοδοξίας καθώς περι-

γράφει την αρχή του επαναπατρισμού των πρώτων κλεμμένων θησαυρών που βρέθηκαν λαθραία στην Ολλανδία, τη Γερμανία και αλλού και που κατόπιν προσπάθειών της Κυπριακής Κυβέρνησης, της Κυπριακής Εκκλησίας και διεθνών οργανισμών έχουν επιστρέ-

ψει για αποκατάσταση στην Κύπρο ή βρίσκονται «καθ' οδόν» λόγω δικαστικών αγώνων.

Μακάρι το επόμενο λεύκωμα να έχει περισσότερες τέτοιες αισιόδοξες αναφορές...

Κυριάκου Ιωσηφίδη. Ευγενίας Κρεμμυδά
Ελληνικά γράμματα — Αθήνα 2000

«Ανθρωποι και μηχανές — Η εποχή της εκμηχάνισης στην Ελλάδα»

Δεν είναι μόνο οι φωτογραφίες από την Πατραϊκή, το Λαδόπουλο, τη μπίρα του «Μάμου» ή τον οδοντωτό των Καλαβρύτων που καθώς συνδέουν το παραπάνω λεύκωμα με την Πάτρα και την περιοχή, το καθιστούν ενδιαφέρον.

Η έκδοση κερδίζει την προσοχή μας γιατί αναφέρεται σε μια όχι και τόσο μακρινή Ελλάδα, που ακόμα κι αν τώρα την ξορκίζουμε δεν μπορούμε παρά να τη μνημονεύουμε. Χάνεται στις τελευταίες

δεκαετίες του 19ου αιώνα η αρχή της σχέσης των ανθρώπων με τις μηχανές. Αυτά τα περίεργα μικρά ή μεγάλα, τρομακτικά ή φιλικά, θηρία που ενώ «γεννήθηκαν» για να κάνουν τη ζωή μας ευκολότερη, δεν παρέλειψαν και να μας «παραγκωνίσουν». Στιγμές αυτής της σχέσης με φωτογραφίες (κυρίως) αλλά και άρθρα από περιοδικά και επιθεωρήσεις εποχής περιλαμβάνει το παραπάνω λεύκωμα.

Θυμηθείτε εικόνες του παρελθόντος, γνωρίστε πτυχές της νεότερης ιστορίας μας και προσπαθείτε να μαντέψετε πώς θα είναι η ανάλογη έκδοση του επόμενου αιώνα. Αν υπάρχουν ακόμα έντυπες εκδόσεις...

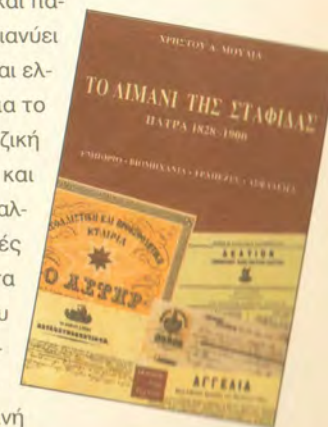
Χρήστου Μούλια
Εκδόσεις «περί τεχνών» — Πάτρα 2000

«Το λιμάνι της σταφίδας, Πάτρα 1828 — 1900»

Δεν είναι ακριβώς λεύκωμα το πόνημα το δικηγόρου Χρ. Μούλια. Όμως τέτοια βαρύτητα έχει εξαιτίας του πλούτου των πηγών και μαρτυριών που περιέχει για μια εποχή από τις πλέον ανθηρές της Πάτρας όπως αυτή του 19ου αιώνα και για ένα σημείο της που υφίσταται ακόμα ως τα βασικό σημείο αναφοράς: το λιμάνι της.

Δεν αδικεί καθόλου ο τίτλος του βιβλίου το λιμάνι της Πάτρας συνδέοντάς το με τη σταφίδα. Όπως σημειώνει ο συγγραφέας στον πρόλογο, η σταφίδα «ήταν η κύρια πηγή ευημερίας του, αλλά και η κύρια αιτία παρακμής του».

Την απόσταση ακμής και παρακμής του λιμανιού διανύει το βιβλίο με στοιχεία και ελκυστικές αφηγήσεις για το εμπόριο, την τραπεζική αγορά, τη βιοτεχνία και βιομηχανία της πόλης, αλλά και τις ασφαλιστικές εταιρείες. Εβδομήντα χρόνια ιστορίας που εκτός των άλλων περιέχουν και πολλά διδάγματα για τη σημερινή πραγματικότητα...

Ελάτε στην παρέα μας!

Θέλετε να δημιουργήσουμε μαζί μια μεγάλη παρέα; Να βρισκόμαστε σε κοινά ραντεβού, να επικοινωνούμε, να ανταλλάσσουμε ιδέες και απόψεις και να αξιοποιούμε ευκαιρίες και προσφορές; Αν ναι, τότε συνεχίστε να διαβάζετε. Το «δόντι» έχει για σας μια πολύ καλή πρόταση...

Εκκλειςε κιάλας ένασ χρόνοσ από τότε που δημιουργήσαμε τη λέσχη φίλων του περιοδικού που συνδυάζει την επικοινωνία μαζί σας, με την παροχή συγκεκριμένων προσφορών. Μέχρι τώρα οι προσφορές που έχουμε εξασφαλίσει για σας έχουν ως εξής:

Φοιτητικό εισιτήριο στις εκδηλώσεις του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας • 50% έκπτωση στο εισιτήριο των εκδηλώσεων του περιοδικού. • Φοιτητικό εισιτήριο στις συναυλίες της «Ορχήστρας Πατρών» (πρώην «Σολίστ της Πάτρας») και του Δημοτικού Ωδείου. • Φοιτητικό εισιτήριο στις παραστάσεις και τις μετακλήσεις του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας. • 20% έκπτωση στις εκδόσεις και τα λευκάματα της Δημοτικής Πινακοθήκης και του Πολιτιστικού Τομέα του Δήμου Πάτρας. • 25% έκπτωση επί της αρχικής τιμής των

βιβλίων από το βιβλίοπωλείο «Πρωτοπορία» (για τα βιβλία που δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του νόμου περί ενιαίας τιμής). • 15% έκπτωση επί της αρχικής τιμής των βιβλίων από το βιβλίοπωλείο «Αχαϊκές Εκδόσεις» (για τα βιβλία που δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του νόμου περί ενιαίας τιμής). • 10% έκπτωση σε όλα τα είδη από τη «Γωνιά του βιβλίου». • 20% έκπτωση στις προβολές του «Γυμνού οφθαλμού» όταν το εισιτήριο υπερβαίνει τις 1000 δραχ. • 10% έκπτωση σε όλες τις αγορές σας από το κατάστημα «Hartopolis». • Δωρεάν κατασκευή προσωπικών ηλεκτρονικών σελίδων στο Ίντερνετ και 15% έκπτωση στις εταιρικές ηλεκτρονικές σελίδες από την εταιρεία «Web City». • 20% έκπτωση στη χρήση Ίντερνετ στο καφέ «Rocky Raccoon». • 50% έκπτωση για σπουδές στα τμήματα της «Πολυφωνικής Χορωδίας» και

του «Αχαϊκού Ωδείου» για τις ηλικίες μέχρι 15 ετών. • 30% έκπτωση για σπουδές στη σχολή βιολιού του «Ωδείου Πατρών – Φιλαρμονική Εταιρεία».

Κάθε νέο μέλος της λέσχης, αφού στείλει με ταχυδρομική επιταγή τη συνδρομή, θα λαμβάνει την κάρτα του μέσα σε ένα μήνα από την ημερομηνία αποστολής της συνδρομής του.

Για οποιαδήποτε νέα πληροφορία, για τις προτάσεις – προσφορές της λέσχης μας, για εγγραφές, αλλά και για κάθε σχετική διευκρίνηση μπορείτε να επικοινωνείτε ή να αφήνετε μήνυμα με έναν από τους παρακάτω τρόπους:

τηλ. – fax: (061) 623.669
e-mail: club@todonti.gr

Οι αιτήσεις αποστέλλονται στην Τ.Θ. 3008, 26222, Πάτρα.

Επίσης μπορείτε να συμπληρώνετε τα στοιχεία σας και μέσα από τη σελίδα μας στο Ίντερνετ (www.todonti.gr), απ' όπου μπορείτε και να κάνετε τα σχόλια και τις παρατηρήσεις σας για το περιοδικό.

Η εγγραφή και η παραλαβή της κάρτας του περιοδικού δε συνεπάγεται σε καμία περίπτωση συμμετοχή σε οποιοδήποτε σύλλογο ή οργάνωση, ούτε παρέχει κανενός είδους δικαίωμα σε ότι αφορά την έκδοση του περιοδικού.

Για οποιαδήποτε καινούρια πρόταση - προσφορά τα μέλη της λέσχης θα ενημερώνονται από το περιοδικό ή με προσωπική αλληλογραφία (με e-mail, φαξ ή επιστολή), εάν αυτό κριθεί απαραίτητο. Ταυτόχρονα το «δόντι» θα διατηρεί μαζί τους μια τακτική επικοινωνία με διάφορους τρόπους για θέματα που πιθανώς να τους αφορούν.

Η τήρηση των προσφορών από τους συνεργαζόμενους φορείς αποτελεί αποκλειστική ευθύνη των ίδιων

των φορέων, και το περιοδικό μπορεί απλώς να μεταφέρει τα όποια παράπονα διατυπωθούν και να μεταβάλλει κατά το δοκούν την εκάστοτε συνεργασία. Η αξιοποίηση των προνομίων που συνεπάγεται η συμμετοχή στη λέσχη του περιοδικού, κατοχυρώνεται μόνο με την επίδειξη της κάρτας μέλους καθώς και με την καταγραφή του προσωπικού αριθμού ή/και κάποιων στοιχείων των δικαιούχων, αν ο συνεργαζόμενος φορέας το επιθυμεί.

Το περιοδικό διατηρεί το δικαίωμα ακύρωσης ή/και αξίωσης επιστροφής της κάρτας για τον κάτοχο της οποίας θα διαπιστωθεί ότι καταπατά τον προσωπικό της χαρακτήρα. Αυτονόητο είναι πως το περιοδικό διατηρεί και το δικαίωμα της αλλαγής των όρων συμμετοχής στην παραπάνω λέσχη, με μια απλή προειδοποίηση.

Σας περιμένουμε!

ΟΝΟΜΑ	ΕΠΩΝΥΜΟ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ (οδός, αριθμός)	T.K.
ΠΟΛΗ / ΠΕΡΙΟΧΗ	
ΤΗΛ.	FAX
EMAIL	WEB SITE
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ / ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ	
ΕΠΙΘΥΜΕΙΤΕ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΑΣ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ – ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ; (υπογραμμίστε)	
NAI	OXI

Αυτά που περιμέναμε...

«Αγνοούμενοι»

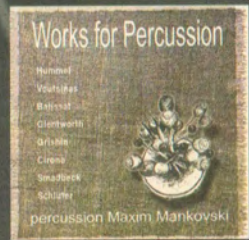
Βούλα Πελεκάνου
«Από τη Βούλα»

«Μια βραδιά στα Τέλια»

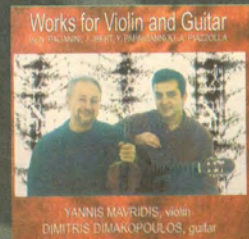
Βυζαντινός Χορός της Πολυφωνικής Χορωδίας Πατρών
«Βυζαντινοί Ύμνοι»

Maxim Mankovsky
«Works for Percussion»

Κώστας Τσιατάς
«Κάτσε ν' ακούσεις μια Πενιά»

Γιάννης Μαυρίδης - Δημήτρης Δημακόπουλος
«Works for Violin and Guitar»

Γιώργος Μεταξάς
«My Friend Mephisto»

Σοφία Καμαγιάννη
«Αποβάθρα»

Ιωτήρης Σκελλάρουπος
«Παιχνίδια τ' Ουρανού και του Νερού»

Πώς μπορείς να φτιάξεις ατμόσφαιρα;

www.melodia.gr

Πιάσε Μελωδία

στα δισκοπωλεία

PALMOS RECORDS
Τηλ.: [061] 314.858 - Fax: [061] 323.248

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ

Σε μια όμορφη – για όσους την
πρόφτασαν – πόλη...

**Τρία
ανέκδοτα
ποιήματα
του Χρίστου
Λάσκαρη**

ΠΑΤΡΑ

Έζησα τη ζωή μου μέσα σ' αυτή την πόλη,
την όμορφη, (για όσους την πρόφτασαν)
παραθαλάσσια πόλη,
με τα σπουδαία νεοκλασσικά της σπίτια
και τους μεγάλους δρόμους,
τους ήσυχους μεγάλους δρόμους
με τις πλατείες
και τα καφενεία,
εκείνα τα παλιά,
αρχοντικά της καφενεεία
(που το ένα μετά το άλλο χάθηκαν)
τα σκιερά με τους καθρέφτες.

ΔΩΜΑΤΙΟ ΓΙΑ ΕΝΑΝ

Ενα δωμάτιο μοναχικό,
οι μέρες του –
μ' ένα ντιβάνι
κι ένα κομοδίνο,
και η καρέκλα
που ακουμπά τα ρούχα του.
Στον τοίχο ο Βαν Γκογκ
– ήρεμος –
με το δεμένο του αυτί
και με την πίπα του.

ΣΤΗΝ ΕΞΟΧΗ

Κυριακή πρωί.
Είναι μόνος στη βεράντα.
Πάνω στο τραπέζι τα τσιγάρα του
και η κούπα του καφέ.
Μακριά
– διακόπτοντας την ησυχία –
ακούγεται το μοτέρ μιας ψαρόβαρκας.
Ανάβει εν' άλλο τσιγάρο

Χρίστος Λάσκαρης

*Ευχαριστούμε τον ποιητή Χρίστο Λάσκαρη για τα ποιήματα που μας χάρισε,
αλλά – κυρίως – για τη σεμνή παρουσία του στην Πάτρα.*

Το νέο Ραδιόφωνο

92,5 FM Πάτρα
102,4 FM Πύργος
92 FM Μεσολόγγι

Επτά χώρες, τρεις θάλασσες μία ελληνική ναυτιλιακή

SUPERFAST FERRIES
Ο ΝΕΟΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΟΤΕΡΟΣ ΣΤΟΛΟΣ

www.superfast.com

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΤΤΙΚΗΣ Α.Ε.